

**Visoka škola za ekonomiju i informatiku
P r i j e d o r**

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM
STUDIJSKI PROGRAM
POSLOVNA EKONOMIJA
(stari naziv: Javna uprava)**

Prijedor, 2020.

STUDIJSKI PROGRAM „POSLOVNA EKONOMIJA“

Naziv i ciljevi studijskog programa

Pravni osnov za izradu studijskog programa, kojeg izvodi Visoka škola za ekonomiju u informatiku – Prijedor (u daljem tekstu VŠEI) čine Zakon o visokom obrazovanju Republike Srpske i drugi zakoni i propisi, koji se odnose na visoko obrazovanje. Osnov za izradu studijskog programa je, shodno navedenom pravnom osnovu, Deklaracija evropskih ministara (visokog) obrazovanja iz Bolonje od 1999. godine, kao i deklaracije i drugi akti, koji prate i razrađuju ovu deklaraciju.

VŠEI organizuje akademski studij prvog ciklusa na studijskom programu pod nazivom 'Poslovna ekonomija', koji vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija u visokom obrazovanju (*the degree of Bachelor*).

Oblast poslovne ekonomije predstavlja vrlo egzaktan segment ekonomske nauke, ciljno usmjeren na privredne subjekte, konstituisane po *going concern* principu, koji u svom djelovanju sljedi princip rentabilnosti (kreiranja nove vrijednosti).

Studijski program je utvrđen tako, da VŠEI djeluje u okviru savremenih tokova visokog obrazovanja i u funkciji ostvarivanja ciljeva i osnovnih principa na kojima se zasniva djelatnost visokog obrazovanja. U cilju razvoja kvaliteta studija prema evropskoj dimenziji i standardima u visokom obrazovanju, u studijskim programima je između ostalog određeno i sljedeće:

- da je težište obrazovanja na stručnim predmetima neophodnim za obavljanje stručnih i profesionalnih poslova,
- da se studentima obezbjedi mogućnost da neposredno utiču na svoje stručno i profesionalno obrazovanje i profil kroz izborne nastavne predmete,
- da se studenti obrazuju za korištenje savremenih informacono-komunikacionih tehnologija i sredstava; posebno se, u toku školovanja insistira na realizaciji standarda kompetencija informacione pismenosti,
- da studenti uče strani jezik u obimu koji je neophodan za korištenje savremene strane literature i za pokretljivost tokom i poslije studija,
- da se studentima u obliku obaveznih nastavnih predmeta obezbjedi osnovna znanja iz drugih naučnih oblasti, kao neophodna naučna osnova za izučavanje stručnih predmeta,
- da se kroz individualni i grupni rad studenata obezbjedi njihovo aktivno učešće u procesu nastave,
- da se obezbjedi redovno praćenje rada i znanja studenata,
- da se za izvođenje nastavnog procesa, pored sopstvenog, angažuje i nastavnički i saradnički kadar iz drugih visokoškolskih ustanova, institucija i privrednih subjekata, afirmisan u raznim područjima,
- povezivanje obrazovanja i stručnog rada, posebno kroz studentsku praksu i na taj način davanje mogućnosti studentima za individualnu afirmaciju u cilju zapošljavanja,
- da se studentima obezbjedi znanje neophodno za istraživački i druge oblike kreativnog rada, posebno kroz izradu Završnog (diplomskog) rada,
- da se tokom cijelog studija razvijaju preduzetničke kompetencije studenata,
- da studentima obezbjedi znanja, sposobnosti i vještine za stručni rad u oblasti poslovne ekonomije, a posebno iz oblasti kao što su:
  - primjena znanja iz ekonomije (mikro i makro), međunarodne ekonomije, agrarne ekonomije, ekonomike preduzeća;
  - primjena znanja iz informacionih tehnologija, informacionih sistema, e-poslovanja i aplikativnog softvera;
  - primjena znanja iz preduzetništva, menadžmenta i marketinga;
  - primjena znanja iz poslovnih i javnih finansija, računovodstva, analize poslovanja;

- primjena matematičko-statističkih metoda u poslovanju,
- primjena znanja stranog jezika u poslovnoj praksi.

Osnovni cilj studijskog programa „Poslovna ekonomija“ je pružanje sadržajnog i kvalitetnog obrazovanja, odnosno osposobljavanje stručnjaka za zapošljavanje u privrednim i vanprivrednim organizacijama i rješavanje konkretnih poslovnih problema. Drugim riječima, cilj je da studenti usvoje najnovija teorijska i praktična znanja i vještine iz oblasti poslovne ekonomije.

Nastava se ostvaruje: u malim grupama, kroz mentorski rad i uspostavljanje neposrednog kontakta student-profesor, case study (analiza slučaja), isticanjem individualnog razvoja studenta, timskim radom kroz razvoj interpersonalnih vještina, sticanjem praktičnih znanja, korišćenjem savremene tehnologije.

U skladu sa prethodno navedenim, možemo konstatovati da su ključni ciljevi obrazovnog procesa studijskog programa »Poslovna ekonomija« sljedeći:

- Pružiti studentima fundamentalna znanja iz oblasti ekonomije, menadžmenta, upravljanja finansijama, informacionih sistema i dr. čime oni postaju osposobljeni da prate i razumiju globalne ekonomske tokove i dešavanja, kao i da usvoje i primene osnovne principe funkcionisanja tržišne ekonomije i procesa reprodukcije;
- Razviti kreativne sposobnosti i probuditi preduzetnički duh kod studenata, te ih osposobiti za ovladavanje praktičnim vještinama u cilju organizacije ekonomske proizvodnje;
- Osposobiti studente za primenu opštih međunarodnih standarda, kao i specifičnih standarda, koji se odnose na kvalitet;
- Pripremiti studente za menadžerske pozicije u najrazličitijim organizacijama i institucijama;
- Osposobiti studente za rješavanje konkretnih poslovnih problema primenom savremenih računarskih sistema i softvera;
- Razvijati kod studenata ličnost i karakteristike budućih menadžera/lidera;
- Obrazovanje stručnjaka sa visokim stepenom profesionalnog, teorijskog i praktičnog znanja, koje se uspješno može primjeniti;
- Osposobiti studente da uspješno koriste u svom poslu strani jezik (engleski);
- Osposobiti studente da znanje i rezultate sopstvenog rada kvalitetno izlažu tj. prenose na mlađe naraštaje, stručnoj i široj javnosti;
- Osposobiti stručnjake za samostalno pokretanje djelatnosti u oblasti, kroz razvoj preduzetničkih i menadžerskih vještina;
- Osposobiti studente da kao budući stručnjaci, izvršenju svakog posla pristupaju ozbiljno, savjesno i na odgovoran način;
- Podsticati studente na timski rad i konstantno im ukazivati na važnost tolerancije i uvažavanja tuđeg stava i mišljenja;
- Pružiti studentima mogućnost, odnosno pripremiti ih da nastave svoje školovanje na višem nivou studija.

Nadalje, cilj studijskog programa je da doprinese povećanju kvaliteta akademskog obrazovanja uopšte. Osnovna orijentacija studijskog programa je prihvatanje evropskih dimenzija u visokom obrazovanju, međuinstitucionalna saradnja, razmjena studenata, učešće na projektima, seminarima itd.

Dugoročni ciljevi koji se želi postići, između ostalog, realizacijom ovog studijskog programa, je da se dostigne nivo razvijenih evropskih visokoškolskih institucija, odnosno da se dâ doprinos povećanju učešća visokoobrazovanih kadrova, a radi podsticanja privrednog i društvenog razvoja.

Prethodno navedeni ciljevi ukazuju da studijski program prati dinamične promene savremenog privrednog okruženja i kontinuirano se prilagođava rastućim potrebama privrednih subjekata i državnih institucija za kompetentnim i stručnim kadrovima u ovoj oblasti.

Model studijskog programa

Studijski program se izvodi kao jedna cjelina u obliku modela četverogodišnjeg studija: 4+0+0. Studijski program se izvodi u sjedištu Visoke škole kao redovan studij. Studijski program Poslovna ekonomija je koncipiran kao jedno studijsko područje (bez modula). Studijski program je koncipiran na bazi sadašnjih i budućih potreba preduzeća i kompanija i u skladu sa savremenim akademskim trendovima.

Naučna oblast kojoj pripada studijski program

Studijski program Poslovna ekonomija pripada:

a) oblastima obrazovanja:¹

05-Društvene nauke, polje obrazovanja

05.5-Ekonomija i menadžment

b) naučnim oblastima:²

1 – Društvene nauke: naučno polje:

1.2 – Ekonomija i menadžment

Vrste studija i ishod procesa učenja

Studijski program je organizovan kao akademski studij u jednom ciklusu: kao prvi ciklus. Prvi ciklus u skladu sa zakonskim propisima, vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija (*the degree of Bachelor*), u trajanju od 3 i 4 godine studija, koji se vrednuje sa 180 i 240 ECTS bodova³ (European Credit Transfer System – ECTS). Jedna akademska godina studija nosi 60 ECTS bodova. Jedan semestar studija nosi 30 ECTS bodova. Studij se može organizovati i izvoditi u semestrima, trimestrima ili blokovima, u skladu sa Pravilima studija prvog ciklusa.

Ishod procesa učenja

Tokom studija studenti će steći odgovarajuća znanja, sposobnosti i vještine iz oblasti ekonomije, finansija i menadžmenta.

Uz ova znanja, studenti će steći i osnovna znanja iz oblasti drugih društvenih nauka i engleskog jezika. Navedena znanja su im neophodna da se poslije završetka studija zaposle i uspješno obavljaju poslove iz oblasti poslovne ekonomije u različitim oblastima društvenih djelatnosti, a uz njih poslove iz oblasti menadžmenta, poslovne informatike, kao i da uspješno nastave studije na drugom ciklusu u visokom obrazovanju i uspješno se uključe u sistem cjeloživotnog obrazovanja.

U cilju obrazovanja studenata za uspješno obavljanje poslova neposredno po završetku studija, a što je važna pretpostavka za zapošljavanje, posebna pažnja je posvećena obrazovanju za stručni rad i praktično obučavanje studenata. To se postiže kroz: vježbe, studentsku praksu i praktične primjere, pisanje i analiziranje seminarских radova i druge oblike sticanja praktičnih znanja, te izradu diplomskog rada. Uz utvrđene oblike naučno-teorijskog i druge oblike akademskog obrazovanja (predavanja, seminari, seminarски radovi, konsultacije, itd.), navedeni oblici obrazovanja za stručni rad obezbjeđuju da će svršeni

---

¹ Правилник о областима образовања, Министарство просвјете и културе Републике Српске, Бања Лука, фебруар 2014. године.

² Правилник о измјени правилника о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима, Министарство науке и технологије Републике Српске, Службени Гласник Републике Српске, број 22/09 од 26.03.2009. године.

³ 1 ECTS бод представља од оквирно 20 сати рада.

studenti u ulozi akademski obrazovanih stručnjaka, moći uspješno da odgovore na potrebe stručne i profesionalne prakse, zahtjeve tržišta rada i ekonomskog i društvenog razvoja.

Završetkom osnovnih akademskih studija „Poslovna ekonomija“ studenti stiču primenljiva znanja u oblasti ekonomije, finansija i menadžmenta, osposobljeni su da stečena znanja i vještine primjene u praksi. Studenti će steći neophodna znanja za nastavak studija na master akademskim studijama, a takođe biće u potpunosti osposobljeni i za samostalni preduzetnički biznis, korišćenje informaciono - komunikacionih tehnologija, kao i prenošenje znanja na druge.

Pored toga, studenti stiču opšte i predmetno-specifične sposobnosti (kompetencije), koje su u funkciji kvalitetnog obavljanja poslova i zadataka, koji se pred njih postavljaju. Kompetencije predstavljaju integrisani skup znanja, vještina, sposobnosti i stavova, koje pojedincu omogućuju efikasno delanje u skladu sa standardom kvalifikacije, shvaćene kao formalno priznanje stečenih kompetencija.

Opšte sposobnosti odnose se na:

- Prikupljanja relevantnih podataka, njihovu deskripciju, analiziranje poslovnih problema, korišćenje metoda apstrakcije i konkretizacije za razumijevanje istih, sintetičko zaključivanje i donošenje sudova na bazi primjene metoda indukcije i dedukcije, te na osnovu empirije i uočenih trendova predviđanje razvoja situacije i ostavljanje eventualnih posljedica;
- Analiziranje stanja i problema u poslovnoj praksi, definisanje aktivnosti i resursa za rešavanje istih, kao i sagledavanje mogućih implikacija donešenih poslovnih odluka;
- Komunikacije sa članovima društvene zajednice uskostručnog i šireg profila u domaćim i međunarodnim okvirima, uz korišćenje znanja stranog jezika i uz aktivno korišćenje savremenih informaciono - komunikacionih sistema;
- Izgradnje stavova, vrijednosti i uvjerenja o značaju dobre poslovne prakse, primjena koncepta društvenog odgovornog poslovanja, profesionalni pristupu radu i struci i poštovanje profesionalne etike, čime studenti postaju intelektualci, koji će konstantno doprinostiti opštem napretku privrede i društva u celini.
- Razvoj kreativnosti, inovativnosti i kritičkog promišljanja u iznalaženju rešenja na određene probleme;
- Razvoj timskog duha i kolegijalnosti u radu, uvažavanje tuđih stavova i mišljenja i donošenje kompromisnog rešenja u svakoj praktičnoj situaciji;
- Ovladavanje metodima samostalnog učenja i usavršavanja;
- Prezentovanje sopstvenih ideja i rezultata rada stručnoj i široj javnosti;
- Efikasna primena stečenih stručnih znanja u praktičnom radu i rešavanje postavljenih zadataka;
- Sinteza svih znanja i dostignuća nauke i njihova implementacija u praksi.

Predmetno-specifične sposobnosti odnose se na:

- Odlično poznavanje pojmova i stručnih termina iz oblasti poslovne ekonomije, finansija i menadžmenta, odnosno principa funkcionisanja savremenih tržišta i ekonomskih tokova;
- Koncipiranje i realizacija stručnih planova i projekata, efektivna organizacija, kao i rešavanje konkretnih problema i zadataka;
- Praćenje najnovijih dešavanja iz ekonomije i inoviranje stečenih znanja i kompetencija, stalna edukacija;
- Poznavanje i implementacija standarda kvaliteta, principa marketinga;
- Sticanje vještina kada je u pitanju poslovno komuniciranje i pregovaranje i dr.;
- Informatička pismenost, odnosno primena znanja o informacionim tehnologijama i sistemima (računari, softverske aplikacije i računarske mreže) za pronalaženje, kreiranje, čuvanje i razmenu informacija i znanja iz oblasti poslovne ekonomije.
- Poznavanje engleskog jezika, kako bi mogli pratiti savremena ekonomska kretanja i učestvovati u međunarodnim poslovnim odnosima;

- Poslovni kodeks ponašanja i etički menadžment;
- Multidisciplinarnost u pristupu rješavanju konkretnih poslovnih i finansijskih problema, odnosno povezivanje znanja iz svoje stručne oblasti sa znanjima iz različitih oblasti, kao i vladanje širim kontekstom sagledavanja ekonomskih problema, što podrazumijeva uzimanje u obzir organizacionih, socijalnih i pravnih relacija.

Lapidarno pobrojane kompetencije, koje studenti mogu da steknu na studijskom programu 'Poslovna ekonomija' determinišu ishod procesa učenja. Pod ishodom učenja se podrazumijeva jasan iskaz o tome šta se od pojedinca (studenta) očekuje da zna, razumije i da je sposoban da pokaže, odnosno uradi nakon završenog procesa učenja. Ishod učenja omogućava provjerljivost nivoa razvijenosti kompetencija, odnosno dostignutosti znanja, vještina, stavova i sposobnosti. Studijsko program Poslovna ekonomija nudi ishode učenja, koji se uklapaju sa Evropskom regulativom okvira kvalifikacija (EQF).

Sve prethodno navedene kompetencije, koje studenti stiču po završetku studijskog programa 'Poslovna ekonomija', govore u prilog njegovom kvalitetu i savremenosti.

Diplomirani ekonomisti mogu se zapošljavati u različitim organizacijama, jer praktično sve imaju po sistematizaciji potrebe za ekonomskim i finansijskim stručnjacima. Mogu da rade i kao organizatori proizvodnje (menadžeri), kako u malim i srednjim preduzećima, tako i u velikim poslovnim sistemima.

Diplomirani studenti su, takođe, osposobljeni i za obavljanje poslova javnim ustanovama, državnim institucijama itd.

Stručni, akademski odnosno naučni nazivi

Završetkom stepena prvog ciklusa u trajanju od četiri (4) godine (8 semestara) i sticanjem 240 ECTS bodova, stiče se akademsko zvanje:

1. Diplomirani ekonomista – Poslovna ekonomija 240 ECTS.

Uslovi za upis na studijski program

Upis na prvu godinu studija na studijskom programu vrši se na osnovu uslova iz konkursa, koji se javno objavljuje u sredstvima informisanja.

Na prvu godinu studija može se upisati lice, koje ima završeno srednje obrazovanje u četvorogodišnjem trajanju.

Upis na prvu godinu i na više godine studija, prelazak na ovaj studijski program sa drugih studijskih programa na VŠEI, prepis sa drugog studija na studij na VŠEI vrši se prema Pravilima studija prvog ciklusa i odlukom Senata.

Lista studijskih područja i nastavnih predmeta sa okvirnim sadržajem i matičnošću

Nastavni predmeti su jednosemestralni. Studijski programi sadrži obavezne i izborne nastavne predmete:

- Studijski program sadrže 35 nastavnih predmeta, od toga 27 obaveznih nastavnih predmeta i 8 izbornih nastavnih predmeta (svrstanih u 4 korpe po dva predmeta), 3 stručne prakse, te diplomski rad. Obavezni nastavni predmeti nose 212 ECTS bodova, od toga diplomski rad nosi 9 ECTS bodova. Izborni nastavni predmeti nose 28 ECTS bodova.

NAZIV PREDMETA:	MIKROEKONOMIJA
ŠIFRA PREDMETA	MP-MIK-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina I semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Svetlana Ignjateijević Amela Ikanović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj izučavanja predmeta Mikroekonomija je da studenti steknu osnovna znanja o racionalnom ponašanju proizvođača i potrošača na tržištu, načinu funkcionisanja tržišnog mehanizma, proizvodnji, troškovima, ponudi i tražnji, parcijalnoj i opštoj privrednoj ravnoteži i ulozi cena u njoj.
ISHOD PREDMETA	Studenti će nakon položenog ispita biti osposobljeni da ispravno tumače sve mikroekonomske kategorije, prepoznaju probleme i vrše mikroekonomske analize - proizvodnje, troškova, tržišne ponude i tražnje, privredne ravnoteže. Nadalje, studenti će steći znanja o racionalnom ponašanju proizvođača i potrošača na tržištu, te će moći da predlože adekvatna rešenja problema, koja se odnose na mikroekonomske kategorije.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Premet mikroekonomija predstavlja osnovni temelj za izučavanje ostalih ekonomskih disciplina, koje se nadovezuju a to su: Ekonomika preduzeća, Makroekonomija, Poslovne finansije, Agrarna ekonomija, Računovodstvo, Međunarodna ekonomija i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet je kompatibilan sličnim predmetima na većini fakulteta i visokih škola menadžerskog i ekonomskog usmjerenja, npr. sa: - <i>Mikroekonomija</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Microeconomics 1, Microeconomics 2</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Microeconomics</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Mikroekonomija kao naučna i nastavna disciplina; Tržišta i cene; Tržišta i država u modernoj ekonomiji; Teorija proizvodnje (Proizvodna funkcija, Proizvodnja pomoću jednog varijabilnog inputa (rada), Proizvodnja u uslovima korišćenja dva promenljiva inputa, Ravnoteža preduzeća – Izvor optimalne kombinacije faktora proizvodnje). Troškovi (Merenje troškova, Odnos kratkoročne i dugoročne krivulje ukupnih troškova, Dugoročni prosečni i granični troškovi, Dugoročni i kratkoročni prosečni</p>	

<p>trošak, Ekonomija obima, Ekonomija širine, Prihodi firme, Troškovi, oblici i grafičko predstavljanje profita).</p> <p>Teorija tražnje (Tražnja za sredstvima za proizvodnju (input - output analiza) i sredstvima za potrošnju (analiza «porodičnih budžeta»), Funkcija i krivulja tražnje, Korisnost roba kao osnov tražnje za njima, Pojam granične koristi, Krivulje indiferencije posebnog oblika, Budžetska linija, Optimizacija potrošačevog izbora, Cenovni paradoksi, Elastičnost potražnje i njeni modaliteti).</p> <p>Optimizacija poslovanja preduzeća u uslovima konkurencije (Pojam potpune konkurencije, Kratkoročna ravnoteža, Dugoročna ravnoteža, Dinamične promene i ravnoteža industrije (grane), Efikasnost konkurentskog tržišta); Optimizacija poslovanja preduzeća u uslovima monopolskih ograničenja tržišta (Osnovne karakteristike monopola, Granični prihod i cena, Pobude za formiranjem monopola, te maksimiziranje profita i suština monopolske cene) Oligopol i monopolska konkurencija (Oligopol – duopol, Duopol, Monopolistička konkurencija) Specifičnost tržišta ograničene konkurencije i metodi njihove analize, Tržište faktora proizvodnje, Opšta privredna ravnoteža (Uvod u analizu opšte ravnoteže, Opšta ravnoteža razmene, Opšta ravnoteža proizvodnje, Opšta ravnoteža proizvodnje i razmene, Prednost slobodne trgovine), Ekonomija blagostanja, Državni intervencionalizam.</p> <p>VJEŽBE:</p> <p>Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>	
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <p>- Đorđević, D. (2006). <i>Mikroekonomija – savremeni pristup</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski meandžment, Novi Sad.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <p>- Samuelson, A. P, Nordhaus D. W. (2009). <i>Ekonomija</i>, XVIII izdanje, MATE, Zagreb.</p> <p>- Tomaš, R. (2016). <i>Mikroekonomska analiza, principi i primjena</i>, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Istočno Sarajevo.</p> <p>- Ignjatijević, S., Mihajlović, M., Milojević, I. (2019). Modeli kvantitativne analize elastičnosti, <i>Ekonomija teorija i praksa</i>, 12 (1), 28-40.</p> <p>- Ignjatijević, S., Čavlin, M., Jahić, M. (2018). The Impact of Relevant Factors on Wheat Supply and Demand in the Republic of Serbia, <i>Economics of agriculture</i>, 65 (1), 143-156.</p> <p>- Cvijanović, D., Ignjatijević, S. (2020). <i>International Competitiveness of Niche Agricultural Products: Case of Honey Production in Serbia</i>. In V. Erokhin, T. Gao (Eds.), <i>Handbook of Research on Globalized Agricultural Trade and New Challenges for Food Security</i> (pp. 443-464). Hershey, PA: IGI Global.</p>
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI	
PREDISBITNE OBAVEZE	Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja.

	<p>U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 45 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>										
ECTS	ECTS bodovi 8 (osam)										
Tabela opterećenja studenata											
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS			
45	30	2	45	20	15	6	163	8.15			
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>										

NAZIV PREDMETA:	INFORMATIKA
ŠIFRA PREDMETA	IPI-PI-2
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, I semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Dragan Soleša Vukašin Macura
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa principima rada informaciono-komunikacionih tehnologija kroz teorijsko razmatranje nastavnog gradiva i primjenu računara u praktičom radu, uz savladavanje rada sa operativnim sistemom i rukovanje fajlovima, računarskim mrežama i osnovnim programskim paketima. Posebna pažnja se poklanja upoznavanju studenata sa multimedijalnim sadržajima i Internetom.
ISHOD PREDMETA	Nakon uspešno savladanog predmeta studenti su osposobljeni da rukuju računarskom opremom i samostalno da primenjuju informacione tehnologije u svim postupcima pronalaženja, pribavljanja i analize podataka i informacija. Drugim riječima, studenti će steći primjenljivo znanje o računarskim sistemima, multimediji i njenim mogućnostima, operativnim sistemima i MS OFFICE-om, različitim brauzerima, njihovim opcijama i sa radom na Internetu.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Ovo je prvi predmet iz serije od četiri predmeta, koji obrađuju pojedine oblasti informatike, koji predstavljaju temeljna informatička znanja neophodna u savremnoj poslovnoj praksi. Na predmet se direktno nastavljaju predmeti Poslovna inteligencija, Elektronsko poslovanje i Upravljački informacioni sistemi.
KOMPATIBILNOST	Predmet je kompatibilan s većinom uvodnih informatičkih predmeta na visokoškolskim ustanovama širom svijeta, pošto prati program Syllabus 4.0 ECDL-a (European Computer Driving Licence): - <i>Informacijske i komunikacijske tehnologije</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Informatics</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business ; - <i>Computational tools for economics and finance</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
Predavanja: Uvodna izučavanja obuhvataju oblast istorije razvoja računarske tehnike i računarskih mašina, uz objašnjavanje osnovnih pojmova vezanih za podatke, informacije i njihovu obradu uz pomoć računara. Nakon toga slijedi osnovno upoznavanje sa teorijskim, odnosno aritmetičkim i logičkim osnovama rada računara. U aritmetičkim osnovama ide kratko podsjećanje na skupove i rad sa skupovima, te postavljanje osnih principa kompjuterske algebre. Takođe se izučavaju i brojni sistemi, a naročito se upoređuju decimalni i binarni brojni sistem, pri čemu se ponavljaju i	

osnovne računске operacije sa binarnim brojevima sa naglaskom na primjenu binarnog sistema brojeva u računarstvu. Nakon aritmetičkih osnova slijede i logičke osnove rada računara, gdje se studenti upoznaju sa osnovama Bulove algebre i sa funkcijom logičkih kola u računarima. Znanja se proširuju kombinovanjem logičkih kola do nivoa najjednostavnije računске mašine uz pomoć analognih ili digitalnih komponenata.

Slijedi osnovno upoznavanje sa funkcijom i građom računara, počev od njihove klasifikacije (superkompjuteri, main-frame, mini i mikro). Nadalje se izučavaju osnovni principi rada svih važnih komponenti računara (kućište, napojna jedinica, miš, tastatura, monitor, štampači, matična ploča sa sabiricama i ostalim elementima, procesor, hard disk, flopi disk, CD (i varijante). Istovremeno se polako uvodi i razumjevanje rada računara na primjerima, kako se piše na računaru i kako snima i reprodukuje muzika.

Zatim slijedi upoznavanje sa ostalim elementima Fon Nojmanovog koncepta, počev od memorije računara, gdje se proučavaju sve vrste memorije (stalne i privremene, RAM – dinamički i statički i ROM, keš). Slijedi osnovno upoznavanje sa programima i programiranjem (aplikativni softver), da bi se došlo do sinteze sve tri elementa i objasnilo kako funkcioniše jedan mašinski ciklus na računaru.

Takođe, se proučava i rad računara od njegovog startovanja do isključenja, počev od funkcije BIOS-a, pa se prelazi na rad operativnog sistema i njegove osnovne upravljačke funkcije, pri čemu se objašnjava svih šest osnovnih oblasti angažovanja operativnog sistema. Takođe se izučavaju i vrste i tipovi operativnih sistema. Multimedija - grafika. Multimedija - tekst. Multimedija - video.

U drugom dijelu, kao nastavak na teorijski uvod u operativne sisteme počinje se sa proučavanjem rada i uvježbavanje sa operativnim sistemom Windows. Osnovna svrha ovog dijela je savladavanje upotrebe računara i upravljanje fajlovima. Počinje se sa osnovnom komunikacijom sa računarom pomoću miša i tastature, pa slijedi osnovni rad na desktopu počev od taskbara, pa slijedi uređenje desktopa i podešavanje raznih elemenata desktopa i uređaja, te korištenje kontrol panela. Slijedi instalacija i deinstalacija programa i hardverskih komponenti, pretraživanje sadržaja računara, rad sa ikonama i slične funkcije. U nastavku slijedi upoznavanje sa organizacijom sadržaja računara u hijerarhiji foldera i fajlova, uz postavljanje osnovnih definicija i praktično upoznavanje sa folderima i fajlovima (tipovi fajlova i ekstenzije, otvaranje foldera, kopiranje, brisanje, premještanje i vraćanje foldera i fajlova). Konačno se uči i kompresija i dekompresija fajlova i foldera u različitim formatima.

Veza sa Internetom. Računari u mreži (ruteri, bežične mreže). Internet servisi (e-mail, ftp, chat, blog...). Web (sadržaji, formati, brauzeri, pretraživanje). Bezbjednost na Internetu. Napredne mogućnosti Interneta i budućnost Interneta.

Vježbe:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Rješavanje zadataka / pripreme za pismenu provjeru znanja.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Soleša, D., Carić, M. (2016). <i>Informacione i komunikacione tehnologije</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. - Roljić, L., (2016). <i>Informatika</i>, Univerzitet za poslovne studije i menadžment Banja Luka, Pravni fakultet Istočno Sarajevo. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Balaban, N., Ristić, Ž. i sar. (2014). <i>Informacione tehnologije i informacioni sistemi</i>, Ekonomski fakultet, Subotica. - Soleša, D., Nadrljanski, Đ., (2007). <i>Informatika</i>, Univerzitet u Novom Sadu, Pedagoški fakultet, Sombor. - Radivojevic, M. (2017). <i>Informacione i internet tehnologije</i>, Visoka škola za informacione tehnologije, ekonomiju i preduzetništvo, Banja Luka.
-------------------	---

	- Bajgorić, N. (2012). <i>Menadžment informacijskih tehnologija</i> , Ekonomski fakultet, Sarajevo.																		
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI																			
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>5 poena</td> </tr> <tr> <td>Tri testiranja po 10 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>15 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena	Tri testiranja po 10 poena	30 poena	Seminarski rad	15 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena										
Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena																		
Tri testiranja po 10 poena	30 poena																		
Seminarski rad	15 poena																		
Ukupno predisbitnih poena	50 poena																		
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10								
51-60 poena	ocjena 6																		
61-70 poena	ocjena 7																		
71-80 poena	ocjena 8																		
81-90 poena	ocjena 9																		
91-100 poena	ocjena 10																		
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>																		
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)																		
Tabela opterećenja studenata																			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Pre-davanja</th> <th>Vježbe</th> <th>Ispit</th> <th>Priprema ispita</th> <th>Priprema testovi</th> <th>Semi-narski</th> <th>Konsul-tacije</th> <th>Ukupno sati</th> <th>ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>30</td> <td>30</td> <td>2</td> <td>40</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>8</td> <td>140</td> <td>7.00</td> </tr> </tbody> </table>	Pre-davanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi-narski	Konsul-tacije	Ukupno sati	ECTS	30	30	2	40	15	15	8	140	7.00
Pre-davanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi-narski	Konsul-tacije	Ukupno sati	ECTS											
30	30	2	40	15	15	8	140	7.00											
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>																		

NAZIV PREDMETA:	MATEMATIKA ZA EKONOMISTE
ŠIFRA PREDMETA	MP-PM-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, I semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Dragan Soleša Vukašin Macura
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Primarni cilj predmeta je da studenti usvoje osnovne matematičke principe i zakonitosti, koji će im biti potrebni u drugim predmetima tokom studija, kao i u poslovnoj praksi, da bi lakše mogli pratiti savremene matematičke aplikacije. Predmet je dizajniran tako da studentu da osjećaj, intuitivno razumijevanje bazičnih koncepata matematičke tačnosti.
ISHOD PREDMETA:	Nakon položenog ispita studenti će ovladati sa osnovnim pojmovima linearne algebre, funkcionalne analize, diferencijalnog i integralnog računa, finansijske matematike (kamatni račun, aktuarska matematika), sa odgovarajućim primenama u finansijama, ekonomiji i menadžmentu. Drugim riječima, na osnovu dostignutih kvantitativnih vještina moći će da s uspjehom intuitivno procjene i osmisle rješenje nestandardnih problema, koji se javljaju u oblasti poslovne matematike, u cilju donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Matematika za ekonomiste, kao nauka svih nauka, je povezna sa više predmeta na ovom studijskom programu i to: Informatika, Statistika za ekonomiste, Poslovne finansije, Ekonomsko-finansijska analiza i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na svim srodnim visokim školama i fakultetima ekonomskog i menadžerskog usmjerenja, a kompatibilan je sa predmetima: - <i>Matematika 1, Matematika 2</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Mathematics for Business and Economics; Mathematics for Economics</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Mathematics, Financial Mathematics</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>Predavanja: Realni brojevi i operacije sa njima. Elementi linearne algebre – matrice, determinante i sistemi linearnih jednačina. Pojam matrice, osobine i operacije. Pojam determinante i osobine. Metode za izračunavanje. Inverzna matrica. Rješavanje sistema linearnih jednačina. Gausova, Kramerova i matična metoda. Funkcije: pojam, klasifikacija, osnovne osobine koje se uzimaju u obzir pri analiziranju realnih funkcija, granična vrijednost i asimptote. Funkcije u ekonomiji – primena matematičkih principa za opisivanje povezanosti ekonomskih veličina: tražnja, ponuda, prihodi, troškovi i ukupna dobit. Izračunavanje intervala proizvodnje sa</p>	

<p>kojim se ostvaruje dobit, kao i onog obima proizvodnje za koji je dobit maksimalna.</p> <p>Diferencijalni račun: izvodi funkcije, geometrijsko tumačenje prvog izvoda i tablica izvoda. Izvodi složenih funkcija, izvodi višeg reda. Ispitivanje osobina funkcije pomoću izvoda i crtanje grafika. Primena diferencijalnog računa u ekonomiji.</p> <p>Integralni račun. Neodređeni integral, tablica integrala, metode integracije. Određeni integral, metode integracije i primjene određenog integrala. Kod određenog integrala naglašeno je geometrijsko tumačenje. Diferencijalne jednačine prvog reda. Primena u ekonomiji određenog i neodređenog integrala.</p> <p>Finansijska matematika. Procentni račun. Ekonomske funkcije. Kamatni račun. Potrošački krediti. Složen kamatni račun. Periodična plaćanja.</p> <p>Aktuarska matematika. Osiguranje jednog lica, obračun tarifa u životnom osiguranju, određivanje tarifa kod osiguranja kapitala. Primena zakona verovatnoće i zakona velikih brojeva u predviđanju osiguranih događaja.</p> <p>Vježbe:</p> <p>Ponavljanje gradiva sa predavanja. Praktični primjeri. Rješavanje zadataka sa analizom dobijenih rezultata. Pripreme za pismenu provjeru znanja.</p>											
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kočović, J., Pavlović, M. (2010). <i>Uvod u finansijsku matematiku</i>. Ekonomski fakultet, Beograd. - Likavec, S., Žunić, D., Carić, B. (2008). <i>Poslovna matematika</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. - Antić, T. (2013). <i>Zbirka rešenih zadataka iz finansijske i aktuarske matematike</i>. Ekonomski fakultet, Beograd. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kovačević, I., Savic, A. (2006). <i>Poslovna matematika</i>, Viša elektrotehnička škola, Beograd. - Stewart, J. (2007). <i>Calculus: Early Transcendentals</i> (6th ed.), Brooks Cole. 										
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI											
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 70%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 20 poena</td> <td style="text-align: right;">40 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 20 poena	40 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena				
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 20 poena	40 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispitne obaveze podrazumevaju dve obavezne stavke:</p> <p>Pismeni ispit (nakon položena oba testa tokom nastave): 25 poena</p> <p>Usmeni ispit (nakon položenog pismenog dijela ispita): 25 poena</p> <p>Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">51-60 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	Predavanja: 45 časova										

Vježbe:	30 časova
---------	-----------

ECTS	ECTS bodovi	8 (osam)
-------------	-------------	----------

Tabela opterećenja studenata							
Pređa-vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Konsul-tacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	4	45	24	10	158	7.90

OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena:	Neprolazna – 5 Prolazne 6-10
	Internacionalna ocjena:	Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E

--	--

NAZIV PREDMETA:	ENGLESKI JEZIK
ŠIFRA PREDMETA	PEJ-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, I semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Mr Edina Karabegović -//-
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa terminologijom, koja se koristi u svakodnevnoj komunikaciji na engleskom jeziku, kao i savladavanje osnovnih fraza engleskog jezika - tzv. everyday English. Drugim riječima, sticanje osnovnih znanja iz engleskog jezika za studente koji imaju slabo ili nikakvo predznanje, odnosno olakšanje komunikacije i korištenje modernih izvora informacija.
ISHOD PREDMETA	Studenti se osposobljavaju za različite komunikacione situacije i diskurse, a takođe uče i bitne kulturološke i sociološke aspekte komunikacije u različitim anglofonim područjima, što upotpunjuje sliku o engleskom, kao svjetskom jeziku. Uz sve pomenuto, studenti savladavaju i osnovne gramatičke jedinice, neophodne za svesnu i samouverenu artikulaciju misli na engleskom jeziku.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet Engleski jezik je praktično uvod u proučavanje Poslovnog engleskog jezika, pa je s njime povezan u najvećoj mjeri.
KOMPATIBILNOST	Engleski jezik se proučava po metodi Market Leader, pa je kompatibilan sa kursovima engleskog jezika na većini visokoškolskih ustanova u zemljama u kojima engleski jezik nije materinji: - <i>Engleski jezik</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Foreign language 1</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>English as a foreign language</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Gramatika; Lične zamjenice; Present Tense od „to be“; Prisvojne zamjenice; Brojevi; Množina imenica; Članovi; Pridjevi; Present Tense od „to have“; Nepravilna množina imenica; Prisvojni oblik imenica; Present Tense od „can“; Lične zamjenice – Objective Case; Simple Present Tense; Položaj priloga neodređenog vremena; Present Continuous Tense; Pitanja sa upitnim riječima; Prijedlozi; Glagol „must“; Imperativ; Redni brojevi;</p>	

<p>Nepravilni glagoli; Poređenje pridjeva; Upotreba riječi many, much, some, any, no; Past Tense od „to be“, „to have“ i „can“; Simple Past Tense; Nepravilno poređenje pridjeva; Pridjevi i prilozi; Past Continuous Tense; Prisvojne zamjenice; Futur sa „goint to“; Present Perfect Tense; Present Perfect Continuous Tense; Povratne zamjenice; Simple Future Tense; Neodređene zamjenice; Kondicionalne rečenice. Pozdravi i kurtoazne fraze, Boje, Vrijeme – sati, Dani u sedmici, Mjeseci u godini, Godišnja doba, Datumi, Telefoniranje u GB, Opraštanja.</p> <p>VJEŽBE:</p> <p>Ponavljanje i utvrđivanje gramatike i pravopisa. Nastavlja se i utvrđivanje pravilnog slaganja glagolskih vremena u raznim situacijama, te pravilan red riječi u rečenici. Napušta se klasičan način učenja gramatike i sve više se ide ka asimilativnoj metodi učenja jezika. Govorne vježbe / vježbanje konverzacije u okviru kojih se koriste fraze i gramatičke jedinice obrađivane u prethodnom periodu. Igranje jezičkih igara i preuzimanje uloga sa ciljem provježbavanja raznovrsnih leksičkih i gramatičkih jedinica.</p>									
<p>LITERATURA</p> <p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Evans, E. (1998). <i>Market Leader – An Elementary Business English Course</i>. Addison Wesley Longman Limited. David Cotton, David Falvey, Simon Kent (Coursebook & Study book). - Liz and John Soars: <i>New Headway English Course (Pre-Intermediate Student’s Book+Workbook)</i>, Oxford University Press, 2000. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - CollinsCOBUILD English Grammar, 4th edition, Harper Collins UK, 2017. - David Crystal: <i>Making Sense – The Glamorous Story of EnglishGrammar</i>, Profile Books, 2017. - Oxford English Dictionary, 3rd edition, Oxford University Press (Revised and updated edition), 2018. - Sve vrste monolingvalnih i bilingvalnih rečnika, priručnika i gramatika, kao i internet izvori kredibilnih sajtova, koji su specijalizovani za nastavu engleskog kao stranog jezika. 									
<p>PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI</p>									
<p>PREDISPITNE OBAVEZE</p>	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i prezentacije eseja. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table border="0"> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Tri testiranja po 10 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Esej na engleskom jeziku</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Tri testiranja po 10 poena	30 poena	Esej na engleskom jeziku	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena								
Tri testiranja po 10 poena	30 poena								
Esej na engleskom jeziku	10 poena								
Ukupno predispitnih poena	50 poena								
<p>ISPITNE OBAVEZE</p>	<p>Ispitne obaveze su podeljen na dva dijela:</p> <table border="0"> <tr> <td>Pismeni dio</td> <td>25 poena</td> </tr> </table>	Pismeni dio	25 poena						
Pismeni dio	25 poena								

	<p>Usmeni dio 25 poena</p> <p>Uslovi za izlazak na pismeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i prezentovan esej.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: položen pismeni dio ispita.</p> <p>Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%;">51-60 poena</td> <td style="width: 50%;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>										
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)										
Tabela opterećenja studenata											
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS			
30	30	2	35	18	15	5	135	6.75			
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>									

NAZIV PREDMETA:	EKONOMIKA PREDUZEĆA
ŠIFRA PREDMETA	MJU-EO-8
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina II semestar
NASTAVNIK SARADNIK	Prof. dr Boris Kuzman Jovana Grbić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je pružiti studentima mogućnost da steknu osnovna znanja o preduzeću iz oblasti ekonomike poslovanja, ekonomskim principima i proizvodnim procesima.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će ovladati znanjem koje se tiče ekonomije preduzeća, u smislu da razume ponašanje prihoda i troškova, kako bi uticao na iste u cilju postizanja što boljih ekonomskih rezultata. Drugim riječima, osposobljavanje studenata u ekonomisanju resursima preduzeća.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet se naslanja na Mikroekonomiju iz koje crpi bazična znanja, a ima dosta dodatnih tačaka sa Menadžmentom, Preduzetništvom, Poslovnim finansijama, Agrarnom ekonomijom, Ekonomsko finansijskom analizom i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Ekonomika preduzeća' se izučava na visokim školama i fakultetima ekonomskog i menadžerskog usmjerenja, a kompatibilna je sa: - <i>Ekonomika preduzeća</i> , Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Beograd. - <i>Business Economics</i> , Faculty of Business Economics, Kosice, Slovakia. - <i>Managerial economics</i> , Faculty of Economics and Business, Univerza v Mariboru,
SADRŽAJ PREDMETA:	
<p>PREDAVANJA: Preduzeće – pojam, bitne karakteristike i diferenciranje preduzeća. Zašto preduzeće postoji? Ciljevi preduzeća (maksimiranje profita, korisnost menadžera, zadovoljavajući ciljevi, agencijska teorija, društvena odgovornost). Unutrašnja organizacija preduzeća. Sistem upravljanja. Opis funkcija u preduzeću. Povezivanje funkcija u sistem. Donošenje i izvršavanje odluka. Tipovi organizacije. Klasifikacija preduzeća prema djelatnosti i veličini. Proizvodna i uslužna preduzeća. Malo, srednje i veliko preduzeće. Privredna društva. Javno preduzeća. Multinacionalno i globalno preduzeće. Okruženje preduzeća. Predmet ekonomike preduzeća kao naučne discipline. Troškovi preduzeća – pojam, vrste, karakteristike i raspodjela. Prihodi preduzeća - pojam, vrste i funkcije. Sredstva preduzeća. Osnovna sredstva. Obrtna sredstva. Tranzitni oblik sredstava. Kapital preduzeća. Izvori finansiranja. Kreditni i ostali izvori.</p>	

Nadalje, ekonomika preduzeća proučava razvoj ekonomije, pojam i organizacione oblike reprodukcije, ekonomske principe reprodukcije, ulaganje sredstava u reprodukciju – trošci faktora proizvodnje, ekonomsku stvarnost, proces proizvodnje, troškove i ostvarivanje dobiti. Metodologija obračuna troškova. Modeli upravljanja troškovima. Trošenje sredstava u proizvodnji, amortizacija osnovnih sredstava. Kalkulacija i cijena koštanja. Cijena i načini formiranja cijena. Proizvodna funkcija.

Investicije preduzeća - pojam, vrste, proces i kriterijumi donošenja investicionih odluka. Zavisnost investicionih odluka od oblika preduzeća.

Efikasnost i efektivnost preduzeća. Ekonomski principi poslovanja / pokazatelji poslovnog uspjeha preduzeća - princip produktivnosti, princip ekonomičnosti i princip rentabilnosti. Profit, profitabilnost i maksimizacija profita. Finansijski rezultat preduzeća. Raspodjela rezultata poslovanja preduzeća.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:
 - Paunović, B. (2019). *Ekonomika preduzeća: preduzeće, okruženje i ulaganja*, Ekonomski fakultet, Beograd.
Dopunska literatura:
 - Todorović, Z. (2012). *Ekonomika preduzeća*. Ekonomski fakultet, Banja Luka.
 - Nadoveza, B., Pešić, H. (2014). *Ekonomika preduzeća*, Evropski univerzitet, Brčko.
 - Jakovčević, K., Komazec, Lj., Tomić, S. (2009). *Ekonomika preduzeća*, Ekonomski fakultet, Subotica.
 - Grandov, Z. (2014). *Ekonomika i organizacija poslovanja*, Visoka strukovna škola za preduzetništvo, Beograd.
 - Samuelson, W. F., Marks, S. G. (2006). *Managerial Economics*. John Wiley and Sons. 5th Edition.

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table border="0"> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>5 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>15 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	15 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena								
Dva testiranja po 15 poena	30 poena								
Seminarski rad	15 poena								
Ukupno predisbitnih poena	50 poena								
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p>								

	Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10							
OBIM PREDMETA	Predavanja: 45 časova Vježbe: 30 časova							
ECTS	ECTS bodovi 8 (osam)							
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	2	45	20	15	6	163	8.15
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E							

NAZIV PREDMETA:	MENADŽMENT
ŠIFRA PREDMETA	MP-ME-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, II semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radovan Vladislavljević Aleksandar Senić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je uvođenje studenata u teoriju i praksu modernog naučnog, teorijskog i praktičnog menadžmenta putem izučavanja osnovnih pojmova i principa, koji će se uspješno primjeniti u ekonomičnom i racionalnom upravljanju sredstvima i resursima.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će ovladati opštim znanjem o planiranju, organizaciji, vođenju i kontroli poslovanja. Stečeno znanje će im poslužiti da bolje razumiju i savladaju predmete na višim godinama studija, koji proizilaze ili se nadovezuju na ovaj predmet.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Menadžment je praktično uvod u veći broj predmeta, koji se bave pitanjima upravljanja različitim oblastima, a direktno prethodi predmetima Organizacija poslovnih sistema, Menadžment malih i srednjih preduzeća i Strateški menadžment, kojima postavlja teorijske osnove.
KOMPATIBILNOST	Menadžment se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Management</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Management</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Business economics and Management</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, DEPARTMENT OF ECONOMICS.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: UVOD U MENADŽMENT. Pojam menadžmenta i menadžera u tržišnom modelu poslovanja. Menadžment juče i danas. Priroda posla menadžera. Menadžerske odluke. Menadžerske veštine. Funkcije, nivoi i stilovi menadžmenta.</p> <p>NAUČNE TEORIJE O MENADŽMENTU. Istorijski razvoj menadžmentske misli i škole menadžmenta. Škola naučnog menadžmenta. Klasična teorija organizacije. Bihevioristička škola. Škola menadžmentske nauke. Nove teorije i pristupi menadžmentu.</p> <p>Savremeni menadžment. Ekološki menadžment. Etički menadžment. Menadžment i globalizacija. Veza menadžmenta i preduzetništva. Menadžment i organizaciona kultura.</p>	

Menadžment kvaliteta.

PLANIRANJE kao funkcija menadžmenta. Plan i vrste planova. Faze u planiranju. Marketinška orijentacija u planiranju. Donošenje odluka. Strategija i strateški menadžment. Metodi strateškog planiranja (SWOT matrica, DELFI metod, PESTLE analiza, pristup zasnovan na vrednostima, korporativni portfolio pristup, Matrica poslovnog portfolia, Porterov model 5 sila). Sprovođenje strategije, MBO (management by objectives).

ORGANIZOVANJE kao funkcija menadžmenta. Organizacija / organizovanje. Organizovanje kao multifazni proces. Klasična i inovativna organizacija. Dizajn organizacije. Organizaciona struktura. Aspekti organizacione strukture (podela rada, komunikacija i informacione tehnologije, koordinacija, departmentalizacija). Funkcionalna organizacija, tržišna organizacija, matični model organizacije, neformalna organizaciona struktura, virtualna organizacija. Moć i autoritet, delegiranje autoriteta. Upravljanje ljudskim resursima (utvrđivanje potreba za kadrovima, pronalaženje kadrova, izbor i prijem kadrova, obuka kadrova, ocenjivanje uspešnosti radnika i naknade zaposlenih itd.). Organizaciona kultura i okruženje. Upravljanje organizacionim promenama, inovacije i kreativnost.

VOĐENJE (rukovođenje, liderstvo) kao funkcija menadžmenta. I - Motivacija i ponašanje zaposlenih, tipovi ličnosti, teorije motivacije. II - Liderstvo (osnovni princip, liderske sposobnosti, teorije vođenja, liderski stilovi. III - Grupe, formalni i neformalni timovi. IV - Komunikacije i pregovori, smernice za vođenje pregovora.

KONTROLA kao funkcija menadžmenta. Pojam, svrha i faze kontrole. Šta treba kontrolisati i koliko često? Vrste kontrole. Kontrola učinka i kvaliteta. Revizija. Proračuni i sistem kontrole. Tradicionalni instrumenti kontrole. PERT metoda u planiranju i kontroli. Upravljanje i kontrola proizvodnim funkcijama. Linearno programiranje. Diskriminaciona analiza u funkciji ocene uslova i rezultata. Anticipativni model kontrole. Ostale metode upravljanja i kontrole. Korektivne mere. Upravljanje operacijama. Finansijski pokazatelji kao mjerilo efikasnosti preduzeća (produktivnost, ekonomičnost rentabilnost, kritična tačka ili prag rentabilnosti). Upravljanje zalihama. Informacioni sistem u funkciji uspešne kontrole i upravljanja.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

-Ožegović, L., Sajfert, Z., Igić S. (2011). *Menadžment*. Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.

Dopunska literatura:

-Babović, J., Radojević, V. (2007). *Menadžment*, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.

-Baroš, Ž. (2008). *Osnove menadžmenta*. Panevropski Univerzitet APEIRON, Banja Luka.

-Simić, I. (2015). *Menadžment*. Ekonomski fakultet, Niš.

-Drucker, P., Maciariello, J. (2008). *Management*. Harper Collins Publishers. New York.

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE

Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku

	<p>nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećem kriterijumu:</p> <p>Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 15 poena 30 poena Seminarski rad 10 poena Ukupno predispitnih poena 50 poena</p>
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena. Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <p>51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10</p>
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova</p>

ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)							
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	42	20	10	6	140	7.00
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>							

NAZIV PREDMETA:	STATISTIKA ZA EKONOMISTE
ŠIFRA PREDMETA	MP-PS-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, II semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Dragan Soleša Vukašin Macura
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa osnovnim pojmovima, konceptima, metodama poslovne statistike, vjerovatnoće i kombinatorike, kao i sa načinom i širokim spektrom njihove primene u poslovnoj praksi u okviru ekonomije i menadžmenta.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita biti sposoban da primeni stečena znanja iz poslovne statistike, odnosno primjeni standardne tehnike kod rješavanja tipskih praktičnih problema. Drugim riječima, na osnovu dostignutih kvantitativnih vještina da intuitivno procjeni i osmisli rešenje ne-standardnih problema koji se javljaju u oblasti poslovne statistike, uz sposobnost pravljenja finih distinkcija, kao i povezivanja teorijskih koncepata sa konkretnim problemima.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA	Predmet je povezan sa predmetima Menadžment MSP, Strategijski menadžment, kojima postavlja ne samo teorijske, već i praktične osnove, a ima vezu i sa drugim predmetima u kojima je statističko posmatranje i bilježenje procesa obavezno, kao što je npr. slučaj sa materijom koja se proučava u predmetu Upravljanje kvalitetom.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Statistika za ekonomiste' se izučava na svim srodnim visokim školama i fakultetima ekonomskog i menadžerskog usmjerenja, a kompatibilan je sa predmetima: - <i>Statistika 1, Statistika 2, Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb;</i> - <i>Introductory Statistics; Statistical Analysis, University of Ljubljana, School of Economics and Business;</i> - <i>Statistics, UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.</i>
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>Predavanja:</p> <p>U uvodnom dijelu se proučavaju Pojam, definisanje i razvoj statistike i statističke djelatnosti; Predmet, cilj, zadaci i metodi statističkog istraživanja; Programska podrška; Osnovni statistički pojmovi i kategorije (populacija, statistički skup, statistička obilježja, vrijednosti obilježja, statističke jedinice i varijacija, apsolutne, relativne i kumulativne frekvencije). Numeričke karakteristike obilježja: pokazatelji srednjih vrednosti (aritmetička sredina, medijana, modus, geometrijska i harmonijska sredina, kvartili), pokazatelji rasipanja (interval varijacije obilježja, interkvartilni razmak, disperzija, standardna devijacija, koeficijent varijacije), pokazatelji oblika raspodjele (koeficijent asimetrije, koeficijent spoljoštenosti).</p> <p>Zatim se pažnja posvećuje pristupu statističkom istraživanju: Statističko posmatranje i prikupljanje podataka (cilj, predmet, jedinica i obilježja posmatranja i prikupljanja; Izvori prikupljanja podataka; Načini prikupljanja podataka; Obim i oblik (metode) obuhvatanja jedinica posmatranja; Sredstva prikupljanja podataka; Kontrola i provjera podataka, Grupisanje i</p>	

sređivanje podataka (statističke serije – numeričke, atributivne, vremenske serije, prostorne); Prikazivanje statističkih podataka (tabelarno, grafičko, linijski dijagrami, površinski dijagrami); Deskriptivne mjere statističke analize (srednje vrijednosti, izračunate srednje vrijednosti – sredine, pozicione vrijednosti), mjere varijabiliteta (apsolutne i relativne).

Nadalje se proučavaju teorijske raspodjele slučajnih promjenljivih i osnovne funkcije raspodjele sa konkretnim primjerima, pri čemu se naglasak stavlja na sljedeće teme: raspodjela diskretne slučajne promjenljive (numerički pokazatelji diskretne slučajne promjenljive, binomna raspodjela, Poissonova raspodjela, hipergeometrijska raspodjela), raspodjela neprekidne slučajne promjenljive (funkcija i gustina raspodjele, numerički pokazatelji neprekidne slučajne promjenljive, normalna raspodjela, studentova raspodjela i Fisher – Snedecor-ova F-raspodjela).

Vjerovatnoća - osnovni pojmovi, metode računanja, kombinatorika, uslovna vjerovatnoća, formula totalne verovatnoće i Bajesova formula.

U sklopu narednog poglavlja se proučava metod uzorka, pri čemu se pažnja posvećuje izboru i načinu formiranja uzorka, raspodjeli parametara uzorka i određivanju obima uzorka (obim uzorka za ocjenu srednje vrijednosti osnovnog skupa i obim uzorka za ocjenu proporcije svojstava u osnovnom skupu). Numeričke karakteristike obilježja na uzorku i na cijeloj populaciji.

U sastavu statističke ocjene nepoznatih parametara osnovnog skupa se proučavaju pojam i vrste statističke ocjene, osnovna svojstva tačkaste ocjene, intervalne ocjene parametara raspodjele (interval povjerenja za srednju vrijednost osnovnog skupa sa poznatom i nepoznom varijansom i interval povjerenja za proporciju osnovnog skupa).

Kod testiranja statističkih hipoteza posmatraju se testiranje parametarskih hipoteza (testiranje hipoteza o srednjoj vrijednosti osnovnog skupa sa datim pragom značajnosti, o jednakosti srednjih vrijednosti dva nezavisna uzorka, testiranje raspodjele obilježja, o proporciji u osnovnom skupu i o jednakosti proporcija dva osnovna skupa), te analiza varijanse, uključujući jednofaktorsku analizu varijanse sa fiksiranim nivoima faktora i kriterijum za provjeru hipoteze o raspodjeli osnovnog skupa.

Poglavlje o regresiji i korelaciji se proučava preko sljedećih tema: pojam korelacione zavisnosti, prosta linearna regresija (jednačina regresije, prognoziranje vrednosti jednog obeležja za zadatu vrednost drugog obeležja (linearni i eksponencijalni trend model, eksponencijalni i dvostruko logaritamski regresioni model, testiranje značajnosti regresionih koeficijenata, analiza varijanse, interpolacija i ekstrapolacija), koeficijent korelacije, višestruka regresija i korelacija.

Nadalje se proučavaju relativni brojevi i to indeksi (individualni i grupni i testiranje indeksa), ekonomski pokazatelji dinamike, statistička analiza dinamike produktivnosti (mjerenje produktivnosti, individualni i grupni indeks produktivnosti), statistička analiza dinamike zarada (indeksi zarada).

Analiza vremenskih serija obuhvata teme vezane za trend komponenta, metod trenda (linearni, kvadratni i eksponencijalni trend), korelacionu zavisnost između vremenskih serija i sezonsku komponentu (metod sezonskih indeksa).

Vježbe:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Praktični primjeri. Rješavanje zadataka sa analizom dobijenih rezultata. Pripreme za pismenu provjeru znanja.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Krstić, G., Šoškić, D. (2016). <i>Ekonomska statistika</i>, Ekonomski fakultet, Beograd. - Crvenković, Z. L., Carić, M., Subotić, B. (2009). <i>Poslovna statistika</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Freedman, D., Pissani, R., Purves, R. (2007). <i>Statistics</i>, 4th ed., W.W. Norton & Co. - Spiegel, M., Stephens, L. (2011). <i>Schaum's Outline of Statistics</i>, McGraw Hill, 4th ed.
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI							
PREDISBITNE OBAVEZE		Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima: Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 20 poena 40 poena Ukupno predisbitnih poena 50 poena					
ISPITNE OBAVEZE		Ispitne obaveze podrazumevaju dve obavezne stavke: Pismeni ispit (nakon položena oba testa tokom nastave): 25 poena Usmeni ispit (nakon položenog pismenog dijela ispita): 25 poena Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10					
OBIM PREDMETA		Predavanja: 45 časova Vježbe: 30 časova					
ECTS		ECTS bodovi 8 (osam)					
Tabela opterećenja studenata							
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	6	46	24	7	157	7.90
OCJENJIVANJE		Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E					

NAZIV PREDMETA:	SOCIOLOGIJA
ŠIFRA PREDMETA	SOC-002
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I Godina, II Semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Carić Kristina Pilipović
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da se studenti upoznaju sa osnovnim sociološkim aspektima života i rada, kako bi shvatili i razumjeli osnovne društvenu stvarnost - pojmove i zakonitosti, te primenjivali usvojena znanja u cilju ostvarivanja boljeg društvenog položaja i standarda u globalnom društvu. Cilj je, isto takok, poimanje determinističkog modela objašnjenja složenih i dinamičnih društvenih pojava, naročito ekonomije, politike i prava.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita imati elementarno činjenično znanje o društvu, njegovoj strukturiranosti i dinamici, razvoji i interakcijama, složenim društvenim relacijama. Nadalje, biće u prilici da uoči postojeće stanje u društvu i predvidi društvene promjene, te razume, objasni i poveže praktično i teorijsko znanje u širem kontekstu relacija društvo-poslovni sistemi-upravljanje.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je povezan sa predmetima, kao što su: Menadžment, Upravljanje ljudskim resursima, Poslovna kultura, poslovna etika, Poslovne komunikacije i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet "Sociologija" se izučava na većini visokih poslovnih škola i fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Ekonomska sociologija</i> , Veleučilište BALTAZAR, Zaprešić - Hrvatska; - <i>Sociology, Business Administration and Sociology</i> Copenhagen business school, Copenhagen; - <i>Sociologija</i> , Univerzitet Privredna akademija, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Pojam sociologije; Istorijat razvoja sociologije; Mjesto sociologije među naukama; Odnos sociologije i drugih društvenih nauka; Nastanak i razvoj savremene sociologije kao nauke o društvu; Rodonačelnici sociologije; Od nauke društvene krize do moderne samorefleksije; Sociološki zakoni.</p> <p>Sociološki metodi i teorije – globalni sociološki pristup; Društveni determinizam; Teorijsko - metodološki pristupi; Metodi socioloških istraživanja. Pozitivizam, evolucionizam, funkcionalizam, materijalizam, simbolički interakcionizam i dr.</p>	

Osnovne sociološke kategorije; Pojedinac; Društvo – pretpostavke na kojima društvo počiva; Organizovanost, normiranje i kontrola; Društvene pojave – značenje i tipovi; Društvene interakcije; Rad, podjela rada i društvena proizvodnja; Stanovništvo i populaciona politika; Pojam strukture društva; Globalno društvo; Društvene grupe, organizacije i ustanove; Društvene zajednice; Brak i porodica; Promene u odnosima polova. Etničke zajednice i proces etnogeneze; Manipulacije nacionalizmom – refleksije na nacionalni identitet.

Kolektivni identiteti, pluralnost i kriza kolektivnih identiteta – moderna perspektiva; Multietničnost, multikonfensionalnost i multikulturalnost. Kultura mira.

Društveni poredak, društvene institucije i organizacije; Demokratska organizacija društva i autoritarizam; Politika i oblici političkog delovanja; Ideologija; Država, pravo i pravni poredak; Pravna i socijalna država; Pravo na informisanje, javnost i javno mnjenje.

Socijalna struktura i stratifikacija – različiti pristupi; Stratifikacione teorije u savremenoj sociologiji; Elite i društvo; Svojina i svojinski oblici; Društvena moć; Stratifikacioni sistemi; Društvene nejednakosti i siromaštvo.

Kultura i potkultura; Potkulturni oblici i kontrakultura; Znak i simbol; Vrste društvenih normi; Običaji i običajne norme; Moral i tipovi morala; Pravne norme.

Religija – geneza religijske svesti i uticaj na formiranje prvih društvenih normi; Religija kao sistem simbola – interakcije sa društvenim životom.

Vrednosni sistem društva; Uticaj vrednosti, potreba i interesa na društvo; Procesi vaspitanja, obrazovanja i socijalizacije; Konformizam i ne-konformizam; Predrasude i stereotipni način mišljenja.

Sociološko proučavanje tipova ličnosti; Pol, telesnost i seksualnost; Telo, ishrana, bolest i starenje; Zdravlje i bolest – društveni aspekt; Stres i socijalna podrška.

Društvena kontrola i socijalne devijacije; Sociološki i pristupi drugih nauka u proučavanju socijalnih devijacija; Uslovi, uzroci i tipologija socijalnih devijantnosti; Najčešći oblici zločina u savremenom društvu; Mobing – patološka društvena pojava.

Društvene promene: klasifikacija, uslovi, uzroci i modeli; Društvena mobilnost, kvantitativne, kvalitativne i vrednosne društvene promene; Društvena anomija i entropija;

Razvojne tendencije u savremenoj epohi; Tehnološko društvo i naučno-tehnička revolucija; Postindustrijsko društvo – karakteristike i paradoksi;

Postsocijalistička društva u tranziciji; Savremeno društvo: klasno-slojne promene, promene u generacijskim i odnosima polova; Modernizacija i globalizacija – koncept i proces; Balkan u kontekstu savremenih promena.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

- Nikolić, Z. (2011). *Savremena sociologija*. Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.

Dopunska literatura:

- Šjaković, I. (2017). *Uvod u sociologiju*, Banja Luka: Naučno udruženje Sociološki diskurs.

- Pešić, M. (1998). *Sociologija*. Beograd: IPS.

- Haralambos, M. (2002). *Sociologija – teme i perspektive*.

	Zagreb: Golden marketing. - Nikolić, Zoran. (2005). <i>Sociologija</i> . Sarajevo: PF. - Waters, T. (2015). <i>Weber's rationalism and modern society : new translations on politics, bureaucracy, and social stratification</i> / edited and translated by Tony Waters and Dagmar Waters. New York : Palgrave Macmillan.																		
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI																			
PREDISPITNE OBAVEZE	Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima: Redovno i aktivno učešće u nastavi 5 poena Dva testiranja po 15 poena 30 poena Seminarski rad 15 poena Ukupno predispitnih poena 50 poena																		
ISPITNE OBAVEZE	Usmeni ispit je obavezan i položen ukoliko student osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10																		
OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova																		
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)																		
Tabela opterećenja studenata																			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Predavanja</th> <th>Vježbe</th> <th>Ispit</th> <th>Priprema ispita</th> <th>Priprema testovi</th> <th>Seminarski</th> <th>Konsultacije</th> <th>Ukupno sati</th> <th>ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>30</td> <td>30</td> <td>2</td> <td>35</td> <td>20</td> <td>15</td> <td>5</td> <td>137</td> <td>6.85</td> </tr> </tbody> </table>	Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS	30	30	2	35	20	15	5	137	6.85
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS											
30	30	2	35	20	15	5	137	6.85											
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E																		

NAZIV PREDMETA:	UPRAVLJANJE KVALITETOM
ŠIFRA PREDMETA	MP-QM-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, II semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radovan Vladislavljević Jovana Grbić
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznati studente sa sistemima upravljanja kvalitetom, standardizacijom i međunarodnim standardima, te ukazati na značaj menadžmenta kvaliteta u savremenoj poslovnoj organizaciji. Nadalje, cilj je da studenti razumiju i shvate značaj i ulogu upravljanja kvalitetom i sistemom standarda, kao i načinom na koji standardizacija utiče na poslovanje preduzeća.
ISHOD PREDMETA	Savladavanjem studijskog programa student stiče predmetno-specifične sposobnosti: temeljnog poznavanja i razumevanja menadžmenta kvaliteta i standardizacije, razumevanja značaja implementacije sistema upravljanja kvalitetom i standardizacije za ostvarivanje konkurentske prednosti, ovladavanja metodama menadžmenta kvaliteta i standardizacije, kritičkog odnosa prema konkretnim problemima menadžmenta kvaliteta. Drugim riječima, studenti će biti osposobljeni da u poslovnu praksu uvode standarde kvaliteta i njima upravljaju.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Upravljanje kvalitetom' je povezan sa sledećim predmetima: Upravljanje razvojem, Statistika za ekonomiste, Upravljanje ljudskim resursima, Menadžment, Strategijski menadžment.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Management proizvodnih operacija</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Total Quality Management</i> ; Business Management and Organisation, Univerza v Mariboru, Faculty of Economics and Business; - <i>Upravljanje kvalitetom</i> , Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, Beograd.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Definisanje kvaliteta; Istorijski razvoj upravljanja kvalitetom; Merenje kvaliteta;</p>	

Instrumenti merenja kvaliteta; Sistematizacija normi kvaliteta; Sistemi upravljanja kvalitetom i standardi; Međunarodni i domaći okvir upravlja kvalitetom: Planiranje kvaliteta; Unapređenje kvaliteta; Statističke metode upravljanja kvalitetom; Merenje kvaliteta; Informaciona podrška sistemu kvaliteta; Tehnika upravlja kvalitetom; Istočni vs. Zapadni sistem upravlja kvalitetom, TQM (Total Quality Management); Six sigma; LEAN koncept; ISO grupa standarda; ISO 9000 standard u domenu menadžmenta; Ekološki standardi; Standardi zaštite podataka; Metode menadžmenta kvaliteta; Kvalitet u uslugama; Kvalitet u proizvodnji; Kvalitet u saobraćaju; Standardi kvaliteta kao alatke marketinga; Bezbednost hrane i lekova; Upravljanje kvalitetom u saobraćaju; Sistem ledenog lanca snabdevanja.

Pažnja se posebno posvećuje oblastima:

- Stvaranje kvaliteta proizvoda u svim fazama, od razvoja, preko projektovanja, tehnologije, proizvodnje, do servisiranja,
- Istorijski razvoj kvaliteta,
- Savremeno upravljanje kvalitetom proizvoda,
- Interakcija – osnova za pristup unapređenju kvaliteta u preduzeću,
- Međusobna povezanost razvoja tehnologija i sistema kvaliteta,
- Troškovi kvaliteta,
- Modeli organizacije upravljanja sistemom kvaliteta u industriji,
- Uticajni faktori na kvalitet proizvoda,
- Tipični primjeri kontrole kvaliteta.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <p>- Ušćumlić, D., Babić, J. (2019). <i>Kvalitet i menadžment kvalitetom</i>, Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Beograd.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <p>- Kamberović, B. (2019). <i>Upravljanje kvalitetom i sigurnošću putem primene sistema 5S</i>, Istraživački centar DQM, Prijedor.</p> <p>- Bogetić, S., Antić, Z. (2019). <i>Integrirani menadžment sistemi</i>, Akademija poslovnih strukovnih studija, Beograd.</p> <p>- Bobrek, M., Soković, M., Sovilj, P., Tanasić, Z. (2006). <i>Upravljanje kvalitetom</i>, Mašinski fakultet, Banja Luka.</p> <p>- Evans, J.R. (2005). <i>Total Quality – Management, Organization and Strategy</i>. 4th Ed. Thomson Publishing,</p>
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>15 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 10 poena</td> <td>20 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>15 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	15 poena	Dva testiranja po 10 poena	20 poena	Seminarski rad	15 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	15 poena										
Dva testiranja po 10 poena	20 poena										
Seminarski rad	15 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>										
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)										
Tabela opterećenja studenata											
Pre- danja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS			
30	30	2	35	20	15	5	137	6.85			
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>									

NAZIV PREDMETA:	MAKROEKONOMIJA
ŠIFRA PREDMETA	MP-OE-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	I godina, III semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Svetlana Ignjatijević Amela Ikanović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa ekonomskom naukom, relevantnim pojavama i razvojnim ekonomskim zakonitostima, koje vladaju u sistemu proizvodnje i potrošnje na nivou privrede kao celine. Približiti studentima metode izučavanja makroekonomskih agregata, faktora i modela privrednog rasta, prednostima otvorene ekonomije i teorijom komparativne prednosti u razmeni, platnim bilansom i deviznim kursom. Objasniti studentima pojmove agregatne ponude i potražnje, bruto domaćeg proizvoda, nezaposlenosti, inflacije, potrošnje, štednje, investicija, budžetske potrošnje, mere ekonomske politike i identifikovati privredna kretanja u zemlji i svetu.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita biti sposoban da definiše osnovne principe, kategorije i relacije u makroekonomiji, kao što su agregatna ponuda i tražnja, makroekonomske zakonitosti, da opredeli odgovarajuću strategiju razvoja privrede, koristi makroekonomske mehanizme i modele za rešavanje problema iz domena makroekonomije.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Kao ključni predmet Makroekonomija je povezana sa mnogim predmetima iz ekonomske i menadžerske grupe kao što su Mikroekonomija, Ekonomika preduzeća, Agrarna ekonomija, Međunarodna ekonomija, Međunarodna trgovina, Strategijski menadžment, omogućujući studentima razumijevanje pojmova iz navedenih predmeta.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na visokim školama i fakultetima ekonomskog i menadžerskog usmjerenja, odnosno kompatibilan je: - <i>Makroekonomija</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Macroeconomics 1; Macroeconomics 2</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Macroeconomics</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
PREDAVANJA:	

U okviru predmeta najprije se proučavaju temeljni pojmovi makroekonomije pri čemu se obrađuju pojam ekonomije, razvoj ekonomske misli i značaj ekonomije. Potom se prelazi na utvrđivanje nužnosti proizvodnje i faktora proizvodnje, gdje se pažnja posvećuje uslovljenosti proizvodnje ljudskim potrebama i proizvodnim mogućnostima društva. U nastavku slijedi agregatna ponuda i tražnja u tržišnom sistemu sa tržišnim mehanizmom, tražnjom roba, cjenovnom elastičnošću tražnje, ponudom roba, elastičnošću ponude i ravnotežom ponude i tražnje. Naredna tema odnosi se na ekonomske funkcije države u savremenim privredama i razlozima za državnu intervenciju, te oblicima državne intervencije. Makroekonomski bilansi i mjerenje obima nacionalne proizvodnje je sljedeće područje proučavanja, gdje se obrađuju pojam i značaj bruto društvenog proizvoda (BDP), struktura bruto društvenog proizvoda i faktori njegovog formiranja, te platni bilans. Definišu se kategorije kružni tok proizvoda i dohodak.

Naredne teme se bave pitanjima agregatne tražnje i to u dva slučaja: kod potrošnje i investicija i kod javne potrošnje i spoljne trgovine. U prvom slučaju se definišu pojmovi potrošnje i investicija i razjašnjava se multiplikator investicija, dok se u drugom dijelu definišu pojmovi javne potrošnje i spoljne trgovine i njihov značaj i uloga.

Nadalje se proučava novac kao sredstvo razmjene, a u sklopu toga se govori o nastanku novca, ekonomskim teorijama novca, funkcijama novca, IS-LM modelu, novčanim agregatima, količini novca u opticaju, te o paritetu valuta i deviznom kursu. U nastavku teme o novcu govori se o bankarstvu u smislu ponude i potražnje novca. U sklopu teme o bankarstvu proučavaju se poslovne banke, multiplikator novčane ponude, funkcija i mjesto centralne banke i ravnoteža na tržištu novca.

Nadalje se govori o privrednim ciklusima, modelima privrednog rasta i nezaposlenosti, a u nastavku o inflaciji u savremenoj ekonomiji, pri čemu se predstavlja IS model, Paradoks štedljivosti, Inflacioni i deflacioni gep, zatim se definiše Okunov zakon, Filipsova kriva, šta je inflacija, koji su uzroci inflacije i kako dolazi do stabilizacije cijena. Povezano sa prethodnim temama proučava se monetarna i fiskalna politika savremene države, a u tom sklopu se proučava povezanost ekonomskih politika, robno-novčana ravnoteža i fiskalna i monetarna politika. Proučava se budžet i fiskalna politika, efekat istiskivanja, državni dug, platni bilans i devizni kurs.

Iz oblasti međunarodnih ekonomskih odnosa se proučava međunarodna razmjena sa posebnim osvrtom na značaj spoljne trgovine, gdje se objašnjavaju ekonomski razlozi jačanja spoljne trgovine i faktori koji ograničavaju međunarodnu razmjenu. Objasnjava se multiplikator otvorene ekonomije, teorija komparativne prednosti u razmjeni, protekcionizam. Nastavlja se tema vezana za međunarodni finansijski sistem (zlatni standard, Bretonvudski sistem fiksnih deviznih kurseva, aktuelna pitanja međunarodnog finansijskog sistema).

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

- Stanić, M. (2006). Osnove ekonomije, Prijedor: Koledž za informatiku i menadžment JANJOŠ, Banja Luka: M Power.
- Milovanović, S., Carić, M. (2007). *Makroekonomija*, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad.

	<p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Benić, Đ. (2016). <i>Makroekonomija</i>, Školska knjiga, Zagreb. - Blaušar, O. (2012). <i>Makroekonomija</i>, Ekonomski fakultet, Beograd. - Ivić, M., Mitić, B. (2016). <i>Makroekonomija i globalni izazovi</i>, Univerzitet za poslovno industrijski menadžment – PIM, Banja Luka. - Bernanke, B., Antonovics, K., Frank, R. (2015). <i>Principles of macroeconomics</i>. Mc Graw-Hill HE. 																	
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI																		
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 70%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>								Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena																	
Dva testiranja po 15 poena	30 poena																	
Seminarski rad	10 poena																	
Ukupno predispitnih poena	50 poena																	
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 70%;">51-60 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 10</td> </tr> </table>								51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6																	
61-70 poena	ocjena 7																	
71-80 poena	ocjena 8																	
81-90 poena	ocjena 9																	
91-100 poena	ocjena 10																	
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 45 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>																	
ECTS	ECTS bodovi 8 (osam)																	
Tabela opterećenja studenata																		
	Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS									
	45	30	2	45	15	15	8	160	8.00									
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>																	

NAZIV PREDMETA:	PREDUZETNIŠTVO
ŠIFRA PREDMETA	MP-ME-2
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	II Godina, III Semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Carić Kristina Pilipović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da studenti otkriju sopstveni preduzetnički potencijal (svoje prednosti, snage i kompetencije) u sklopu određene kulture i stimulišu svoje želje, kako bi mogli da uzmu budućnost u svoje ruke. Drugim riječima, cilj je osposobiti studente praktičnim preduzetničkim veštinama, koje uključuju definisanje glavnih koncepata kao što su kultura, organizaciona kultura i preduzetnička kultura, podizanje nivoa svesti o odgovornosti, riziku, autonomiji, samopouzdanju, solidarnosti i međusobnoj pomoći. Ohrabrivanje studenata da stvaraju / prepoznaju ideje, ocene njenu izvodljivost i ekonomsku opravdanost.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će umeti objasniti koncept preduzetništva i njegovih različitih oblika, identifikovati različite prilike u karijeri, prepoznati različite mogućnosti za lični, socijalni i/ili profesionalni razvoj. Takođe, studenti će podstaknuti sopstvene kreativne i inovativne potencijale i spoznati interese različitih stejkholdera za pokretanje poslovnog poduhvata. praktično, studenti će steći osnovan znanja i vještine koje će im omogućiti da se samostalno upuste u poslovne tokove i ostvare zapažene rezultate.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je direktno povezan sa predmetima kao što su: Ekonomika preduzeća, Poslovne finansije, Organizacija poslovnih sistema, Menadžment MSP, Upravljanje projektima i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet “preduzetništvo” se izučava na većini visokih poslovnih škola i fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Poduzetništvo</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Introduction to Business</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Preduzetništvo</i> , Univerzitet Privredna akademija, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.
SADRŽAJ PREDMETA	
PREDAVANJA:	

U sklopu predmeta najprije se obrađuje materija vezana za pojam i nastanak preduzetništva, preduzetništvo kao osnov društvenog i ekonomskog napretka, naučne teorije o preduzetništvu, značaj inovacija i pronalazaka, odnos menadžmenta i preduzetništva.

Koncept preduzetništva – sposobnost uočavanja šanse, koncept velike ličnosti, škola psiholoških karakteristika, leaderska škola preduzetništva, unutrašnje preduzetništvo, veliko i malo preduzetništvo, determinante uspeha preduzetničkog biznisa, socijalno preduzetništvo, propisi za razvoj preduzetništva.

Kreativnost i inovativnost u preduzetništvu – invencija i inventivni preduzetnik, faktori inventivnosti, Marfijev zakon, karakteristike preduzetnika, karakteristike vrhunskih preduzetnika, modeli ponašanja, način života i zdravlje preduzetnika, usavršavanje, korišćenje tuđih znanja, preduzetnička znanja i mudrosti; 7 pravila uspješnog preduzetnika, preduzetnikova posvećenost poslu, preduzetnik kao lider, savršen preduzetnik, preduzetnička atmosfera, kreativna imitacija.

Polje preduzetničkog biznisa, ideja preduzetništva, životni ciklusi preduzetništva, kreativno i rutinsko u preduzetništvu, razvoj proizvoda, životni ciklus proizvoda, preduzetnički inkubatori.

Preduzetnički menadžment, upravljanje vremenom, umijeće kombinovanja, umjetnost komuniciranja, metodi za postizanje konkurentske prednosti.

Oblici organizovanja preduzetničkog biznisa; tržište – ambijent preduzetništva; informisanje u preduzetničkom biznisu; finansiranje biznisa; biznis plan i studija ekonomske opravdanosti biznis ideje; ulazak u biznis i vođenje posla.

Sljedeća tema je vezana za okruženje, gdje se pažnja posvećuje makro okruženju (političko, pravno, ekonomsko, demografsko, poslovno i tehničko) i mikro okruženje, te procesu globalizacije tržišta i uticaj na poslovanje preduzeća i pokretanje preduzetničkog poduhvata.

U sastavu ove teme se pručavaju i benčmarking analiza i COST - BENEFIT analiza i drugi kvantitativni instrumentarij za ocenu preduzetničkog biznisa.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ožegović, L., Sajfert, Z., (2009). <i>Preduzetništvo</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Baroš, Ž. (2007). <i>Preduzetništvo i preduzetnički menadžment</i>. Panevropski univerzitet "Apeiron" za multidisciplinarne i virtuelne studije, Banja Luka. - Avlijaš, R., Avlijaš, G. (2017). <i>Preduzetništvo</i>, Univerzitet SINGIDUNUM, Beograd. - Mandal, Š., Carić, M. (2006). <i>Upravljanje istraživanjem, razvojem i transferom tehnologija</i>, Privredna akademija, Novi Sad. - Burns, P. (2016). <i>Entrepreneurship and Small Business</i>, PALGRAVE, New York.
-------------------	--

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI								
PREDISPITNE OBAVEZE		<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <p>Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 20 poena 30 poena Seminarski rad 10 poena Ukupno predispitnih poena 50 poena</p>						
ISPITNE OBAVEZE		<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <p>51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10</p>						
OBIM PREDMETA		<p>Predavanja: 45 časova Vježbe: 30 časova</p>						
ECTS		ECTS bodovi 8 (osam)						
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	2	45	20	15	5	162	8.10
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>						

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNE FINANSIJE
ŠIFRA PREDMETA	MFB-PF-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	II godina III semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Ivaniš Ljiljana Roksandić
Dodatak 1	
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Predmet 'Poslovne finansije' ima za cilj upoznavanje studenata sa osnovama finansijskog poslovanja, odnosno da ovladaju problematikom vezanom za finansije preduzeća, pravilima i oblicima optimalnog finansiranja, načinima i sredstvima plaćanja u domaćem i inostranom platnom prometu. Cilj je da se osposobe za poslove finansijske funkcije u preduzeću, odnosno da kao finansijski menadžeri efikasno izvršavaju konkretne zadatke u finansijskom poslovanju poslovnih i ostalih organizacija.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog završnog ispita studenti će biti osposobljeni da upravljaju finansijskim procesima u preduzeću i donose najvažnije odluke. koje se tiču finansija preduzeća. S uspjehom će moći da samostalno ili u timu kreiraju finansijske strategije preduzeća, koje se oslanjaju na najpogodnije modele finansiranja, koje će za cilj imati nesmetano odvijanje poslovnog procesa uz zatjev da se ne naruše finansijski tokovi.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmetu 'Poslovne finansije' prethodi Mikroekonomija i Ekonomika preduzeća sa definisanjem pojmova troškova i prihoda u preduzeću, a na predmet se nastavlja Računovodstvo, koje više pažnje posvećuje praktičnom radu u ovoj oblasti. Takođe, predmet ima dodirnih tačaka sa Preduzetništvom, Poslovnim bankarstvom, Finansijskim tržištima i Ekonomsko – finansijskom analizom.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Poslovne finansije' se izučava na većini visokih ekonomsko-poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u Zemlji i inostranstvu, a srodan je sa: - <i>Poslovne financije</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Corporate Finance 1</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Financial Economics, Corporate Finance</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics
SADRŽAJ PREDMETA	
Predavanja: Predmet počinje uvodom u finansijsko poslovanje sa uvođenjem pojmova finansije	

i finansijska funkcija i istorijskim pregledom razvoja finansija. Podjela nauke o finansijama. Predmet izučavanja, zadaci i organizacija finansijske funkcije. Finansijski ciljevi preduzeća. Struktura sistema finansijskog upravljanja u preduzeću. Institucionalno i privredno okruženje i finansijsko poslovanje preduzeća.

Slijede nastanak, razvoj i funkcija novca, vrijednost novca i novčana reforma, cijena novca u vremenu - mehanizam kamata. Pojam, uloga i zadaci finansijske funkcije sa primarnim i sekundarnim zadacima finansijske funkcije. Nadalje, slijede odnos finansijske i drugih funkcija i organizacija finansijske funkcije (finansijska služba).

Slijedi finansijsko poslovanje preduzeća; Finansijska situacija i struktura preduzeća; Finansijska politika preduzeća, pravila i izvori finansiranja; Vrste i oblici finansiranja (samofinansiranje, zajednička ulaganja, kreditiranje, specifični oblici finansiranja - lizing, faktoring, forfeting, franšizing). Finansijsko upravljanje i finansijska politika preduzeća, finansijski menadžment i njegove funkcije. Ciljevi, instrumenti i faktori finansijske politike; Početno, kratkoročno i dugoročno finansiranje. Kratkoročno i dugoročno zaduživanje. Optimalna struktura kapitala. Politika dividendi. Pojam i oblici dividendi. Faktori politike dividendi. Donošenje odluka o dividendama.

Nadalje se proučava likvidnost i finansijska stabilnost, gdje su obuhvaćene teme kao što su: smisao i suština likvidnosti, mjerenje (metrika) likvidnosti, regulisanje i održavanje likvidnosti, finansijsko planiranje (planski bilans uspjeha, planski bilans stanja, plan novčanih tokova) i izrada finansijskog plana. Vrste finansijskih planova. Načela i metodologija izrade finansijskog plana. Svodno finansijsko planiranje. Budžetiranje. Finansijska strategija.

Teme vezane za tržište novca i kapitala obuhvataju tržište novca - finansijsko tržište (koncept tržišta novca, učesnici na finansijskim tržištima, tehnologija i instrumenti rada na tržištu novca, ekonomski i tržišni značaj funkcionisanja tržišta novca, mehanizam kamatnih stopa, oscilacije na tržištu novca), poslovnu koncepciju tržišta kapitala (funkcija tržišta kapitala, učesnici na tržištu kapitala, tehnologija rada na tržištu kapitala, berzansko poslovanje). Faktori razvoja finansijskog tržišta. Modaliteti finansijskog tržišta.

Naredna oblast je vezana za platni promet i obrađuje teme vezane za unutrašnji platni promet kao što su pojam i načini plaćanja, računi sredstava, instrumenti platnog prometa u zemlji (instrumenti gotovinskog i bezgotovinskog plaćanja, instrumenti za obračun po gotovinskim uplatama i isplatama, instrumenti za obračun obaveza i potraživanja, otvaranje akreditiva, cirkularno kreditno pismo i cesija).

Predmet se završava temama vezanim uz novčano i blagajničko poslovanje, koje obuhvataju blagajnu i blagajnički poslovi, dokumentaciju o blagajničkom poslovanju, kontrola novčanog poslovanja i likvidatura, upravljanje potraživanjima od kupaca i obavezama i naplatu dospjelih potraživanja. Upravljanje gotovinom, Upravljanje zalihama.

Politika investiranja. Pojam i klasifikacija investicionih projekata. Metodologija izrade i ekonomsko finansijske ocene investicionih projekata.

Vježbe:

Utvrđivanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Analiza primjera iz poslovne prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

- Ivaniš, M. (2018). *Poslovne finansije*, Fakultet za ekonomiju i

	<p>inženjerski menadžment, Novi Sad.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Veselinović, B, Vunjak, N. (2014). <i>Poslovne finansije – teorija i praksa</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. - Ivanišević, M. (2012). <i>Poslovne finansije</i>. Ekonomski fakultet, Beograd. - Mikerević, D. (2011). <i>Finansijski menadžment</i>. Ekonomski fakultet, Banja Luka. - Rovčanin, A. (2007). <i>Upravljanje finansijama</i>, IV dop. izdanje, Ekonomski fakultet, Sarajevo. - Urošević, B. (2008). <i>Finansijska ekonomija</i>. Ekonomski fakultet, Beograd. - E. F. Brigham, J. F. Houston (2016). <i>Fundamentals of Financial Management - 14th Edition</i>, Cengage Learning.
--	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predisbitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispit je usmenog karaktera i obavezan je, a položen ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">51-60 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										

OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)

Tabela opterećenja studenata

Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	35	20	15	6	138	6.90

OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>
---------------------	--

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNI ENGLISKI JEZIK
ŠIFRA PREDMETA	PEJ-2
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	II godina, III semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Mr Edina Karabegović -//-
Dodatak 2	
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa terminologijom koja se koristi u poslovnoj komunikaciji i savladavanje osnovnih fraza poslovnog engleskog jezika. Drugim riječima cilj je osposobiti studente za komunikaciju na engleskom jeziku u oblasti ekonomije i menadžmenta i razviti kod njih neophodne vještine za aktivno služenje poslovnim engleskim jezikom.
ISHOD PREDMETA	Studenti se osposobljavaju za različite komunikacione situacije na engleskom jeziku, uključujući telefoniranje, poslovne sastanke, pregovaranje, poslovne prezentacije, a takođe i osnovnu terminologiju vezanu za poslovne finansije, marketing, menadžment, upravljanje ljudskim resursima itd.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Poslovni engleski jezik' se nastavlja na 'Engleski jezik' sa prve godine, koji u principu predstavlja osnovu za nadogradnju i učenje radi sporazumevanja u poslovnom svijetu.
KOMPATIBILNOST	Poslovni engleski jezik se proučava po metodi Market Leader, pa je kompatibilan sa kursevima engleskog jezika na većini visokoškolskih ustanova u zemljama u kojima engleski jezik nije materinji: - <i>Poslovne komunikacije na engleskom jeziku, Poslovne komunikacije 2 – engleski jezik</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Foreign language 2</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>English for Economics and Business</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA - počinju sa učenjem poslovnog engleskog jezika uz stalno ponavljanje usvojenih osnovnih znanja. Teme su vezane za razne poslovne situacije i pojmove iz oblasti ekonomije i menadžmenta, nastojeći napraviti napredak u proučavanju engleskog jezika sa gramatičke i pravopisne strane.</p> <p>Poslovi i studiranje (Predstavljanje u društvu i upoznavanje); Rad i slobodne aktivnosti (razgovori o poslu i slobodnom vremenu); Problemi sredine u kojoj se živi (telefoniranje i razrješavanje socijalnih problema); Razgovor o mjestu koje se dobro</p>	

poznaje (rezervacije i provjera dogovora); Ponašanje u restoranima (narudžbe, razgovori, izbor restorana); Intervjui kod zapošljavanja; Pisanje e-maila; Započinjanje posla (kolege na poslu, rješavanje konflikata sa kolegama na poslu); Marketing (primjeri iz predstavljanja proizvoda, tipovi tržišta, učestvovanje u diskusijama i sastancima); Uspješne kompanije (priprema prezentacije vlastite kompanije); Upotreba Interneta (razgovor sa kreatorom web prezentacije, planovi za budućnost); Kultura kompanije (pogreške u kulturi kompanije, znanja i vještine potrebne za posao (Curriculum Vitae, izbor kandidata za posao, intervju za dobijanje posla).

Diskusija o idejama o karijeri; Zahtjevi i ponude; Diskusija o trgovini preko Interneta (virtuelni novac, web stranice kompanija koje se bave prodajom); Poslovno pregovaranje); Predstavljanje kompanije); Poslovne ideje; Diskusije o uzrocima stresa na poslu i pravima žena na poslu; Korporativna zabava (čestitke i kratki razgovori, razgovor o jelu i piću, izbor najbolje lokacije za održavanje konferencije); Ideje o marketingu (izrada brošure o proizvodu, lansiranje proizvoda, repozicioniranje proizvoda); Planiranje; Prekidanje sastanaka i razjašnjenja; Pisanje pisama; Diskusija o kvalitetima i znanjima dobrog menadžera; Poboljšanje načina zajedničkog rada; Konflikti u menadžmentu i rješenje konflikta; Uslovi za pokretanje novog posla u privatnom i javnom sektoru (razvijanje nove industrije, izbor lokacije nove fabrike, problemi sa kalkulacijama nove proizvodnje); Najomiljeniji proizvodi (lansiranje novog proizvoda, izbor novih proizvoda za prodavnicu).

Obraduju se i neki bitni kulturološki i sociološki aspekti poslovne komunikacije i korespondencije u različitim zemljama, uključujući idiomatske izraze i poslovnu etikeciju i praksu anglofonih područja.

VJEŽBE: ponavlja se i utvrđuje gramatika i pravopis iz prethodnog kursa i postepeno dodaju nova znanja. Nastavlja se i utvrđivanje pravilnog slaganja glagolskih vremena u raznim situacijama, te pravilan red riječi u rečenici. Napušta se klasičan način učenja gramatike i sve više se ide ka asimilativnoj metodi učenja jezika.

[Idioms, Communicatios, Noun compounds, International Marketing, Multi-word verbs, Building relationships, Present and Past tenses, Success, Passives, Job Satisfaction, Intensifying adverbs, Risk, Conditionals, E – commerce, Revision, Team building, Modal Perfect, Raising finance, Dependant prepositions, Customer service, Gerunds, Crisis Management, Noun phrases with or without of, ManageMent styles, Writing practices, writing a complaint, Revision, Takeovers and mergers, Writing: report, The future of business, Revision].

<p>LITERATURA</p>	<p><u>Osnovna literatura:</u> - Evans, E. (1) <i>Market Leader – An Elementary Business English Course</i>; (2) <i>Market Leader – An Pre-Intermediate Business English Course</i>; (3) <i>Market Leader – An Intermediate Business English Course</i>. Addison Wesley Longman Limited. David Cotton, David Falvey, Simon Kent (Coursebook & Study book), 1998.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Bob Dignen, Steve Flinders, Simon Sweeney, Matt Smelt-Webb, <i>English 365 : For Work and Life, Student’s Book 2</i>, Cambridge University Press 2004. - Oxford Dictionary of Business and Management, 6th Edition, Oxford University Press, 2016; - Natalie Canavor: <i>Business Writing Today</i>, SAGE Publications, Inc; 3rd edition, 2018;</p>
--------------------------	--

	- Patricia Ellman: English Grammar For Economics And Business (For students & professors with English as a Foreign Language), 2 nd Edition, Kindle Edition, 2018; Dictionary of Business Terms, Kindle Edition, 2018.																					
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI																						
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i prezentacije eseja. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Tri testiranja po 10 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Esej na engleskom jeziku</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>								Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Tri testiranja po 10 poena	30 poena	Esej na engleskom jeziku	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena						
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena																					
Tri testiranja po 10 poena	30 poena																					
Esej na engleskom jeziku	10 poena																					
Ukupno predisbitnih poena	50 poena																					
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispitne obaveze su podjeljen na dva dijela:</p> <table> <tr> <td>Pismeni dio</td> <td>25 poena</td> </tr> <tr> <td>Usmeni dio</td> <td>25 poena</td> </tr> </table> <p>Uslovi za izlazak na pismeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i prezentovan esej.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: položen pismeni dio ispita.</p> <p>Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>								Pismeni dio	25 poena	Usmeni dio	25 poena	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
Pismeni dio	25 poena																					
Usmeni dio	25 poena																					
51-60 poena	ocjena 6																					
61-70 poena	ocjena 7																					
71-80 poena	ocjena 8																					
81-90 poena	ocjena 9																					
91-100 poena	ocjena 10																					
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>																					
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)																					
Tabela opterećenja studenata																						
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Esej	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS														
30	30	2	35	18	15	5	135	6.75														
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>																					

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNO BANKARSTVO
ŠIFRA PREDMETA	MFB-BR-2
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	II godina, IV semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Carić Kristina Pilipović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Sticanje teorijskih i primenjenih znanja iz oblasti poslovnog i investicionog bankarstva, kao i ovladavanje tehnikama i aktivnostima vezanim za savremeni bankarski menadžment, sa posebnim naglaskom na razvijanje analitičkog načina razmišljanja i sticanja sposobnosti za praktičan rad u bankama.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita student će biti osposobljen da definiše i objasni osnovne principe i zakonitosti funkcionisanja poslovnog banakrstva, te predloži rješenja problema iz domena optimizacije uticaja makro finansijskog sistema na bankarski sistem. Drugim riječima, studenti će biti osposobljeni da rade na poslovima menadžera u bankama, kao investicioni i finansijski savetnici, kao i finansijski analitičari počevši od sektora platnog prometa, pa do sektora upravljanja rizicima u bankarskom poslovanju.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Makroekonomija, Finansijska tržišta, Javne finansije, Poslovne finansije.
KOMPATIBILNOST	- <i>Novac i bankarstvo</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Monetary Economics</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Banking Law; Monetary economics</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department Of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA:	
<p>PREDAVANJA:</p> <p>Razvoj novčanih i bankarskih poslova. Bankarstvo, vrste banaka i kredit u savremenoj privredi. Banke i finansijska tržišta. Determinante funkcionisanja finansijskog i bankarskog mehanizma (finansijski instrumenti i finansijski tokovi). Trendovi u savremenom bankarstvu.</p> <p>Centralna banka (uloga i funkcije, organizacija, stepen autonomije). Teorijske osnove agregata novčane mase i monetarna funkcija centralne banke. Koncepti monetarne politike, mehanizam i mere monetarnog regulisanja.</p> <p>Poslovno bankarstvo i bankarski izvori sredstava. Principi bankarskog poslovanja. Vrste i oblici bankarskih poslova. Finansijski i kreditni potencijal poslovne banke. Kreditna analiza u bankama. Vrste i analiza rizika u bankarskom poslovanju. Principi upravljanja finansijskim i ostalim rizicima u poslovnom bankarstvu. Banke na tržištu novca, tržištu kapitala i hartija od vrednosti, na deviznom tržištu. Savremeni bankarski</p>	

<p>proizvodi. Uslovljenost međunarodne bankarske saradnje. Sistem plaćanja u platnom prometu sa inostranstvom. Bankarstvo u BiH.</p> <p>Pokazatelji uspeha poslovanja banaka. Revizija poslovanja banaka. Analiza prinosa kod banaka. Pristup merenju prinosa banaka. Ključni pokazatelji prinosa banaka. Opcioni odnos između prinosa i rizika kod banaka. Analiza likvidnosti banaka. Likvidnost vs. solventnost banaka. Rezerve likvidnosti banaka. Krediti za likvidnost banaka. Planiranje likvidnosti banaka.</p> <p>VJEŽBE:</p> <p>Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>											
LITERATURA	<p><u>Osnovna:</u></p> <p>-Đurović, S, Đurović, M, Đurović, J. (2010). <i>Bankarstvo</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.</p> <p><u>Dodatna:</u></p> <p>-Račić, Ž. (2018). <i>Bankarstvo</i>, Visoka poslovna škola, Novi Sad.</p> <p>-Ivaniš, M, i sar. (2005). <i>Praktikum za bankarstvo</i>, Univerzitet Singidunum u Beogradu, Fakultet za finansijski menadžment i osiguranje, Beograd.</p> <p>-Đukić, Đ., Bjelica, V., Ristić, Ž. (2004). <i>Bankarstvo</i>, Ekonomski fakultet Beograd.</p>										
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI											
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenta.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen ako se osvoji min. 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>50-59 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>60-69 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>70-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	50-59 poena	ocjena 6	60-69 poena	ocjena 7	70-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
50-59 poena	ocjena 6										
60-69 poena	ocjena 7										
70-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova										

		Vježbe: 30 časova						
ECTS		ECTS bodovi 7 (sedam)						
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	45	15	15	5	142	7.10
OCJENJIVANJE		Nacionalna ocjena: Ne prolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Ne prolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E						

NAZIV PREDMETA:	ORGANIZACIJA POSLOVNIH SISTEMA
ŠIFRA PREDMETA	MP-OPS-1
GODINA studija, SEMESTAR	II god, IV semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radivoj Prodanović Aleksandar Senić
Dodatak 3	
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznati studente sa organizacijom poslovnih sistema, kao naukom, profesijom i vještinom, odnosno pružiti im potrebna znanja, sposobnosti i vještine vezane za organizacione aktivnosti u savremenim poslovnim sistemima.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog predmeta studenti će biti osposobljeni da kreiraju odgovarajuće organizacione sheme i strukture u funkciji ostvarivanja efikasnosti i efektivnosti u poslovanju. Nadalje, stečena znanja će im omogućiti da stvore organizacionu klimu u kojoj će radnici biti motivisani za rad, napredovanje, inovacije i promene.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Organizacija poslovnih sistema je jedna od ključnih menadžerskih funkcija, pa je povezana sa predmetima: Osnove menadžmenta, Poslovna kultura, Menadžment malih i srednjih preduzeća, Preduzetništvo, a pomaže i shvatanje predmeta tipa Upravljanje projektima, Upravljanje razvojem i sl.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Organizacijsko ponašanje</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Industrial Organization 1</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Industrial organization</i> , Università Ca' Foscari Venezia, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA:</p> <p>Prvi dio predmetne materije obuhvata uvodne napomene i teorije o organizaciji i menadžmentu (klasična škola organizacije, teorija naučnog menadžmenta, teorija birokratije, teorija međuljudskih odnosa, sistemska i situaciona teorija organizacije), a slijede razmatranja o organizacionom dizajnu (organski i mehanički) i organizacionoj strukturi (pojam, značaj i model organizacione strukture, formalna i neformalna organizaciona struktura, diferencijacija i integracija). Parametrima organizacione strukture se posvećuje pažnja, a to su: podela rada (specijalizacija), delegiranje autoriteta (formalni autoritet, centralizacija i decentralizacija odlučivanja), departmentalizacija (funkcionalna,</p>	

tržišna, matrična, raspon kontrole), koordinacija (direktna kontrola, standardizacija i neposredno komuniciranje). Nadalje, izučavaju se najvažniji interni i eksterni faktori organizacione strukture, kao što su: sredina (opšta i specifična, složenost i dinamičnost sredine), nacionalna (Hofstedov okvir, piramide, mašine, tržište i porodice) i organizaciona kultura (kulture moći, uloge, zadatka, podrške), starost i veličina organizacije (Grejnerov model), tehnologija (tipovi i trendovi) i strategija (pojam, vrste, načini građenja konkurentne prednosti velikih poslovnih sistema, Ansoff matrica). Modeli organizacione strukture su nešto čemu se poklanja dužna pažnja, a od svih koji egzistiraju u poslovnom svijetu, posebno se izučavaju: jednostavni model, birokratski model, profesionalni model, divizion model i ad-hoc kratija model organizacione strukture. Tu su i savremene organizacione forme i strukture, kao što su matrična organizacija, inovativni model, horizontalna struktura, preduzetnički model, mrežna organizacija.

U drugom dijelu se izučava organizaciono ponašanje. Nakon uvodnih napomena o nivoima i pristupima organizacionom ponašanju, osvrt se daje na ličnost i sposobnosti, proces percepcije, individualno učenje, vrednosti, stavove, satisfakciju zaposlenih poslom (faktori, efekti i organizaciona posvećenost) i teorije motivacije. Poseban akcent se stavlja na uloge formalnih i neformalnih grupa, kao i timova u savremenoj poslovnoj organizaciji, te vođenje kao jednu od važnih funkcija menadžmenta (pojam, faktori i stilovi vođenja). Moć, uticaj, autoritet i politički procesi u organizaciji, kao i konflikti u organizaciji do kojih neminovno dolazi, su od velikog značaja, pa im se prilazi iz različitih uglova u cilju poboljšanja organizacione klime. Poslovne komunikacije i proces donošenja odluka su tijesno povezani i pridaje im se veći značaj u okviru ovog kursa. Nadalje, organizaciona kultura i organizaciono učenje se izučavaju u svrhu razumijevanja funkcionisanja savremene poslovne organizacije.

Treći dio predmeta obuhvata upravljanje organizacionim promjenama, koje se danas nerijetko izučavaju i kao zaseban predmet. Posebno se predaje klasifikacija organizacionih promjena, kao i teorije i perspektive organizacionih promjena. Teorije organizacionih promjena, koje se izučavaju su: Organizacioni razvoj; Teorija strateških promjena; Propadanje, smanjivanje i zaokret organizacije; Institucionalna teorija organizacionih promjena; Teorije životnog ciklusa organizacija; Perspektiva organizacione adaptacije; Upravljanje totalnim kvalitetom (TQM); Reinžinjering poslovnih procesa. Predstavlja se i Model upravljanja organizacionim promjenama, koji uključuje: iniciranje promjena, dijagnozu stanja organizacije i uzroka promjena, kreiranje vizije i planiranje nove organizacije, planiranje i organizovanje procesa promjena, motivisanje zaposlenih za promjene, sprovođenje promjena, upravljanje strukturom moći i političkim procesima, upravljanje personalnom tranzicijom, stabilizacija promjena kroz njihovo uključivanje u kulturu organizacije, praćenje i kontrola organizacionih promjena.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

-Petković, M., Janićijević, N., Bogičević-Milikić, B. (2009). *Organizacija – dizajn, ponašanje, ljudski reusrsi, promene*. Centar za izdavačku delatnost ekonomskog fakulteta u Beogradu.

Dopunska literatura:

-Babić, M., Stavrić, B. (2003). *Organizacija preduzeća – upravljanje*

	<p><i>organizacionom strukturom</i>. KIZ „Centar“, Beograd.</p> <p>-Jaško, O., Čudanov, M., Jevtić, M., Krivokapić, J. (2014). <i>Osnovi organizacije i menadžmenta</i>. Fakultet organizacionih nauka, Beograd.</p> <p>-Daft, R. L. (2013). <i>Organization Theory and Design</i>. 11th ed. South-Western, Cengage Learning.</p>
--	--

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 45 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>										

ECTS	ECTS bodovi	8 (osam)						
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	2	45	20	15	6	158	7.90
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>							

NAZIV PREDMETA:	AGRARNA EKONOMIJA
ŠIFRA PREDMETA	MP-AE-1
GODINA studija, SEMESTAR	II god, IV semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Boris Kuzman Jovana Grbić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da se studenti upoznaju i ovladaju osnovnim kategorijama, mehanizmima i principima agroekonomske teorije i primjene ih u donošenju i realizaciji odluka u organizacijama koje se bave agrobiznisom. Na mikronivou to će značiti da se studentima pruže osnovna znanja kako da iskombinuju faktore proizvodnje, kako bi u poslovnoj praksi ostvarili što bolje proizvodno ekonomske efekte, odnosno pospešili ekonomičnost, profitabilnost i produktivnost rada u poljoprivrednoj proizvodnji.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita biti osposobljen da primeni usvojena znanja i veštine u postizanju što boljih ekonomskih pokazatelja u organizacijama iz sektora agrobiznisa. U potpunosti će ovladati ekonomskim principima u poslovanju poljoprivrednih subjekata, odnosno djelovanjem ekonomskih zakonitosti u agrobiznis sektoru, kako na makro tako i na mikro nivou. Drugim riječima biće sposoban da predloži rešenja problema ekonomike proizvodnje u smislu snižavanja troškova i povećanja dobiti, te kreira i implementira rešenja problema iz domena agrarne ekonomije.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Agrarna ekonomija je povezana sa predmetima: Mikroekonomija, Makroekonomija, Ekonomika preduzeća, Međunarodna ekonomija i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet Agrarna ekonomija je kompatibilan je sa predmetima: - <i>Agrarna ekonomija i ruralni razvoj</i> , Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet; - <i>Ekonomika i politika agrarnog razvoja</i> , Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski fakultet, Subotica; - <i>Економика на земјоделство</i> , Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Uvod u agrarnu ekonomiju; Ekonomija naspram agrarne ekonomije; Razvoj ekonomske misli o agraru; Predmet izučavanja agrarne ekonomije; Metode i tehnike u izučavanju problematike agrara.</p> <p>Poljoprivreda i privredni razvoj; Tradicionalna i moderna poljoprivreda; Zelena revolucija; Doprinos poljoprivrede privrednom razvoju; Industrijalizacija kao koncept</p>	

privrednog razvoja; Indikatori doprinosa poljoprivrede privrednom razvoju; Osnovne karakteristike razvoja agrara kod nas. Agroprireda BiH i tranzicija.

Poljoprivredna gazdinstva u neoklasičnoj teoriji; Proizvodna funkcija ili faktor-proizvod odnos; Granice u istraživanju ekonomike poljoprivredne proizvodnje; Supstitucija inputa; Proizvodna struktura poljoprivrednog gazdinstva. Specifičnosti menadžmenta i perspektive poljoprivrednog gazdinstva; Funkcija menadžmenta i poljoprivredna proizvodnja;

Faktori razvoja agrara – podjele; Stanovništvo; Prirodni uslovi i resursi; Proizvodna sredstva i infrastruktura; Tehnološke promene; Organizacija i preduzetništvo; Informacije i znanje; Uloga kapitala kao faktora razvoja agrara; Faktori agrarnog razvoja u Republici Srpskoj.

Konkurentnost poljoprivrede; Savremeni pristup konkurentnosti; Uloga države u povećanju konkurentnosti; Konkurentnost agrara BiH / Republike Srpske; Ocjena konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje u BiH i mjere za unapređenje.

Kooperative u ruralnoj ekonomiji; Evropa kao kolijevka zadružnog pokreta; Početak zadružnog pokreta kod nas; Različite forme kooperativa; Savremeno shvatanje identiteta kooperative; Vizije kooperativa za 21. vek.

Predmet i značaj proučavanja ekonomike poljoprivrednih gazdinstava / preduzeća; Ulaganje u reprodukciju; Specifičnosti poljoprivrede; Faktori proizvodnje i njihova specifičnost u poljoprivredi; Funkcija troškova; Teorija troškova; Input-output odnos ili funkcija proizvodnje; Oblici proizvodnih funkcija i njihova primena u agroekonomskim istraživanjima; Odnos faktor-proizvod nekih važnijih ratarsko-stočarskih proizvoda; Utvrđivanje zone rentabilnosti proizvodnje; Kombinovanje linija proizvodnje na poljoprivrednom gazdinstvu; Mjerenje ekonomskog uspjeha poljoprivrednog subjekta.

VJEŽBE:

Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zakić, Z., Stojanović, Ž. (2008). <i>Ekonomika agrara</i>, Ekonomski fakultet, Beograd. - Veselinović, B. (1998). <i>Ekonomika i organizacija poljoprivrednih gazdinstava</i>, Ekonomski fakultet, Subotica. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Randelović, V. (2001). <i>Ekonomika poljoprivrede i zadrugarstvo</i>, Poljoprivredni fakultet, Beograd. - Grahovac, P.(2005). <i>Ekonomika poljoprivrede</i>. Golden marketing / Tehnička knjiga, Zagreb. - Božić, D., Bogdanov, N., Ševarlić, M. (2011). <i>Ekonomika poljoprivrede</i>, Poljoprivredni fakultet, Zemun. - Debertin, D. L. (2012). <i>Agricultural Production Economics</i> (second edition 2012.), McMilan Publishing Companu, NJ, USA.
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p>
----------------------------	--

	<p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <p>Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 15 poena 30 poena Seminarski rad 10 poena Ukupno predispitnih poena 50 poena</p>
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <p>51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10</p>
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova</p>

ECTS	ECTS bodovi 6 (šest)							
Tabela opterećenja studenata								
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	30	10	12	6	120	6.00
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>							

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNA KULTURA
ŠIFRA PREDMETA	MP-PK-1
GODINA, SEMESTAR	II godina, IV semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof dr Radivoj Prodanović Aleksandar Senić
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je osposobiti studente da bez poteškoća procijene različite poslovne situacije u kojima se budu zatekli, u vezi sa ponašanjem na poslu i postupcima ophođenja prema kolegama i poslovnim partnerima njegujući najbolji poslovni bonton, koji će unaprediti sam proces poslovanja.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog predmeta studenti će ovladati znanjima, koja se odnose na poslovno komuniciranje, razgovor za posao, poslovne sastanke, korespodencija, telefoniranje, personalni odnosi, organizacija prijema i poslovnih ručkova, stila poslovnog odevanja i dr. Studenti će razumeti značaj poznavanja različitih kultura u poslovanju zemalja Istoka i Zapada.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Poslovna kultura je važan faktor postizanja uspeha u savremenom biznisu, a povezana je sa predmetima Menadžment, Organizacija poslovnih sistema, Menadžment ljudskih resursa, Sociologija i dr.
KOMPATIBILNOST	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Organisational Behaviour</i>, University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Poslovna kultura i komuniciranje</i>, Zagrebačka škola za menadžment, - <i>International Business Cultures</i>, Universitaet Heidelberg (Njemačka), - <i>International Business Culture and Communication</i>, UMEA School of Business (Švedska).
SADRŽAJ PREDMETA:	
<p>PREDAVANJA: UVOD U PREDMET. Kultura (istorijsko-antropološki aspekti nastanka i razvoja kulture, kulturološke razlike; kultura tržišta; kultura spoljnih odnosa). Pojam i značaj izučavanja poslovne kulture. Kodeks poslovnog ponašanja (bontona). Odnos prema organizaciji, rukovodiocu, saradnicima, radu, strankama.</p> <p>NA POSLU. Prvi koraci, pozdravljanje, upoznavanje, vizit karta, oslovljavanje, lični prostor, razgovor, rastanak; Novi posao; Poslovna komunikacija (razumijevanje modela ponašanja, poslovni sleng, verbalna i neverbalna komunikacija u poslovanju, usmena i pismena komunikacija, ostali oblici komunikacije, prepreke u komunikaciji i mogućnost njihovog savladavanja, stil, jezik i retoričke sposobnosti, slušanje i postavljanje pitanja); Kultura telefoniranja (telefon, telefaks, mobilna telefonija); Poslovna korespodencija</p>	

(računar u funkciji komuniciranja - e-mail); Personalni odnosi na radnom mestu; Kritika; Vruće teme – glasine, ogovaranje, pušenje, tačnost, posao i privatni život; Poslovni sastanci; Konferencije, izložbe, sajmovi; Usluge i žalbe; Pokloni; Smrtni slučaj; Pravila za bolju poslovnu saradnju.

VEŠTINA OPHOĐENJA. Gostoprimstvo; Poslovni ručak; Maniri za stolom; Poznavanje vina – koje, kad, kako; Priređivanje prijema; Tabui na prijemima; Odevanje poslovnih muškaraca; Odijevanje poslovne žene i opšti utisak; Strogo vezano za žene, Poslovna putovanja.

RAZLIČITE KULTURE I OBIČAJI U POSLOVNOM SVIJETU. Globalizacija i poslovna kultura. Poslovna kultura na našim prostorima; Zapadnoevropska poslovna kultura (Francuska, Njemačka, Italija); Poslovna kultura Rusije; Poslovna kultura Ujedinjenog Kraljevstva; Američka poslovna kultura; Turska poslovna kultura; Kineska poslovna kultura; Japanska poslovna kultura; Poslovna kultura u arapskom svetu i dr.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> - Brennan, L., Block, D. (1995). <i>Poslovna kultura – budite uvek u prednosti</i>, IQ MEDIA & HAT, Beograd;</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Nikolić, Z. (2016). <i>Poslovna etika</i>, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad; - Suzić, N. (2006). <i>Poslovna kultura</i> (drugo izdanje). Banja Luka: XBS. - Džamić, V. (2016). <i>Organizaciono ponašanje i korporativna kultura</i>. Univerzitet SINGIDUNUM, Beograd. - Janićijević, N. (1997). <i>Organizaciona kultura – kolektivni um preduzeća</i>, ULIXES, Novi Sad, Ekonomski fakultet, Beograd; - Robinson, D. (2000). <i>Poslovni bonton</i>, Grmeč, Beograd; - Grinberg, Dž., Baron, R. (1998). <i>Ponašanje u organizacijama</i>, Želnid, Beograd.</p>
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Ukupno predisbitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena								
Dva testiranja po 15 poena	30 poena								
Seminarski rad	10 poena								
Ukupno predisbitnih poena	50 poena								
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena. Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i</p>								

	odbranjen seminarski rad. Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10								
OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova								
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)								
Tabela opterećenja studenata									
	Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
	30	30	2	40	20	15	4	141	7.05
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6 - 10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E								

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNA ETIKA
ŠIFRA PREDMETA	MP-PE-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	II Godina, IV Semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Carić Kristina Pilipović
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da se studenti upoznaju sa osnovnim etičnim pitanjima u savremenom biznisu, kako bi shvatili i primenjivali etične norme u cilju ostvarivanja bolje poslovne klime i performansi. Studenti će ovladati principima etičnosti i moralnog rasuđivanja u poslovanju, što će im sutra u poslovnoj praksi pomoći da bolje upravljaju organizacijom i budu empatični prema drugim ljudima koji se razlikuju, što po pravilu rezultuje uspehom.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita biti sposoban da razume, objasni i poveže praktično i teorijsko znanje u širem kontekstu relacija društva-poslovanja-organizacije-upravljanja, planiranja i etike, odnosno da donosi etičke odluke u poslovnim sistemima. Drugim riječima, savladavanjem ovog kursa student neće uvek i svugda biti vođen samo ekonomskim kriterijumima, već će imati razumevanja i za vulnerabilne grupe i društvo u celini, i donositi odluke koje se tiču upravo njih.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je povezan sa predmetima kao što su: Organizacija poslovnih sistema, Upravljanje ljudskim resursima, Menadžment MSP, Poslovna kultura, Poslovne komunikacije i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet "Poslovna etika" se izučava na većini visokih poslovnih škola i fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Poslovna etika i korporacijska društvena odgovornost</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Business ethics</i> , School of Business, Economics and Law at the University of Gothenburg; - <i>Poslovna etika</i> , Univerzitet Privredna akademija, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osnovne etičke kategorije (vrednosti, ideali, vrline i poroci, dobro i zlo, moralni dužnost, moralna odgovornost savest, stid i krivica, sloboda, moralna odgovornost, sreća); - Poslovna etika kao deo etike, istorijat poslovne etike, odnos poslovne etike prema 	

<p>srodnim naukama, etika i biznis, etički principi i promene;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poslovna etika u praksi – pravo, pravda i laž, pravednost, milosrđe, moralne vrednosti u poslu, moralno rasuđivanje, moral i društvena provera; etički relativizam i etički pluralizam; zadovoljstvo i korist od posla, usavršavanje kao moralna vrednost, etički kodeks poslovnog ponašanja; – Bezbednost, rizik i zaštita životne i radne sredine; – Ekološka šteta, narušavanje ekološke ravnoteže i kontrola; – Fenomen potkazivanja; moralna zabrana potkazivanja, moralna dopuštenost potkazivanja, moralna obaveza potkazivanja; – Marketing, istina i oglašavanje; – Zaštita intelektualne svojine; Industrijska špijunaža; – Korporacijsko razotkrivanje, insajdersko trgovanje; – Informacione tehnologije i kompjuterski kriminal; – Prava i obaveze radnika u firmi; Diskriminacija, pozitivna akcija i obrnuta diskriminacija; – Profesije, profesionalizam i biznis; Međunarodni biznis, multinacionalne kompanije i moral; Korumpirane sredine i kulturni diverzitet. <p>VJEŽBE: Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarškog rada.</p>					
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> - Nikolić, Z. (2016). <i>Poslovna etika</i>. Fakultet za ekonomiju i inženjerski meandžment, Novi Sad.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Miljević, M. (2009). <i>Poslovna etika i komuniciranje</i>, Univerzitet Singidunum, Beograd. - Balj, B. (2005). <i>Uvod u poslovnu etiku</i>. Zrenjanin, IP Beograd. - Dušanić-Gačić, S. (2011). <i>Poslovna etika u savremenoj ekonomiji</i>, Panevropski univerzitet "Apeiron", Banja Luka. - Dramond, Dž, Bein, B. (2001). <i>Poslovna etika</i>, Clio, Beograd. - Džordž Di, Ričard T. (2003). <i>Poslovna etika</i>. Izdavač: Filip Višnjić, Beograd.</p>				
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI					
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarškog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="padding-right: 20px;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">5 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena				
Dva testiranja po 15 poena	30 poena				

	Seminarski rad	15 poena										
	Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen ukoliko student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>		51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6											
61-70 poena	ocjena 7											
71-80 poena	ocjena 8											
81-90 poena	ocjena 9											
91-100 poena	ocjena 10											
OBIM PREDMETA	Predavanja:	30 časova										
	Vježbe:	30 časova										
ECTS	ECTS bodovi	7 (sedam)										
Tabela opterećenja studenata												
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS				
30	30	2	35	20	15	5	137	6.85				
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>											

NAZIV PREDMETA:	STRUČNA PRAKSA 1
ŠIFRA PREDMETA	STP - 1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	II godina, IV semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radovan Vladisavljević /
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj stručne prakse u drugoj godini je da se studenti upoznaju sa praktičnom primenom stečenih teorijskih znanja, kao i sa načinom poslovanja preduzeća i ostalih poslovnih organizacija. Visoka škola će na osnovu sklopljenih ugovora o saradnji sa poslovnim i javnim organizacijama stvoriti u potpunosti uslove da se studenti upoznaju sa ekonomijom i menadžmentom u praksi, proizvodnim procesima, kao i drugim bitnim aspektima, koji omogućavaju postizanje što boljeg odnosa između prihoda i rashoda, odnosno što boljih ekonomskih pokazatelja.
ISHOD PREDMETA	Nakon obavljene stručne prakse studenti će biti osposobljeni da stečena teorijska znanja primenjuju u poslovnoj praksi. Upoznaće se sa pojedinim segmentima proizvodnje preduzeća iz različitih oblasti. Na taj način će studenti lakše i kreativnije slušati predavanja iz drugih stručnih predmeta, odnosno primenjivati stečena znanja u poslovnoj praksi.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Stručna praksa 1' je povezan sa ostalim predmetima, koji pokrivaju stručne prakse (Stručna praksa 2, Stručna praksa 3), ali i sa ostalim stručnim predmetima na kojima se usvajaju teorijska znanja i vještine.
KOMPATIBILNOST	Predmet egzistira na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Stručna praksa</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Internship</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Internship</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
Praksa će biti organizovana u preduzećima sa kojima Visoka škola za ekonomiju i informatiku - Prijedor ima potpisane ugovore o poslovno-tehničkoj saradnji, kao i u ostalim preduzećima i organizacijama javnog sektora, za koja studenti dobiju preporuku, odnosno mogućnost za izvođenje prakse. Student može i sam da izabere organizaciju koja mu najviše odgovara. Zadatak je da student iz stručnih predmeta	

<p>praktično osposobi i da uskladi teorijska znanja sa primenom istih u praksi i savlada logiku razmišljanja i iznalaženja optimalnih praktičnih rešenja. U tome će mu pomoći profesori s fakulteta, ekonomisti i drugi kadrovi iz organizacija, gde se obavlja praksa.</p> <p>U toku predviđenog vremena trajanja prakse studenti će provesti planirano vreme i neposredno se uključiti u izvršenje poslovnih zadataka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa poslovima i zadacima ekonomiste u poslovnoj organizaciji. • Upoznavanjem sa planiranjem, organizacijom, vođenjem i kontrolom poslovanja, kao i poslovnim uzansama i običajima. • Upoznavanje sa mikroekonomskim pokazateljima poslovanja, organizacijom poslovnih funkcija (računovodstvo, finansije, marketing, kadrovska služba i dr.) preduzetničkim strategijama, poslovanjem banaka, finansijskim tržištima, poslovanjem sa inostranim privrednim subjektima, elektronskim načinom poslovanja, itd. • Upoznavanje sa pravnim propisima i načinima organizovanja privrednih subjekata. 											
<p>LITERATURA</p>											
	Različita u zavisnosti od organizacije u kojoj se izvodi stručna praksa i od djelatnosti na koju se odnosi ista.										
<p>PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI</p>											
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Studenti se prate na stručnoj praksi od strane lica zaduženog za organizaciju stručne prakse u poslovnoj organizaciji, a mentor ili nastavnik zadužen za stručnu praksu ima pravo obilaska i posmatranja studenata na praksi.</p> <p>-Aktivnost u toku prakse: 40 poena</p>										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispitne obaveze podrazumijevaju dvije stavke:</p> <p>- Dnevnik rada: 40 poena</p> <p>- Izveštaj mentora: 20 poena</p> <p>Konačna ocjena formira se po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	45 sati										
ECTS	ECTS bodovi 2 (dva)										
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>										

NAZIV PREDMETA:	RAČUNOVODSTVO
ŠIFRA PREDMETA	MP-R-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina V semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Ivaniš Ljiljana Roksandić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Predmet ima za cilj da studente uvede u osnovne pojmove računovodstva i knjigovodstva, odnosno da ih osposobi za samostalno rukovanje materijom vezanom za evidentiranje poslovnih rezultata i sastavljanje finansijskih izvještaja. Drugim riječima, cilj je da studenti shvate ekonomske posledice poslovne aktivnosti i značaj računovodstvene informacije za efikasnije upravljanje poslovnim subjektima, kao i da sagledaju uloge i mogućnosti računovodstva da zadovolji potrebe internih i eksternih korisnika informacija (investitora, kreditora, i dr.).
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita student je osposobljen da upravlja sistemom savremenog računovodstva, odnosno zna voditi postupak poslovnih transakcija i sastaviti temeljne finansijske izveštaje poslovnog subjekta (Bilans stanja i Bilans uspjeha) i sagledati mogućnosti za njihovo poboljšanje. S uspjehom on koristi osnovne instrumente analize finansijskih izveštaja i informacije o troškovima i prihodima u cilju uspješnog upravljanja i unapređenja poslovnih performansi.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Računovodstvo' je povezan sa predmetima Ekonomika preduzeća i Poslovne finansije, koji mu prethode i koji studente već djelomično uvode u materiju, čime se ostavlja dosta prostora za praktičan rad studenata i za sticanje praktičnih znanja. Takođe, predmet Ekonomsko finansijska analiza ne može se razumjeti u potpunosti bez savladavanja osnovnih računovodstvenih principa.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih ekonomsko-poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu, a kompatibilan je sa: - <i>Uvod u računovodstvo, Financijsko računovodstvo, Računovodstvo troškova, Računovodstvo za managere, Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb;</i> - <i>Principles of Accounting, Accounting of small entrepreneurs, University of Ljubljana, School of Economics and Business;</i> - <i>Accounting and Business Administration, UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.</i>
SADRŽAJ PREDMETA	
Predavanja:	

Izučavanje predmeta počinje predstavljanjem savremenog računovodstvenog sistema i njegove uloga u preduzeću. Pojam, definicije i podjele računovodstva. Računovodstveni principi. Instrumenti harmonizacije računovodstva u uslovima globalizacije. Finansijske pozicije i finansijske performanse.

Obrađuje se knjigovodstvo sa pojmom i sistemima knjigovodstva, računovodstveno planiranje, kontrola i analiza. Slijede osnovni principi jednostavnog i dvojnog knjigovodstva. Tematske cjeline vezuju se za sredstva i izvore sredstava, bilansi sa principima sastavljanja bilansa i dejstvom poslovnih promjena na bilans. Zatim se prelazi na konta i raščlanjivanje bilansa na konta, te sastavljanje bilansa na osnovu konta, oblici i vrste konta, dnevnik i zaključni list. Priprema finansijskih izveštaja na osnovu probnog bilansa. Načini aplikacije računovodstvene teorije i zahtevi Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja u postupku evidentiranja poslovnih transakcija i prezentovanju njihovog uticaja na imovinski i prinosni položaj preduzeća.

U nastavku slijede metode i knjigovodstvena tehnika sa prenosnim i kopirnim knjigovodstvom i primjenom računara u računovodstvu. Zatim se proučavaju greške u knjigovodstvu sa pojmom i vrstom grešaka, postupcima iznalaženja grešaka i ispravljanjem grešaka.

Sljedeća oblast je kontni okvir – plan sa sadržinom kontnog okvira po klasama i značajem kontnog okvira za upravljanje i rukovođenje (kontni plan kao instrument evidencije, kontrole, analize i planiranja i analitički plan kao instrument vođenja poslovne politike).

U drugom dijelu se proučavaju poslovni događaji po kontnom okviru (knjiženje). Tu spadaju teme kao što su: neuplaćeni upisani kapital i stalna imovina – sredstva, uključujući i nematerijalna ulaganja, osnovna sredstva (zemljišta i šume, sredstva za rad, građevinski objekti, višegodišni zasadi, osnovno stado, ostala sredstva za rad), zatim zalihe materijala, nedovršena proizvodnja i gotovi proizvodi, kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina, kapital (osnovni kapital, rezerve, neraspoređeni dobitak), dugoročne rezerve i obaveze uključujući i obaveze iz poslovanja i specifičnih poslova, obaveze za zarade, naknade, poreze i doprinose i druge dažbine, aktivna i pasivna vremenska razgraničenja.

U okviru kursa proučavaju se i teme vezane za rashode – troškove sa pojmom i klasifikacijom troškova, metodama izračunavanja cijene koštanja, knjigovodstveno evidentiranje rashoda – troškova (knjiženje po granama). Nakon toga, logički slijede teme vezane za prihode, gdje je obuhvaćeno knjiženje po odgovarajućim granama. Otvaranje i zaključak računa uspjeha i stanja, vanbilansna evidencija i obračun troškova.

Upravljačko računovodstvo. Računovodstvo troškova i gotovih proizvoda. Računovodstvo odgovornosti. Ekološko upravljačko računovodstvo. Strategijsko upravljačko računovodstvo. Informaciona osnova za potrebe formiranja cena, kratkoročno i dugoročno poslovno odlučivanje.

Vježbe:

Utvrđivanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Analiza primjera iz poslovne prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

- Berberović, Š., Stajčić, T. (2006). *Računovodstvo*, Koledž za informatiku i menadžment JANJOŠ, Prijedor.
- Anđelković, D. (2018). *Računovodstvo sa analizom finansijskih izveštaja*, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.

	<p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Šaponja, Lj. D., Petković, Đ., Jakšić, D. (2012). <i>Računovodstvo</i>, Ekonomski fakultet, Subotica. - Jović, D., Mirović, D., Miletić, S., Radić, S. (2013). <i>Zbirka zadataka iz finansijskog računovodstva</i>, Ekonomski fakultet, Beograd. - Ljutić, B. (2015). <i>Upravljačko računovodstvo: Informacije za donošenje poslovnih odluka i sprovođenje strategije</i>. Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. - Malinić, D., Milićević, V., Glišić M. (2016). <i>Upravljačko računovodstvo – Zbirka zadataka</i>, Ekonomski fakultet, Beograd. - Walther M.V. (2018). <i>Managerial accounting, Principle Accountants</i>, Blackburn, UK.
--	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">15 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 10 poena</td> <td style="text-align: right;">20 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">15 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	15 poena	Dva testiranja po 10 poena	20 poena	Seminarski rad	15 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	15 poena										
Dva testiranja po 10 poena	20 poena										
Seminarski rad	15 poena										
Ukupno predisbitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispitne obaveze podrazumevaju dve obavezne stavke:</p> <p>Pismeni ispit (nakon položena oba testa tokom nastave): 25 poena Usmeni ispit (nakon položenog pismenog dijela ispita): 25 poena Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">51-60 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova Vježbe: 45 časova</p>										

ECTS	ECTS bodovi 8 (osam)							
Tabela opterećenja studenata								
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
30	45	2	45	18	15	6	161	8.05
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>						

NAZIV PREDMETA:	MARKETING MENADŽMENT
ŠIFRA PREDMETA	MTM-MA-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina, V semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Boris Kuzman Jovana Grbić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je pružiti studentima neophodna znanja iz marketinga, odnosno da shvate suštinu marketing koncepta, kao upravljačkog procesa, kojim se efikasno i profitabilno indentifikuju, predviđaju i zadovoljavaju potrebe potrošača. Cilj je dakako da spoznaju neophodnost istraživanja tržišta, shvate značaj segmentacije tržišta, pravilno izaberu ciljno tržište i realizuju pozicioniranje proizvoda i usluga. Nadalje, da znaju postaviti optimalan marketing miks za odabrana ciljna tržišta koji se zasniva na ponašanju potrošača, njihovim potrebama, željama i ponašanju u kupovini.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita razumeti suštinu i prednosti primene marketing koncepta u poslovanju, odnosno biti sposoban da definiše osnovne pojmove i relacije u marketingu, pravilno tumači kretanja na tržištu i napravi izbor odgovarajuće marketing strategije zasnovane na rezultatima marketing istraživanja. Na koncu biće osposobljen da predloži rešenja problema iz domena marketinga.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Ovaj predmet je povezan sa predmetima Ekonomika preduzeća, Upravljanje kvalitetom, Upravljanje razvojem, Strategijski menadžment i sl., koji čine strukturu studijskog programa Poslovna ekonomija.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Marketing; Upravljanje marketingom</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Marketing in Tourism, Sales Promotion, Societal marketing</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Marketing</i> , Universitat Klagenfurt - Fakultät für wirtschaftswissenschaften und informatik, Klagenfurt.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Predmet Počinje uvodnim definicijama, osnovnim pojmovima i konceptima, objašnjavajući suštinski koncept marketinga i marketing strategiju, te prelazi odmah na</p>	

upravljanje marketingom i marketinški miks (proizvod, cijena, promocija i distribucija), razrađujući marketing koncepcije i dotičući se marketing menadžera i izazova marketinga. U nastavku se proučava odnos društva i marketinga raspravljajući o konzumerizmu i aktivnosti u organizaciji. Slijedi proučavanje osvajanja tržišta, kroz tržišno orjentisano strateško planiranje (nivoi strateškog planiranja, proces strateškog planiranja na nivou organizacije i na nivou poslovne jedinice, marketing proces i planiranje proizvoda). Zatim se izučavanje koncentriše na marketing informacioni sistem i marketing istraživanje (stvaranje marketing informacionog sistema, sistem internih izvještaja, sistem marketing obavještavanja i istraživanja i sistem podrške donošenju marketing odluka.

Slijedi proučavanje oblasti snimanja marketing okruženja, gdje se proučavaju snage i akteri marketing okruženja, proaktivni i reaktivni pristup marketing okruženju, potrebe i trendovi u marketing okruženju i snage marketing okruženja (demografsko, ekonomsko, prirodno, tehnološko, političko-pravno i društveno-kulturno okruženje). U nastavku slijedi analiza tržišta krajnje potrošnje i ponašanje potrošača u sklopu čega se razmatraju sociološki, psihološki i situacioni faktori ponašanja krajnjih potrošača, te način odlučivanja krajnjih potrošača o kupovini. Takođe se vrši i analiza konkurencije pri čemu se akcenat stavlja na djelatnost, koncept konkurencije i strukturu konkurencije, te na analizu konkurenata, sistem istraživanja konkurencije, definisanje konkurentskih strategija i usklađivanje orijentacije prema potrošačima i prema konkurenciji.

Nadalje se proučavaju načini utvrđivanja tržišnih segmenata i izbor tržišnih ciljeva sa nivoima i procesom segmentacije tržišta, uslovima za uspješnu segmentaciju i izbor ciljnog tržišta. U nastavku se obrađuje područje diferenciranja i pozicioniranja tržišne ponude sa načinima dodavanja vrijednosti ponudi, djelatnostima i mogućnostima za diferencijaciju, alati za konkurentsku diferencijaciju, uslovi za uspješnu konkurentsku diferencijaciju i razvoj strategije pozicioniranja. Upravljanje strategijama u životnom ciklusu proizvoda obuhvata teme vezane za koncept životnog ciklusa proizvoda, marketing strategije u fazi uvođenja, rasta, zrelosti i opadanja, kritika koncepta životnog ciklusa proizvoda i marketing strategije u toku životnog ciklusa proizvoda. Na ovu temu se nastavlja razmatranje globalnog tržišta i globalne marketing strategije, sa trendom globalizacije tržišta i industrije, odlučivanjem o ulasku na strana tržišta, odlučivanjem o izboru tržišta i načinu ulaska na izabrano tržište, odlučivanjem o programu marketinga.

Novo područje je upravljanje linijama proizvoda, markama proizvoda i pakovanjem gdje se posmatra proizvod kao osnovni element marketing miksa, a proučavaju se načini donošenja odluka o miksu proizvoda, o liniji proizvoda, o marki proizvoda i o pakovanju i etiketiranju. Slijedi oblast upravljanja uslužnim djelatnostima i uslugama, koje podupiru proizvode (definicija i klasifikacija usluga, primjena usluga u marketingu, strategije marketinga u uslužnim organizacijama i strategija usluge nakon prodaje). Kreiranje strategija i program cijena je nova oblast, koja obrađuje prvo određivanje cijene, strategije prilagođavanja cijena, iniciranje promjena cijena, reakcije na promjene cijena i reagovanja na promjene cijena konkurenata.

Nadalje se proučava izbor i upravljanje kanalima marketinga, gdje se obrađuju teme kao što su planiranje kanala distribucije, funkcije marketing kanala, kreiranje – izbor kanala, odluke o upravljanju marketing kanalom i dinamika marketing kanala. Slijedi integrisanje marketing komunikacije, gdje se obrađuju proces komunikacije i njegovi elementi i faze razvoja efikasnih marketing komunikacija, pa se prelazi na područje upravljanja oglašavanjem, unapređenjem prodaje i odnosima s javnošću. U tom sklopu se izučavaju teme vezane za oglašavanje podsticanje prodaje i odnose s javnošću.

<p>Predmet se završava proćavanjem upravljanja direktnim i on line marketingom, gdje se izučava rast i pogodnost direktnog marketinga, baze podataka o kupcima i direktni marketing, osnovni kanali direktnog marketinga i on line marketing.</p> <p>VJEŹBE: Ponavljanje građiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>											
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> - Novaković Rajčić, B. (2008). <i>Marketing</i>, Privredna akademija, Novi Sad.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Macura, P. (2009). <i>Marketing – osnove</i>. Ekonomski fakultet, Banja Luka. - Kotler, P., Keller, K. L., Martinović, M. (2014). <i>Upravljanje marketingom</i>, Mate D.O.O., Zagreb. - Babić-Hodović, V. (2006). <i>Marketing menadžment</i>, praktikum, Ekonomski fakultet, Sarajevo. - Jobber, D., Fahy, J. (2015). <i>Foundations of Marketing</i>, McGraw-Hill Inc., 5th edition, Boston, USA. - Kotler, P., Armstrong, G. (2016). <i>Marketing: An Introduction</i>, Pearson, 13th edition, London, UK.</p>										
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI											
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 45 časova Vježbe: 30 časova</p>										

ECTS			ECTS bodovi 8 (osam)					
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	2	40	20	15	10	162	8.10
OCJENJIVANJE			Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E					

NAZIV PREDMETA:	FINANSIJSKA TRŽIŠTA
ŠIFRA PREDMETA	MJU-EO-5
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina V semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Ivaniš Ljiljana Roksandić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta "Finansijska tržišta" je da se kod studenata razviju motivacija i profesionalno interesovanje, kao i specifična znanja i vještine iz oblasti upravljanja finansijskim tržištima. Finansijska tržišta, kao i finansijske institucije se ubrzano razvijaju u čitavom našem regionu, što nameće potrebu kvalitetne edukacije i stručnog osposobljavanja budućih profesionalaca. Upravo je to cilj ovog predmeta, odnosno da osposobi studente na aktivno učešće na finansijskom tržištu, kao pojedinaca ili predstavnika organizacija iz kojih dolaze.
ISHOD PREDMETA	Ishod predmeta je kvantum teorijsko-analitičkih i primenjenih znanja iz oblasti finansijskih tržišta, kao ovladavanje problematikom vezanom za savremeni menadžment finansijskih institucija, sa razvijanjem analitičkog i praktičnog načina razmišljanja koj će se korisno upotrijebiti na poslovima kojima se bave menadžeri u finansijskim institucijama, portfolio menadžeri, finansijski savetnici i finansijski analitičari. Studenti će umeti sačiniti predloge rešenja problema iz domena optimizacije uticaja razvijenog finansijskog sistema na poslovne organizacije i privredni sistem.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je povezan sa sledećim predmetima ovog studijskog programa: Poslovne finansije, Poslovno bankarstvo, Međunarodna trgovina, a ima dodirnih tačaka i sa Ekonomikom preduzeća, Menadžmentom MSP i Ekonomsko-finansijskom analizom.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Finansijska tržišta' se izučava na većini visokih ekonomsko-poslovnih škola i ekonomskih fakulteta, a srodan je sa: - <i>Financijske institucije i tržišta</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Finacial markets</i> , Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta; - <i>Finansijska trzišta i berze</i> , Univerzitet u Novom sadu, Ekonomski fakultet, Subotica.
SADRŽAJ PREDMETA:	

Predavanja:

Finansijski sistem, pojam, karakteristike i struktura; Pojam, uloga i značaj finansijskog tržišta. Funkcije finansijskog tržišta i osnovne podjele; Struktura i funkcionisanje finansijskog tržišta. Regulacija finansijskog tržišta. Modaliteti finansiranja kompanija na finansijskom tržištu; Komercijalne i investicione banke. Finansijska intermedijacija. Sekjuritizacija. Globalizacija finansijskih tržišta; Razvoj i karakteristike finansijskih tržišta u Bosni i Hercegovini.

Institucije finansijskih tržišta – depozitne; Institucije finansijskih tržišta – nedepozitne; Upravljanje finansijskim institucijama; Institucionalni investitori kao učesnici na finansijskom tržištu. Osiguravajuća društva. Penzijski fondovi. Investicione kompanije i fondovi.

Teorija kamate i kamatnih stopa. Rizična i ročna struktura kamatnih stopa.

Organizacija i funkcionisanje tržišta novca. Instrumenti tržišta novca (državni zapisi, ugovori o reotkupu, depozitni sertifikati, bankarski akcepti, komercijalni papiri, međubankarske pozajmice). Učesnici na tržištu novca. Devizno tržište – FOREX.

Finansijski instrumenti na finansijskom tržištu; Obilježja dužničkih instrumenata tržišta kapitala. Državne, municipalne i korporativne obveznice. Rejtingovanje obveznica. Metoda diskontovanja novčanih tokova. Vrednovanje obveznica. Obilježja vlasničkih instrumenata tržišta kapitala. Obične i preferencijalne akcije. Konvertibilne hartije od vrednosti. Kratka prodaja akcija. Vrednovanje akcija. Finansijski derivati – izvedene hartije od vrednosti.

Funkcionisanje primarnog tržišta kapitala. Javna ponuda vs. privatni plasmani.

Banke. Uloga investicionih banaka. Sekundarne emisije. Registracija emisije kod Komisije za hartije od vrednosti. Funkcionisanje sekundarnog tržišta kapitala. Berzansko vs. šaltersko tržište. Uloga brokera i dilera. Berze i berzanski posrednici; Vrste berzanskih naloga. Berzanske manipulacije i krize. Upravljanje portfoliom; Međuodnos rizika i prinosa; Efikasna diverzifikacija; Analiza performansi portfolia.

Osnove portfolio analize. Strategije diversifikacije. Derivativna finansijska tržišta. Forvardi i finansijski fjučersi. Opcije.

Koncept finansijskog inženjeringa. Finansijska analiza – fundamentalna i tehnička.

Vježbe:

Utvrdjivanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Analiza primjera iz poslovne prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURAOsnovna literatura:

- Nikolić, A., Đorđević, D. (2008). *Finansijska tržišta i institucije*, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.

Dopunska literatura:

- Šoškić, D., Živković, B. (2018). *Finansijska tržišta i institucije*, CID Ekonomski fakultet, Beograd.

- Jeremić, Z. (2012). *Finansijska tržišta i finansijski posrednici*. Univerzitet SINGIDUNUM, Beograd.

- Plakalović, N., Alihodžić, A. (2013). *Novac, banke i finansijska tržišta*. Ekonomski fakultet, Banja Luka.

- Marinković, S. (2017). *Finansijska tržišta*, Ekonomski fakultet, Niš.

	<p>- Kovačević, Lj., Vunjak, N. (2013). <i>Finansijska tržišta i berze</i>. Proleter a.d. Bečej, Ekonomski fakultet Subotica, NUBL, Čigoja Beograd.</p> <p>- Mishkin, F, Eakins, S. (2018). <i>Finansijska tržišta i institucije</i>, Mate doo, Zagreb.</p>																	
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI																		
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 70%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>								Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena																	
Dva testiranja po 15 poena	30 poena																	
Seminarski rad	10 poena																	
Ukupno predisbitnih poena	50 poena																	
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispit je usmenog karaktera i obavezan je, a položen ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 70%;">51-60 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 10</td> </tr> </table>								51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6																	
61-70 poena	ocjena 7																	
71-80 poena	ocjena 8																	
81-90 poena	ocjena 9																	
91-100 poena	ocjena 10																	
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>																	
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)																	
Tabela opterećenja studenata																		
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS										
30	30	2	32	22	15	6	137	6.85										
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>																	

NAZIV PREDMETA:	MENADŽMENT MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA
ŠIFRA PREDMETA	MP-MIS-1
Godina studija, Semestar	III godina, V semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radivoj Prodanović Aleksandar Senić
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da se studenti osposobe za uspješno menadžerstvo (planiranje, organizacija, vođenje i kontrola poslovanja) u oblasti funkcionisanja malih i srednjih preduzeća (MSP), kao i da shvate njihov značaj u funkcionisanju i ekonomskom rastu posttranzicionih privreda.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog predmeta studenti će raspolagati s kvantom znanja koje se odnosi na osnivanje i funkcionisanje MSP, a ako se zaposle s uspehom će moći da upravljaju pojedinim segmentima ili funkcijama koje čini organizacionu strukturu MSP.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Savladavanje predmeta je bitan faktor unapređenja poslovanja MSP, a povezan je sa predmetima Menadžment, Upravljanje ljudskim resursima, Strategijski menadžment, a veze postoje i sa drugim predmetima tipa Preduzetništvo i Upravljanje projektima.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Management of SMEs</i> ; University of Ljubljana, School of Economics and Business - <i>Upravljanje malim i srednjim preduzećima</i> ; Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Definisanje malog biznisa, malih i srednjih preduzeća (MSP); Zakonska regulativa o MSP; Značaj MSP sa makro i mikro aspekta; Mesto MSP u strategijama razvoja; Karakteristike MSP; Prednosti i nedostaci MSP; Veličina i organizaciono-pravni oblici MSP.</p> <p>Pojam preduzetništva; Veza između preduzetništva i menadžmenta; Preduzetništvo u MSP; Pokretanje novog biznisa; Oblici započinjanja biznisa (početak od 'nule' i kupovina postojećeg poslovnog koncepta i intelektualnog vlasništva); Izbor djelatnosti i lokacije biznisa; Organizacioni oblici biznisa (biznis jednog vlasnika, zajednički biznis, korporacija, razni oblici preduzeća – preduzetničke radnje, dopunska djelatnost, privredna društva).</p>	

Menadžment poslovnih funkcija u MSP (planiranje – pojam plana, vrste planova, principi planiranja); Kreiranje organizacione strukture; Motivacija i vođenje zaposlenih; Nabavno poslovanje (planiranje i politika nabavke, ugovoravanje kupoprodaje, upravljanje zalihama); Marketing (prodaja, istraživanje tržišta); Proizvodnja (organizacija pripreme proizvodnje i organizacija proizvodnje). Uloga i modeli finansiranja MSP (kreditni, lizing, faktoring, franšizing, poslovni anđeli, fondovi rizičnog kapitala, mješovito finansiranje, finansiranje na berzi); Uloga i modeli nefinansijske podrške MSP (komercijalizacija inovacija, preduzetničko obrazovanje, institucije preduzetničke infrastrukture: klasteri, poslovni inkubatori, tehnološki parkovi, inovacioni centri).

Kvantitativni i kvalitativni indikatori poslovanja MSP; računovodstvo i finansije; porezi i osiguranje; rezultati i finansijska stabilnost; ulaganja u: poslovna sredstva (uloga sredstava u biznisu, usklađivanje sredstava i zadatka, obezbjeđenje potrebnih finansijskih sredstava), kadrove u biznisu; Trošenje kao oblik ulaganja; Klasifikacija troškova (elementi proizvodnje, mjesta nastanka troškova, vezanost troškova za nosioce i način obračuna po nosiocima, troškovi uslovljeni kapacitetom i njegovim korištenjem), razvojni tok troškova, granični troškovi i metodološki problemi troškova (prag ekonomičnosti i metode izračunavanja cijene koštanja).

Metode izražavanja kvaliteta ekonomije biznisa (produktivnost, ekonomičnost, rentabilnost); izražavanje finansijske stabilnosti kroz koeficijent angažovanja i koeficijent reprodukcija, razmatranje graničnih troškova i poslovne politike i utvrđivanje praga ekonomičnosti.

VJEŽBE:

Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> -Berberović, Š., Jelić, M. (2006). <i>Menadžment malih i srednjih preduzeća</i>. Banja Luka: Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Milošević, D., Vujučić, S. (2015). <i>Menadžment malih i srednjih preduzeća</i>, Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, Beograd. - Isaković, S. (2015). <i>Menadžment malih i srednjih preduzeća</i>, Ekonomski fakultet, Univerzitet u Zenici. - Petković, S., Berberović, Š. (2013). <i>Ekonomika i upravljanje malim i srednjim preduzećima. Principi i politike</i>. Banja Luka: Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci. - Fink, M., Kraus, S. (2009). <i>The Management of Small and Medium Enterprises</i>, Routledge, New York.</p>
-------------------	--

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.
----------------------------	--

	<p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										

OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>							
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)							
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	38	18	15	5	138	6.90
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6 - 10</p> <p>Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>							

NAZIV PREDMETA:	UPRAVLJANJE RAZVOJEM
ŠIFRA PREDMETA	MP-UP-2
GODINA STUDIJA,SEMESTAR	III godina V semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radovan Vladislavljević Jovana Grbić
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da studenti upoznaju osnovne principe i koncepte upravljanja razvojem društva, kao i realnim razvojem industrijskih preduzeća. Posredstvom ovog predmeta studenti spoznaju proces prelaska ukupnog društvenog i privrednog ambijenta iz postojećeg u novo stanje, koje se odlikuje povećanom efikasnošću. Ovaj predmet studentima pruža savremeni pristup upravljanja razvojem, odnosno procesom, koji je neminovan, a koji predstavlja uslov opstanka društva, kao i velikih privrednih sistema. Objašnjava osnovne društvene procese, koji karakterišu savremeno društvo, daje uvid u širi kontekst zbivanja oko nas i povezuje različite aspekte filozofije ukupnog razvoja, kao civilizacijsku obavezu. Proces upravljanja razvojem uključuje predproces planiranja i odlučivanja o razvoju preduzeća, kao i investicionih elaborata i projekata, i oslonjen je na snažan i kompleksan informacioni sistem.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog predmeta student stiče sledeće predmetno-specifične sposobnosti: -Temeljno poznavanje i razumevanje discipline upravljanja razvojem; - rešavanja konkretnih problema uz upotrebu naučnih metoda i postupaka; - povezivanja osnovnih znanja iz oblasti upravljanja razvojem i njihove primene; - praćenja i primene novina u struci; bolje spoznaje i prepoznavanje različitih društvenih ekonomskih fenomena, kao posledica izbora upravljačko razvojne funkcije.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Upravljanje razvojem je predmet koji je kompatibilan sa predmetima poput Upravljanje kvalitetom, Preduzetništvo, Menadžment MSP, Upravljanje projektima, Strategijski menadžment i sl.
KOMPATIBILNOST	Predmet Upravljanje razvojem se izučava na većini visokih poslovnih škola i fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>International economics and development studies</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics;

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Menadžment tehnologije i razvoja</i>; Fakultet organizacionih nauka Beograd; - <i>Innovation Management</i>, Uppsala University. 						
SADRŽAJ PREDMETA:							
<p>PREDAVANJA: Tehnološki razvoj u svetu; Uloga razvoja i inovativnosti u makroekonomiji; Inovativnost i društveno blagostanje; Razvoj novog proizvoda; Inovativni pristupi razvoja preduzeća; Odnos inovativnosti i invencija; Naučno-istraživački rad u domenu razvoja; Definisane baznih, primenjenih i razvojnih istraživanja; Različite državne strategije podrške razvoju; Osnovna područja razvoja preduzeća; Sistem inovacija u preduzeću; Modeli razvoja novog proizvoda; Sistemi za generisanje i filtracije ideja za nove proizvode; Informacioni sistemi za upravljanje razvojem preduzeća; Odlučivanje o razvoju preduzeća; Inovacioni procesi i tehnološki razvoj; Investicioni procesi; Razvoj novih proizvoda i usluga; Realizacija razvoja preduzeća; Nastup na tržištu sa novim proizvodom; Moderne teorije razvoja novih proizvoda; Sistem otvorenih inovacija.</p> <p>VJEŽBE: Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>							
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Levi-Jakšić, M., Marinković, S., Petković, J. (2015). <i>Menadžment inovacija i tehnološkog razvoja</i>, Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, Beograd. <p><u>Dodatna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Svetanović, S. (2019). <i>Inovacije, kvalitet i konkurentnost</i>, Univerzitet u Nišu, Ekonomski fakultet, Niš. - Ćirić, Z. (2010). <i>Upravljanje projektima razvoja i implementacije informacionih sistema</i>, Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski fakultet, Novi Sad. - Ristić, D. i sar. (2002). <i>Upravljanje razvojem</i>, Fakultet za menadžment, Novi Sad. - Machedo, C., Davim, J., P. (2020). <i>Entrepreneurship and Organizational Innovation</i>, Springer International Publishing, London. 						
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI							
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 70%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena						
Dva testiranja po 15 poena	30 poena						
Seminarski rad	10 poena						

	Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>		51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6											
61-70 poena	ocjena 7											
71-80 poena	ocjena 8											
81-90 poena	ocjena 9											
91-100 poena	ocjena 10											
OBIM PREDMETA	Predavanja:	30 časova										
	Vježbe:	30 časova										

ECTS	ECTS bodovi								7 (sedam)
Tabela opterećenja studenata									
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS	
30	30	2	42	16	15	6	141	7.05	
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>							

NAZIV PREDMETA:	UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA
ŠIFRA PREDMETA	MP-HR-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina, VI semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Carić, Kristina Pilipović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da se studenti upoznaju sa savremenim konceptom, ciljevima i zadacima menadžmenta ljudskih resursa i savladaju upravljačke metode i tehnike, koje podstiču organizacionu uspešnost i motivaciju pojedinaca. Akcenat se stavlja na psihološke, etičke, sociološke i antropološke aspekte ove oblasti upravljanja.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će biti osposobljeni za upravljanje ljudima u poslovnim sistemima. Ovladaće metodama analize i dizajna delokruga radnog mesta, aktivnostima stafing sistema, tehnikama razvoja kadrova, načinima vrednovanja i kompenzacije rada zaposlenih, kao i metodama za poboljšanje uslova rada i izgradnje efikasnih odnosa sa sindikatom.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je povezan sa predmetima Menadžment, Poslovna kultura, Oragnizcija poslovnih sistema, Menadžment malih i srednjih preduzeća, koji svi prethode ovom predmetu, tako da se postavljaju osnove sa raznih strana, a ovim predmetom se pravi sinteza.
KOMPATIBILNOST	- <i>Management ljudskih potencijala</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb - <i>Labour Economics 1</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business - <i>Labour economics</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA:</p> <p>Uvod u menadžment ljudskih resursa podzumeva definisanje i istorijski osvrt na razvoj menadžmenta ljudskih resursa i ulogu ljudskog faktora u poslovnoj organizaciji. U nastavku se otpočinje sa razmatranjem tema vezanih za upravljanje zaposlenima s obzirom na kulturne specifičnosti, gdje se izučavaju specifičnosti evropskog, američkog i japanskog menadžmenta. Slijede teme koje obuhvataju planiranje ljudskih resursa, faktorima koji utiču na planiranje ljudskih resursa i planiranje potreba za ljudskim resursima.</p> <p>Novo poglavlje se bavi temom izbor i upravljanje ljudskim resursima, gdje se</p>	

posebna pažnja posvećuje procesu upravljanja ljudskim resursima, pronalaženju i izboru kadrova i njihovo zapošljavanje. Zatim slijedi identifikacija i selekcija menadžera, gdje se obrađuju teme kao što su važnost i problemi selekcije menadžmenta i biranje budućih menadžera. Uz temu vezanu za uvođenje u posao (socijalizaciju) obrađuju se prelaz iz škole na rad, karakteristike početnog radnog razdoblja, kako i ko uvođenje novih radnika u posao, probni rad, promjena radnog mjesta, napredovanje.

Zatim se prelazi na obučavanje kadrova (organizaciono učenje), gdje se uz definisanje osnovnih pojmova pravi distinkcija između obrazovanja i obučavanja pa slijede teme obučavanje novih radnika, obučavanje postojećih kadrova, proces obučavanja, simulatori u obučavanju, proces pripremanja menadžera i pristup obučavanju i obrazovanju u našim preduzecima. Nakon toga se izučavanje prebacuje u oblast ličnosti, gdje se izučava pojam ličnosti, promjenljive koje utiču na razvoj ličnosti, struktura ličnosti, tipovi ličnosti i osnovne karakteristike ličnosti radnika. Iza toga se izučavaju grupe ili timovi sa utvrđivanjem pojma i osnovnih karakteristika grupa, pa izučavanje dalje obuhvata strukturu grupe, dimenzije funkcionisanja grupe, odnose u grupi, grupnu dinamiku, organizacione grupe i faze u razvoju grupe. Nadalje, predmet izučava uslove radne okoline, gdje tretira pitanja uticaja buke, vlage temperature i vlage, ali i druge stvari kao što su muzika ili osvjetljenje radnog mjesta. Na ove teme se nadovezuje područje vezano za radnu motivaciju i zadovoljnost poslom, gdje se najprije definiše motivacija, a onda se postepeno uključuju teorije o motivaciji u upravljanju ljudskim resursima. Nadalje se definišu i obrađuju pratioци ljudskog rada kao što su umor, odmor, stres, konflikti i slično.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> -Bogićević, B. (2017). <i>Menadžment ljudskih resursa</i>, Ekonomski fakultet, Beograd.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> -Đokić, A (2006). <i>Upravljanje ljudskim resursima</i>, Koledž za informatiku i menadžment Janjoš, Prijedor. -Šušnjar, G. (2017). <i>Menadžment ljudskih resursa</i>, Ekonomski fakultet, Subotica. -Torrington, D., Hall, L., Taylor, S. (2004). <i>Menadžment ljudskim resursima</i>, Data status, Beograd.</p>
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada, Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">5 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Dva testiranja po 20 poena</td> <td style="text-align: right;">40 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">5 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena	Dva testiranja po 20 poena	40 poena	Seminarski rad	5 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena						
Dva testiranja po 20 poena	40 poena						
Seminarski rad	5 poena						

	Ukupno predispitnih poena		50 poena					
ISPITNE OBAVEZE	Usmeni ispit je obavezan deo. Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 50-59 poena ocjena 6 60-69 poena ocjena 7 70-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10							
OBIM PREDMETA	Predavanja:		30 časova					
	Vježbe:		30 časova					
ECTS	ECTS bodovi		7 (sedam)					
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	44	15	15	5	141	7.05
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E							

NAZIV PREDMETA:	JAVNE FINANSIJE
ŠIFRA PREDMETA	MJU-JF-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina VI semestar
NASTAVNIK SARADNIK	Prof. dr Svetlana Ignjatijević Amela Ikanović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da se studenti usvoje elementarna znanja o mestu i ulozi instrumenata i mera iz oblasti javnih finansija za uspešno funkcionisanje savremene države. Drugim riječima, cilj je upoznavanje studenata sa mogućnostima i ograničenjima finansiranja javnih potreba, putem prikupljanja prihoda i određivanjem rashoda u okviru budžeta, te ovladavanje znanjima o ciljevima i efektima oporezivanja i značajem fiskalnih, parafiskalnih i nefiskalnih prihoda, o javnom dugu i metodama za njegovu stabilizaciju.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita biti sposoban da razume funkcionisanje javnih (državnih) finansija, a po zaposlenju da primeni stečena znanja u cilju uspešnog vođenja poslovnih sistema, kao i javnih organizacija. Znanja koja će s uspehom primenjivati odnose se na instrumente fiskalne politike i fiskalne decentralizacije, budžetske procedure i budžetsko izveštavanje, poznavanje problematike deficitnog finansiranja, uspostavljanja makroekonomske stabilnosti i fiskalne discipline i dr.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet „Javne finansije” je za ekonomiste od značaja a povezan sa predmetima Makroekonomija, Poslovne finansije, Finansijska tržišta i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Javne finansije</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Public Finance</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Public Economics</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department Of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA:	
<p>PREDAVANJA: <i>Makroekonomske varijable i problematika javnih finansija</i>. Osnove javnih finansija (Pojam i predmet nauke o javnim finansijama, Odnos javnih finansija i drugih naučnih disciplina, Razvoj nauke o javnim finansijama, Finansijska politika).</p>	

Institucije javnih finansija: Javni prihodi (Pojam, priroda i klasifikacija javnih prihoda, Struktura javnih prihoda, Fiskalno opterećenje, Relativni poreski pritisak, Raspodela prihoda), Javni rashodi (Pojam, značaj i klasifikacija javnih rashoda, Principi javnih rashoda, Obim javnih rashoda, Struktura i efekti javnih rashoda, Raspodela rashoda); Ostali dažbinski prihodi; Parafiskalni i nedažbinski prihodi; Javni zajmovi (Pojam, karakteristike i klasifikacija javnog zajma, Emisija i amortizacija javnog zajma, Tri načina stabilizovanja javnog duga); Budžet (Osnovne karakteristike budžeta, Budžetski principi, Budžetska procedura, Kontrola izvršenja budžeta, Savremene teorije budžeta, Budžetski sistem BiH i RS, Postupak donošenja budžeta, Sistem budžetskog izveštavanja, Postupak usvajanja završnog računa budžeta, državni dug i državne garancije u budžetskom sistemu); Fondovi (Pojam i vrsta fondova, Finansiranje društvenih potreba posredstvom organizacija obaveznog socijalnog osiguranja, Prihodi fondova i potrebe koje se iz njih finansiraju); Fiskalna politika kao deo makroekonomske politike (Upravljanje budžetskim deficitom, Teorija stabilizacionih budžeta, Fiskalna politika i javni izbor, Fiskalni federalizam, Principi fiskalne decentrealizacije); Finansijsko izravnanje.

Finansijsko pravo: skup pravnih propisa kojima se uređuje prikupljanje, raspodjela i trošenje sredstava (Statusno finansijsko pravo, Formalne finansijsko-pravne norme Materijalne finansijsko-pravne norme); Zadovoljavanje javnih potreba (Javne potrebe koje se podmiruju u Republici Srpskoj i jedinicama lokalne uprave i samouprave); Nacionalni dohodak i finansijska ekonomika; Nominalizam, promjene vrijednosti novca i javna potrošnja.

Pojam poreza i karakteristike; Poreska terminologija - elementi oporezivanja (Lični ili subjektivni, Materijalni ili objektivni); Kako opravdati poreze (Teorija sile, Ekonomske teorije, Teorija reprodukcije, Organska teorija, Sociološka teorija); Ciljevi oporezivanja; Učinci i djelovanje oporezivanja (Evazija poreza, Prevaljivanje poreza, Dvostruko oporezivanje); Podjela poreza (Novčani i prirodni porezi, Lični i predmetni porezi, Redovni i vanredni porezi, Namjenski i opšti porezi, Neposredni i posredni porezi, Fundirani i nefundirani porezi, Repatricijski i kvotni porezi); Poreski sistem (Poreski monizam i porezni plurizam); Poreski principi (Finansijsko - politička principi, Ekonomsko - politički principi, Socijalno - politički principi, Poresko - tehnički principi).

Finansijska politika: sredstva i putevi ka postizanju ciljeva.

Financijsko pravo: Karakteristike finansijske aktivnosti države.

Javne finansije u federalnoj državi. Makroekonomsko djelovanje fiskalnim instrumentima. Međunarodne finansije. Nacionalno i međunarodno finansijsko tržište. Globalizacija finansijskih tržišta u svijetu. Sistem plaćanja u platnom prometu sa svijetom.

VJEŽBE:

Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA

Osnovna literatura:

-Đorđević, D., Ignjatijević, S. (2013). *Javne finansije - fiskalna ekonomija i menadžment javnog sektora*, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad.

Dopunska literatura:

-Bjelica, V. i sar. (2006). *Finansije u teoriji i praksi*, STYLOS

	ART, Novi Sad. -Rosen, H. S., Gayer, T. (2010). <i>Javne financije - VIII izdanje</i> , Institut za javne financije, Zagreb. -Radičić, M., Raičević, B. (2011). <i>Javne finansije: teorija i praksa</i> , DATA STATUS. - Kešetović, I., Đonlagić, Dž., Rička, Ž. (2012). <i>Javne finansije</i> , EFSA, Sarajevo. -Shoup, C. (2017). <i>Public finance</i> . Routledge.								
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI									
PREDISBITNE OBAVEZE	Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima: Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 15 poena 30 poena Seminarski rad 10 poena Ukupno predisbitnih poena 50 poena								
ISPITNE OBAVEZE	Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na usmeni ispit: odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10								
OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova								
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)								
Tabela opterećenja studenata									
	Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
	30	30	2	40	15	15	6	138	6.90
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E								

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNO PRAVO
ŠIFRA PREDMETA	MP-JU-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina VI semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Ivaniš Ljiljana Roksandić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Izučavanje Poslovnog prava omogućava studentima da usvoje osnovna znanja o osnivanju privrednih subjekata, njihovom pravnom položaju, pravnim poslovima između njih, obligacionim odnosima, korporativnom organizovanju i upravljanju, kao i iz ugovora poslovnog prava. Drugačije rečeno, cilj je da studenti nauče pravne norme koje se tiču poslovnih subjekata, da se upoznaju sa pravima i obavezama po osnovu ugovora trgovinskog prava i ostalih pravnih kategorija sa kojima se poslovni subjekti susreću.
ISHOD PREDMETA	Student će steći znanja o pravnim formama privrednih subjekata (osnivanje i funkcionisanje u skladu sa zakonskom regulativom), ugovorima u vezi s prometom roba i novca, kao i hartija od vrednosti, što će svakako unaprediti poslovanje. Takođe, studenti će raspolagati znanjem, koje može pomoći da se reše problemi u koje može doći privredni subjekat zbog kršenja pozitivnih zakonskih propisa i ugovora, da u okvirima zakonom dozvoljenih postupaka spreči likvidaciju i stečaj i dr.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet utvrđuje pravne osnove funkcionisanja preduzeća, pa je jedan od rijetkih predmeta, koji nemaju svoje prethodnike i nasljednike, ali daje dobre osnove za bolje razumijevanje drugih predmeta kao što su preduzetništvo, Finansijska tržišta, Menadžment MSP, Međunarodna trgovina i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Poslovno pravo' pod tim ili sličnim nazivom se izučava na većini visokih ekonomsko-poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu, a kompatibilan je sa: - <i>Osnove trgovačkog prava, Pravno okruženje poslovanja, Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb;</i> - <i>The Law of Business Organisations and Business Law, Contract Business Law, Labor Law, University of Ljubljana, School of Economics and Business;</i> - <i>Business Law, UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.</i>
SADRŽAJ PREDMETA:	
Predavanja:	

Uvod (Priroda prava i osnove našeg pravnog sistema; Osnovni pojmovi prava; Grane prava; Izvori prava; Pravne norme; Pravni subjekti; Pravni odnos i sl.).

Osnove poslovnog prava (pojam, predmet, nastanak, istorijat, izvori, metodi, odnos sa drugim granama prava).

Subjekti poslovnog prava – poslovne organizacije (pojam, tipovi, individualizacija, djelatnost, sjedište, zastupanje, osnivanje i upis u registar i zaštita interesa subjekata poslovnog prava, povezivanje). Preduzetnik. Privredno društvo. Banke. Berze. Zadruga. Javna preduzeća. Slobodne zone. Privredne komore. Poslovno udruženje. Arbitražno rješavanje sporova u privredi. Nadzor nad zakonitišću rada privrednih subjekata. Ostali subjekti poslovnog prava.

Ugovori robnog prometa - pojam, karakteristike, vrste, obezbeđenje; Ugovor o prodaji (u privredi) - vrste, obaveze kupca i prodavca; Ugovori o: trgovinskom zastupanju, posredovanju, nalogu, komisijonu, špediciji, uskladištenju, lizingu, kontroli robe i usluga, osiguranju; Ugovori o prevozu (pomorski prevoz, prevoz robe železnicom, drumski prevoz, vazdušni prevoz); Izdavački ugovor; Ugovor o licenci; Ugovor o know how; Ugovor o turističkim uslugama; Ugovor o građenju; Ugovor o inženjeringu; Ugovor o faktoringu; Ugovor o franšizingu; Ugovor o forfetingu i *Time sharing* ugovori.

Pojam, vrste i subjekti bankarskih poslova; Pojam, vrste i karakteristike hartija od vrijednosti; Deponovanje hartija od vrijednosti; Mjenica, ček, obveznice, akcije, konosman, skladišnica, prenosivi tovarni list, legitimacioni papiri i znaci. Ugovor o kreditu; Ugovor o finansijskom lizingu; Bankarski depoziti; Tekući račun; Kreditne karte; Ostali bankarski poslovi za privredne subjekte.

Pojedine pravne forme privrednih subjekata; Upravljanje privrednim subjektima, Povezivanje privrednih subjekata; Reorganizacija privrednih subjekata; Prestanak funkcionisanja privrednog subjekta; Stečaj; Likvidacija.

Ponašanje na tržištu i zaštita potrošača (oblici nedozvoljenog ponašanja, geneza u pravu, nacionalni i međunarodni oblici zaštite od neodgovarajućeg ponašanja, kao što je nelojalna konkurencija).

Pravni aspekti elektronskog poslovanja (pojam, oblici, problemi, način regulisanja).

Pravo intelektualne svojine (pojam, sadržaj, prava, pravni promet).

Međunarodne organizacije (Svjetska trgovinska organizacija, Evropska unija). Pravo Evropske unije (sistem prava vezan za Zajedničko evropsko tržište i unifikacija prava zemalja članica).

Vježbe:

Utvrđivanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Sastavljanje i analiza ugovora. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kasagić, R. (2009). <i>Osnovi prava i poslovno pravo</i>, Ekonomski fakultet, Banja Luka. - Vujisić, D. (2009). <i>Poslovno pravo - trgovinsko pravo</i> – Besjeda, Banja Luka. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Carić, S., Vitez, M, Veselinović, J., Dukić-Mijatović, M. (2016). <i>Privredno pravo</i>, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad. - Vasiljević, M. (2011). <i>Trgovinska pravo</i>, Pravni fakultet, Beograd. - Babić, I. (2006). <i>Privredno pravo</i>, Univerzitet SINGIDUNUM, Beograd.
-------------------	--

	<p>- Rajčević, M. (2007). <i>Poslovno pravo I</i>, Pravni fakultet, Banja Luka.</p> <p>- Veselinović, J. (2017). <i>Privredno pravo</i>. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad.</p>										
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI											
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predisbitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispit je usmenog karaktera i obavezan je, a položen ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>										

ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)							
Tabela opterećenja studenata								
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	40	18	15	5	140	7.00
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>						

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNE KOMUNIKACIJE
ŠIFRA PREDMETA	MP-PK-3
Godina studija, Semestar	III godina, VI semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radivoj Prodanović Aleksandar Senić
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da studenti razviju veštine neophodne za uspešnu poslovnu komunikaciju. Drugim riječima, cilj je da se studenti osposobe za poslovno pregovaranje, uz inoviranje njihovog znanja i praktičnog iskustva u primeni veština i sposobnosti, koje doprinose razvoju dobrih odnosa sa svim ciljnim grupama javnosti.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti su u stanju da razumeju elementarne pojmove komunikacionog procesa; spoznaju osnovne komunikacione vještine, otkriju ulogu i značaj komunikacija u funkcionisanju organizacije, aktivno slušaju, nenasilno komuniciraju, izražavaju empatiju, razumeju suštinske preuslove za rukovođenje, poslovno pregovaranje, poslovnu prezentaciju i javni nastup. Takođe studenti će moći s uspjehom razlikovati različite stilove komuniciranja; napisati poslovno pismo, dopis ili izveštaj; pripremiti i održavati poslovni sastanak.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je povezan je sa predmetima Menadžment, Sociologija, Organizacija poslovnih sistema, Strategijski menadžment, Poslovna etika i Poslovna kultura.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Poslovne komunikacije</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Poslovne komunikacije</i> , Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad; - <i>Business communication</i> , University of Ljubljana School of Economics and Business.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Komunikacija - pojam i značaj, proces komunikacije, subjekti komunikacije, poruka, način prenošenja poruke, komunikacioni kanali, povratna informacija (feedback), veština komuniciranja, usmeno i pismeno komuniciranje, verbalna i neverbalna komunikacija, modeli komunikacije u literaturi i praksi.</p>	

Značaj komunikacije u organizaciji, interna i eksterna organizaciona komunikacija, komunikacione mreže, komunikacija putem interneta.

Lični nastup u poslovnoj komunikaciji, empatija, pasivnost, agresivnost, asertivnost, odlike stila u izražavanju, osnovni vidovi saopštavanja, oblikovanje govornog procesa, postizanje kreativnosti u govoru, sadržaj govora, interpretacija, kako da postanete dobar govornik, usmeravanje pogleda, mimička ekspresija - izraz lica, slušanje, pokreti rukama, pokret u prostoru, položaj tela (postura) u prostoru, raspored grupa u prostoru.

Poslovni sastanak, model poslovnog sastanka, prezentacija, scenario, strategija nastupa, vizuelna sredstva, pisanje, grafoskop, slajdovi, računar, video, film, panel diskusija, okrugli sto, lična prodaja, konferencija, model konferencije, pregovaranje, liderstvo, uspešan lider,

Efikasno prodajno komuniciranje. Razvoj pregovaračkih veština. Primena različitih vrsta i oblika poslovnog komuniciranja. Korišćenje vizuelnih sredstava u komunikaciji.

Prepreke u poslovnoj komunikaciji, prepreke u komunikaciji na nivou pojedinca, kulturološke prepreke, prepreke u komunikaciji na nivou organizacije.

Pojam odnosi sa javnošću (Public relations). Funkcije i zadaci odnosa s javnošću, Upravljanje odnosima s javnošću. Uspješna prezentacija i javno komuniciranje. Lični PR i poslovna komunikacija. Interno i eksterni odnosi s javnošću. Odnosi s javnošću u kriznim situacijama. Komuniciranje s javnošću putem medija. Ostvarivanje odnosa s medijima (saopštenje za javnost, Konferencija za novinare, javni nastup, intervju, nastup pred kamerom). merenje efikasnosti odnosa s javnošću.

VJEŽBE:

Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> Bojanić, Ž. (2019). <i>Umeće komuniciranja</i>, Fakultet za pravne i poslovne studije "Dr Lazar Vrkatić", Novi Sad.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Lekić, S., Mandić, S. (2020). <i>Poslovne komunikacije</i>, Beogradska akademija poslovnih i umetničkih strukovnih studija, Beograd. - Kostić - Stanković M, (2011). <i>“Integrisane poslovne komunikacije“</i>, Fakultet organizacionih nauka, Beograd. - Mirosavljević, M. (2008). <i>Odnosi s javnošću</i>, Banja Luka College - Besjeda, Banja Luka. - Miljević, M. (2009). <i>Poslovna etika i komuniciranje</i>, Univerzitet Singidunum, Beograd. - Melanie, M. (2012). <i>The Quintessence of Intercultural Business Communication</i>, Springer-Verlag, Berlin,</p>
-------------------	--

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p>
----------------------------	---

	Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 15 poena 30 poena SeminarSKI rad 10 poena Ukupno predispitnih poena 50 poena
ISPITNE OBAVEZE	Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarSKI rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10

OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova																		
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)																		
Tabela opterećenja studenata																			
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Predavanja</th> <th>Vježbe</th> <th>Ispit</th> <th>Priprema ispita</th> <th>Priprema testovi</th> <th>Seminarski</th> <th>Konsultacije</th> <th>Ukupno sati</th> <th>ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>30</td> <td>30</td> <td>2</td> <td>40</td> <td>18</td> <td>15</td> <td>5</td> <td>140</td> <td>7.00</td> </tr> </tbody> </table>	Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS	30	30	2	40	18	15	5	140	7.00	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6 - 10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS											
30	30	2	40	18	15	5	140	7.00											
OCJENJIVANJE																			

NAZIV PREDMETA:	POSLOVNA INTELIGENCIJA
ŠIFRA PREDMETA	PI-027
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina, VI semestar
NASTAVNIK SARADNIK	prof. dr Dragan Soleša Vukašin Macura
TIP PREDMETA:	IZBORNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je upoznati studente sa bitnim elementima razvoja informacionih sistema, baza podataka, savremenih alata i njihovog značaja za uspešan menadžment preduzeća, odnosno osposobiti ih za otkrivanje znanja u bazama podataka, najčešće korištenim metodama i softverom, te područjima primene tih znanja. Preduzeća dnevno beleže ogromne količine podataka, ali ih ne koriste na najbolji način. Otkrivanje znanja u bazama podataka (engl. knowledge discovery in data bases, data mining) je metoda za pronalaženje vrednih informacija u bazama poslovnih podataka, kojima se može poboljšati poslovanje poduzeća.
ISHOD PREDMETA	Nakon uspešno savladanog predmeta student će biti u mogućnosti da brže i lakše donosi poslovne odluke i kreira operativne i strategijske planove koristeći savremene informacione tehnologije. Studenti stiču specifična znanja o alatima za upravljanje poslovnim procesima, upoznaju se s primerima iz prakse i osposobljavaju za vođenje projekata promene poslovanja.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet Poslovna inteligencija je povezan s Informatikom, Upravljački informacioni sistemi, Elektronsko poslovanje, a ima i dodirnih tačaka sa predmetima kao što su Menadžment, Upravljanjem projektima i sl.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na nekim visokim školama i fakultetima, koji su ekonomsko menadžerskog usmjerenja, a imaju smjer informacioni sistemi i sl., a srodan je sa: - <i>Business Intelligence and Analytics</i> , School of Economics and Business of the University of Ljubljana; - <i>Poslovna inteligencija</i> , Fakultet organizacionih nauka, Beograd; - <i>Poslovna inteligencija poduzeća</i> , Ekonomski fakultet, Zagreb.
SADRŽAJ PREDMETA:	
<p>Predavanja: Uvod u poslovnu inteligenciju; Definicija poslovne inteligencije; Ključna pitanja / problemi poslovne inteligencije; Ekonomski aspekti poslovne inteligencije; Alati poslovne inteligencije; Vrste obrade podataka za poslovnu inteligenciju; Pojam “informacioni arhipelag”.</p>	

<p>Virtuelne organizacije; "Otvorene" i "zatvorene" sistemske poslovne inteligencije; Digitalno preduzeće; Trendovi digitalne - cyber ekonomije;</p> <p>Značaj poslovne informacije; Aspekti informacionih tehnologija u preduzeću; Razvoj informacionih tehnologija; Razvoj poslovnih informacionih sistema; Projektovanje informacionih sistema; E-poslovanje; E-obrazovanje; Web marketing.</p> <p>Menadžment znanja vs. poslovna inteligencija; Putokaz za inteligentno poslovanje; Integracija poslovne inteligencije u preduzeću; Tehnike za integraciju poslovne inteligencije u preduzeću; Tipovi aplikacija poslovne inteligencije; Organizacione barijere za primenu poslovne inteligencije; Sistemi za zaštitu informacija; Ekspertni sistemi; Data Management; Data Warehouse (arhitektura i izgradnja); Data Mining i Knowledge Discovery; Balanced Scorecard; OLAP (Online analytical processing) izveštavanje u preduzeću (vrste OLAP, sistemi, alati, arhitektura, dimenzije podataka, metode analize); Data mining (tipovi, tehnike i alati); Proces data mining; Neuronske mreže kao data mining tehnika; Upravljanje poslovnim procesima; ERP sistemi; SAP ERP softver; Ključni igrači na tržištu.</p> <p>Vježbe: Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>									
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Suknović, M., Delibašić, B. (2010). <i>Poslovna inteligencija i sistemi za podršku odlučivanju</i>, Fakultet organizacionih nauka, Beograd. - Balaban, N., Ristić, Ž. (2008). <i>Poslovna inteligencija</i>, Ekonomski fakultet, Subotica. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaščelan, Lj. (2012). <i>Informacione tehnologije za podršku poslovnom odlučivanju</i>, Univerzitet Crne Gore, Podgorica. - Minelli, M., Chambers, M., Dhiraj, A. (2013). <i>Big Data, Big Analytics: Emerging Business Intelligence and Analytic Trends for Today's Businesses</i>, Wiley. - Bentley D. (2017). <i>Business Intelligence and Analytics</i>, Library Press New York. 								
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI									
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Tri testiranja po 10 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predispitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Tri testiranja po 10 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena								
Tri testiranja po 10 poena	30 poena								
Seminarski rad	10 poena								
Ukupno predispitnih poena	50 poena								
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana</p>								

	predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10								
OBIM PREDMETA	Predavanja:		30 časova						
	Vježbe:		30 časova						
ECTS	ECTS bodovi		7 (sedam)						
Tabela opterećenja studenata									
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS	
30	30	2	40	20	15	5	142	7.10	
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E								

NAZIV PREDMETA:	STRUČNA PRAKSA 2
ŠIFRA PREDMETA	STP - 2
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	III godina, VI semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Ivaniš /
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj stručne prakse u trećoj godini je da se studenti upoznaju sa praktičnom primenom stečenih teorijskih znanja, kako bi što bolje bili osposobljeni za efikasno izvršavanje radnih zadataka kada se nađu u realnom sektoru. Takođe, cilj stručne prakse je da se na nekin način radno socijalizuju i da se postepeno uklapaju u radni kolektiv. Putem prakse studenti često dobijaju mogućnost da po završetku rade u tim organizacijama, što je danas važno kad je sve teže naći poslovni angažman.
ISHOD PREDMETA	Nakon obavljene stručne prakse na trećoj godini studenti će biti osposobljeni da stečena teorijska znanja primenjuju u praksi. Nadalje, steći će praktična iskustva, koja će im korisno poslužiti u organizovanju poslovne aktivnosti u preduzećima i drugim organizacijama.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Stručna praksa 2' je povezan sa ostalim predmetima, koji pokrivaju stručne prakse (Stručna praksa 1, Stručna praksa 3), ali i sa ostalim stručnim predmetima na kojima se usvajaju teorijska znanja i vještine.
KOMPATIBILNOST	Predmet egzistira na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Stručna praksa</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Internship</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Internship</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>Praksa će biti organizovana u preduzećima sa kojima Visoka škola za ekonomiju i informatiku - Prijedor ima potpisane ugovore o poslovno-tehničkoj saradnji, kao i u ostalim preduzećima i organizacijama javnog sektora, za koja studenti dobiju preporuku, odnosno mogućnost za izvođenje prakse. Student može i sam da izabere organizaciju, koja mu najviše odgovara. Zadatak je da student iz stručnih predmeta praktično osposobi i da uskladi teorijska znanja sa primenom istih u praksi i savlada logiku razmišljanja i iznalaženja optimalnih praktičnih rešenja. U tome će mu pomoći</p>	

<p>profesori s fakulteta, ekonomisti i drugi kadrovi iz organizacija, gde se obavlja praksa.</p> <p>U toku predviđenog vremena trajanja prakse studenti će provesti planirano vreme i neposredno se uključiti u izvršenje zadataka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa načinom funkcionisanja računovodstvene funkcije u preduzeću, • Upoznavanje sa marketinškim strategijama, • Upoznavanje sa funkcionisanjem finansijskih tržišta (banke, berze, investicioni fondovi i dr.), • Upoznavanje sa procesima razvoja u malim i srednjim preduzećima, • Upoznavanje sa radom kadrovske funkcije u preduzeću, • Upoznavanje sa javnim finansijama i funkcionisanjem državnih poreskih organa, • Upoznavanje sa propisima oko osnivanja preduzeća i različitim pravnim formama poslovnih organizacija, ugovorima u privredi i dr., • Upoznavanje sa standardima kvaliteta, koje firme moraju da uvode, • Upoznavanje sa inteligentnim poslovnim sistemima. 											
<p>LITERATURA</p>											
	Različita u zavisnosti od organizacije u kojoj se izvodi stručna praksa i od djelatnosti na koju se odnosi ista.										
<p>PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI</p>											
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Studenti se prate na stručnoj praksi od strane lica zaduženog za organizaciju stručne prakse u poslovnoj organizaciji, a mentor ili nastavnik zadužen za stručnu praksu ima pravo obilaska i posmatranja studenata na praksi.</p> <p>-Aktivnost u toku prakse: 40 poena</p>										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Ispitne obaveze podrazumijevaju dvije stavke:</p> <p>- Dnevnik rada: 40 poena</p> <p>- Izvještaj mentora: 20 poena</p> <p>Konačna ocjena formira se po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	45 sati										
ECTS	ECTS bodovi 2 (dva)										
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>										

NAZIV PREDMETA:	MEĐUNARODNA EKONOMIJA
ŠIFRA PREDMETA	MJU-ME-7
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Svetlana Ignjatijević Amela Ikanović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Upoznavanje studenata sa osnovnom strukturom i principima međunarodne ekonomije, osnovnim zakonitostima procesa globalizacije, faktorima razvoja svetske privrede, delokrugom rada međunarodnih institucija, razvoja ekonomskih integracija, kao i međusobne uslovljenosti međunarodne trgovine i investicija. Drugim riječima, studenti treba da razmeju međunarodne ekonomske odnose, a usvojena znanja da s uspehom primene u poslovnoj praksi.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će ovladati osnovnim znanjima vezanim za međunarodnu ekonomiju, međunarodnu podelu rada (međuzavisnosti privreda), svetsko tržište i globalizaciju svetske privrede, instrumente međunarodne trgovine, ekonomsku integraciju u međunarodnoj ekonomiji i procese uključivanja BiH u svjetsku privredu.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Međunarodna ekonomija' je povezana sa više predmeta iz ekonomske grupe, kao što su Mikroekonomija, Makroekonomija, Agrarna ekonomija, Međunarodna trgovina, Finansijska tržišta, Strategijski menadžment i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na visokim školama i fakultetima ekonomskog usmjerenja, odnosno kompatibilan je: - <i>Međunarodna ekonomija</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>International Economics</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>International economics and development studies</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Istorijsko-teorijski razvoj međunarodne ekonomije; Globalizacija, održivi razvoj i ekonomski rast, pozitivni i negativni aspekti globalizacije; Multinacionalne kompanije i međunarodna trgovina; Istorijski razvoj međunarodne trgovine; Merkantilizam, Protekcionizam i Liberalizam kao sistem spoljne trgovine; Razlike u teoriji apsolutnih prednosti i komparativnih prednosti; Raspoloživost faktora i Hekšer–Olinova teorija; Ekonomija obima, nesavršena konkurencija i međunarodna razmena; Linderova teorija; Teorija životnog ciklusa proizvoda; Teorija konkurentskih</p>	

<p>prednosti;</p> <p>Međunarodni sporazumi, konvencije i običaji; Sloboda trgovine i zaštita tržišta; Sporazumi i konvencije; Međunarodne i regionalne ekonomske organizacije i integracije, Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka, Svjetska trgovinska organizacija; Regionalne finansijske organizacije, Evropska unija – nastanak i razvoj, ekonomsk astruktura, institucije EU; Carinska politika, poreski i monetarni sistemi unutar Evropske unije; Zajedničko tržište; Performanse privreda zemalja EU; Uključivanje BiH i regiona bivše Jugoslavije u ekonomsko-finansijske i razvojne tokove Evropske Unije.</p> <p>Tranzicioni procesi; Trgovinska liberalizacija; Spoljnotrgovinska razmjena u regionu; Sporazumi o slobodnoj trgovini; Međunarodno kretanje kapitalnih tokova, devizni kurs i devizno tržište; Platni bilans; Međusobna uslovljenost međunarodne trgovine i ulaganja; Strane direktne investicije; Mjere i forme podsticanja izvoza, Slobodne zone; Promocija trgovine; poreski i drugi podsticaji (evropska praksa).</p> <p>Prostor i regionalni razvoj; područje istraživanja regionalne ekonomije; regionalni dohodak i zaposlenost; pristupi modeliranju regionalne ekonomije; regionalni rast i modeli regionalnog rasta; interregionalni ekonomski odnosi (trgovina, migracije i sl.); regionalna zaposlenost i nezaposlenost.</p> <p>Instrumenti regionalne ekonomske politike; razvoj regionalne ekonomske politike; regionalna politika u praksi tržišnih privreda; regionalna politika BiH; regionalna politika u tranziciji; osnovni pristup izgradnji regionalne politike BiH.</p> <p>VJEŽBE:</p> <p>Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>	
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <p>- Grandov, Z. (2009). <i>Međunarodna ekonomija i globalizacija</i>, BTO, Beograd.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <p>- Pelević, B., Vučković, V. (2007). <i>Međunarodna ekonomija</i>, CID Ekonomski fakultet Beograd, Beograd.</p> <p>- Čenić-Jotanović G. (2010). <i>Međunarodna ekonomija</i>. Laktaši: Grafomark.</p> <p>- Grgić, M., Bilas, V. (2008). <i>Međunarodna ekonomija</i>, Lares plus, Zagreb.</p> <p>- Salvatore, D. (2014). <i>Međunarodna ekonomija</i>, 2 izdanje, CID Ekonomski fakultet, Beograd.</p> <p>- Krugman, P. R., Obstfeld, M. (2009). <i>Međunarodna ekonomija: teorija i politika</i>, DATA STATUS, Beograd.</p>
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI	
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim</p>

	kriterijima: Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena Dva testiranja po 15 poena 30 poena Seminarski rad 10 poena Ukupno predispitnih poena 50 poena							
ISPITNE OBAVEZE	Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na usmeni ispit: odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6 61-70 poena ocjena 7 71-80 poena ocjena 8 81-90 poena ocjena 9 91-100 poena ocjena 10							
OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova							
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)							
Tabela opterećenja studenata								
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	40	15	15	6	138	6.90
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E							

NAZIV PREDMETA:	UPRAVLJANJE PROJEKTIMA
ŠIFRA PREDMETA	MP-UP-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Boris Kuzman Jovana Grbić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Predmet ima za cilj da studente uvede u svijet projekata i projektovanja i da im dadne praktična znanja iz oblasti pripreme, praćenja, izvršenja i kontrole projekata. Drugim riječima, cilj predmeta je osposobiti studente da budu samostalni u projektovanju i realizaciji projektnih zadataka, koje se odnose na poslovne sisteme i organizacije.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog predmeta studenti će biti osposobljeni da samostalno izrađuju manje projekte, odnosno biznis planove. Takođe, u okviru projektnih timova daće svoj doprinos u koncipiranju i vođenju projekata iz biznisa i ekonomije.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet proučava jednu specifičnu oblast upravljanja, tako da su mu temelji postavljeni u premetima Menadžmenta, Menadžment MSP, Ekonomsko-finansijska analiza i Preduzetništvo, a u nekim segmentima se oslanja i na predmet Poslovne finansije, Upravljanje razvojem.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Upravljanje projektima' je kompatibilan sa predmetima: - <i>Projektni menadžment, Projektiranje organizacije i upravljanje projektima</i> ; Ekonomski fakultet u Rijeci, - <i>Strateško upravljanje projektima</i> , Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad; - <i>Project Management</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA:</p> <p>Predmet obrađuje materiju upravljanja projektima sa različitih aspekata. Upravljanje projektima je moderan poslovni koncept kojim se vrši usklađivanje svih raspoloživih resursa, da bi se određeni projekat koncipirao i realizovao s uspjehom. Rezultat primjene ovog koncepta je ispunjenje postavljenih ciljeva, odnosno uspješan završetak projekta u planiranom vremenu i sa predviđenim budžetom i kvalitetom.</p> <p>Najpre se obrađuje pojam malog biznisa; pojam i vrste projekata i biznis planova, vrstama projekata i životnim ciklusom projekata; planiranje u biznisu; potencijalni biznis; obezbeđenje finansijskih sredstava; sadržaj i definisanje biznis plana; analiza djelatnosti; opis posla; proizvodni plan; marketing plan; organizacioni plan; finansijski plan; ocjena</p>	

rizika; zaključak biznis plana; konkretizacija biznis plana na primjeru.

Slijede teme kao što su ocjena projekta / biznis plana sa stanovišta tražnje, ocjena projekta sa stanovišta konkurencije, ocjena projekta modelom „prelomne tačke“ a slijedi procjena projekta sa finansijskog aspekta. U tom sklopu se obrađuju teme procjena finansijske mogućnosti investitora projekta (profitabilnost, likvidnost i aktivnost) i ocjena finansijske mogućnosti investitora projekta. U nastavku slijedi procjena vrijednosti imovine investitora projekta, pa se prelazi na ocjenu efikasnosti (profitabilnosti) ulaganja u projekat, gdje se obrađuju dinamičke metode ocjene i rangiranje investicionih projekata i statičke metode ocjene i rangiranje investicionih projekata, kao što su metoda roka povraćaja uloženi sredstava, metoda interne kamatne stope i metoda kapitalne vrijednosti investicije.

Slijede važna poglavlja koja obrađuju ocjenu likvidnosti projekta, finansiranje projekta i tehnike mrežnog planiranja (TMP), gdje se obrađuju razvoj tehnike mrežnog planiranja, osnovne karakteristike metoda mrežnog planiranja, analiza strukture, analiza vremena i analiza troškova po metodi PERT.

Ovo područje se bavi izučavanjem koncepta upravljanja projektom sa težištem na razvoju i definisanju koncepta upravljanja projektom, osnovnim karakteristikama koncepta upravljanja projektom, funkcionalnim konceptom project management-a i procedura upravljanja biznis projektima. Na ovo se nadovezuje organizacija za upravljanje projektima, gdje se posebno stavlja akcenat na projektne timove.

Predmet se završava temama vezanim za planiranje realizacije projekta, gdje je posebno težište dato na planiranje vremena realizacije projekta, planiranje resursa (planiranje materijala, planiranje i nabavka opreme, planiranje radne snage, nivelisanje resursa) i planiranje troškova realizacije projekta. Logički slijede praćenje i kontrola realizacije projekta i to praćenje i kontrola vremena realizacije projekta, resursa, utrošenog materijala i troškova realizacije projekta, te sistem operativnog planiranja i praćenja realizacije projekta i konačno sistem izvještavanja o realizaciji projekta.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> - Vasilić, P. (2006). <i>Upravljanje projektima</i>. Koledž za informatiku i menadžment 'Janjoš', Prijedor.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Đuričin, D., Lončar, D. (2019). <i>Menadžment pomoću projekata</i>, VII izdanje, CID Ekonomski fakultet, Beograd. - Lalić, B., Poli, M. (2012). <i>Strateško upravljanje projektima</i>, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad. - Bendeković, J. (2007). <i>Priprema i ocjena investicijskih projekata</i>. Zagreb. FOIP biblioteka. - Ayers, J. (2010). <i>SC Project Management</i>, CRC Press.</p>
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE	Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja.
--------------------	---

OBAVEZE	<p>U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>15 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>5 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisputnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	15 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	5 poena	Ukupno predisputnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	15 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	5 poena										
Ukupno predisputnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji min. 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 45 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>										

ECTS	ECTS bodovi 8 (osam)							
Tabela opterećenja studenata								
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	2	40	20	15	6	158	7.90
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>						

NAZIV PREDMETA:	EKONOMSKO-FINANSIJSKA ANALIZA
ŠIFRA PREDMETA	MP-FM-1
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina VII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Marko Ivaniš Ljiljana Roksandić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je predstaviti studentima teorije, modele i tehnike neophodne za donošenje poslovnih odluka, koje kreiraju vrijednost unutar profitno orjentisanih preduzeća, naročito korporacija. Nastoji se u okviru predmeta predstaviti sve kompleksnosti preduzeća i sistem sa analizom cjelokupnog poslovanja, koji obuhvata ispitivanje i ocenjivanje toka poslovanja, rezultata poslovanja, uslova njihovog ostvarivanja i posebno neiskorišćenih potencijala u svrhu spoznavanja mogućnosti daljeg opstanka, rasta i razvoja preduzeća.
ISHOD PREDMETA	Studenti će biti osposobljeni da samostalno vrše određene stručne analize iz ekonomije korišćenjem usvojenih znanja i metodologije, posebno što se tiče finansijskog sistema preduzeća, a da dobijene rezultate u odgovarajućoj formi proslede upravljačkim funkcijama za donošenje optimalnih odluka. U potpunosti će da razumiju delokrug poslova finansijske funkcije u preduzeću, korporaciji i složenim sistemima kakav je država, a znaće postaviti dijagnozu stanja preduzeća i identifikovati uticaj disproporcija, te prqavovremeno predložiti menadžmentu moguća alternativna rešenja poslovnih problema.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet se oslanja na sledeće predmete ovog studijskog programa: Poslovne finansije, Javne finansije, Računovodstvo, Mikroekonomija i Ekonomika preduzeća, a ima dodirnih tačka i sa ostlim ekonomskim predmetima, kao što su Međunarodna ekonomija, Agrarna ekonomija, Upravljanje projektima i sl.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih ekonomsko-poslovnih škola i ekonomskih fakulteta, a srodan je sa: - <i>Applied Economic Analysis; Economic Analysis for Business Decisions</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Financial Statement Analysis and Evaluation</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics; - <i>Poslovno – finansijska analiza</i> , Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.
SADRŽAJ PREDMETA	
Predavanja:	

Ekonomsko-finansijska analiza ima za cilj kompleksno sagledavanje stanja ekonomije odnosno finansija jednog preduzeća, kako bi se na osnovu informacija iz prošlosti uočile mogućnosti za popravljjanje ekonomsko-finansijskog položaja i trasirao put ka donošenju optimalnih poslovnih odluka.

Teorijske osnove i geneza poslovne analize; Poslovna analiza kao naučna disciplina; Tradicionalno i savremeno shvatanje koncepta poslovne analize; Potreba postojanja sistema poslovne analize; Principi i instrumenti poslovne analize; Analiza efikasnosti poslovnih funkcija (proizvodnja, nabavka, marketing, kadrovska služba); Metodološke postavke i tok analize prodaje; Metodološke postavke i tok analize proizvodnje, Metodološke postavke i tok analize nabavke.

Analiza efikasnosti korištenja faktora poslovanja; Teorijsko-metodološke postavke i tok analize ekonomičnosti; Analiza uticaja faktora radne snage na obim proizvodnje (produktivnost rada) i na troškove proizvodnje; Metodološke postavke za analizu osnovnih sredstava; Pojam obrtnih sredstava; Upravljanje obrtnim sredstvima; Upravljanje zalihama; Upravljanje potraživanjima; Upravljanje gotovinom; Upravljanje proizvodnim rizicima.

Analiza finansija preduzeća; Finansije i finansijski menadžer; Finansijska tržišta i instrumenti; Finansijska poluga; Pristup i teorijsko-metodološke postavke za analizu finansija preduzeća; Predmet i vrste / instrumenti finansijske analize; Bilans kao podloga finansijske analize; Racio analiza (pokazatelji likvidnosti, finansijske strukture, aktivnosti, rentabilnosti, profitabilnosti); Analiza zaduženosti; Analiza solventnosti i reprodukcione sposobnosti; Koeficijenti u analizi; Finansijska ravnoteža i neravnoteža; Metodološke postavke za analizu rashodi-prihodi-finasijski rezultat; Analiza finansijskih odnosa na relaciji: poslovni zadatak-operativna imovina-izvori finansiranja); Temeljni koncepti upravljanja finansijama; Upravljanje finansijskim rizicima.

Analiza strategijskog položaja preduzeća; Metodologija analize strategijskog položaja; Struktura i troškovi kapitala; Capital budgeting; Analiza sredstava i izvora sredstava; Analiza rashoda i prihoda; Analiza dobiti i gubitka; Analiza rasta i razvoja preduzeća; Analiza faktora koji dovode do lošijih ekonomsko finansijskih pokazatelja.

Poslovno izveštavanje; Orijentacija informisanja menadžmenta; Ciljevi, principi i karakteristike poslovnog izveštavanja; Vrsta i sadržaj izveštaja. Analiza finansijskih izveštaja. Analiza neto obrtnog fonda, Cash flow analiza, Funds flow analiza.

Vježbe:

Utvrđivanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Analiza primjera iz poslovne prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<u>Osnovna literatura:</u> - Čavlin, M., Malešević, Đ. (2020). <i>Poslovna analiza</i> , Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad.
	<u>Dopunska literatura:</u> - Rodić, J., Andrić, M., Vukelić, G., Vuković, B. (2017). <i>Analiza finansijskih izveštaja</i> , Ekonomski fakultet, Subotica. -Knežević, G. (2009). <i>Analiza finansijskih izvestaja</i> , Univerzitet Singidunum, Beograd. - Tintor, J. (2009). <i>Poslovna analiza – operativno poslovanje, poslovna načela, finansiranje, kreditna sposobnost, proizvodnja</i> ,

	<p><i>snaga zarađivanja, ljudski potencijali</i>, Masmedia, Zagreb.</p> <p>- Benković, S. (2009). <i>Operativno finansijsko poslovanje</i>, Beograd: FON.</p> <p>- Simić, S. (2016). <i>Controlling</i>, Centar za unapređenje korporativnog upravljanja, Banja Luka.</p> <p>- Debra, P., Cadle, J., Yeates, D. (2014). <i>Business analysis</i>, III edition, BCS, Swindon, UK.</p> <p>- Girvan, L., Debra, P. (2017). <i>Agile and Business Analysis</i>, BCS, Swindon, UK.</p>																	
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI																		
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 70%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>								Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena																	
Dva testiranja po 15 poena	30 poena																	
Seminarski rad	10 poena																	
Ukupno predisbitnih poena	50 poena																	
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">51-60 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td style="text-align: right;">ocjena 10</td> </tr> </table>								51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6																	
61-70 poena	ocjena 7																	
71-80 poena	ocjena 8																	
81-90 poena	ocjena 9																	
91-100 poena	ocjena 10																	
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 30 časova</p> <p>Vježbe: 30 časova</p>																	
ECTS	ECTS bodovi 7 (sedam)																	
Tabela opterećenja studenata																		
	Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS									
	30	30	2	40	20	15	6	143	7.15									
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>																	

NAZIV PREDMETA:	STRATEGIJSKI MENADŽMENT
ŠIFRA PREDMETA	MFB-SM-3
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radivoj Prodanović Aleksandar Senić
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je osposobiti studente da u upravljanju organizacijama, procesima i ljudima donose najbolje strateške poslovne odluke. Drugim riječima, cilj je da studenti ovladaju tehnikama strateškog planiranja, organizovanja, vođenja i kontrole, pri čemu ostvaruju uspeh u poslovanju.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će ovladati tehnikama i principima strateškog planiranja, organizacije, liderstva i kontrole. Studenti će biti osposobljeni za donošenje strateških poslovnih odluka i postavljanja strateških ciljeva u privrednim organizacijama, primenjujući različite modele donošenja odluka u zavisnosti od situacije i organizacione šeme.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Strategijski menadžment je praktično nadogradnja znanja i vještina iz Opšteg menadžmenta, pa je lohično povezan sa predmetima: Menadžment, Organizacija poslovnih sistema, Menadžment malih i srednjih preduzeća, a pomaže i shvatanje predmeta tipa Preduzetništvo i Marketing menadžment.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Strateški management</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb. - <i>Strategic Management</i> , School of economics and business, Ljubljana (Slovenija), - <i>Business Policy and Strategy</i> , International Business School (Mađarska).
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Strateški menadžment: Definicija / ključni atributi strateškog menadžmenta. Koncept strategije. Strateške odluke i faktori od uticaja. Proces strateškog menadžmenta (strategijska analiza, formulisanje strategija i implementacija strategije). Modeli donošenja strateških odluka. Korporativno upravljanje i stejkholderi. Korporativna društvena odgovornost i etika. Vizija, misija i strategijski ciljevi. Organizacija koja uči. Okruženje, promene u okruženju i uticaj na poslovanje. Analiza eksternog okruženja: Postavka i razvoj strategija. Uloga skeniranja,</p>	

monitoringa, obaveštenosti o konkurentima i predviđanja. Koncepti i tehnike strategijskog upravljanja. SWOT analiza. PESTLE analiza.

Analiza internog okruženja: Lanac vrednosti. Analiza resursa organizacije. Materijalni i nematerijalni resursi. Organizacioni kapaciteti. Tehnološke resursi. Resursi i konkurentska prednost. Stvaranje i raspodela profita organizacije. Ocena performansi organizacije (finansijski indikatori, "Balanced Scorecard", strategijske mape).

Strategija na nivou poslovnih jedinica: Stvaranje i održavanje konkurentske prednosti. Strategija opšteg vođstva u troškova. Strategija diferenciranja. Strategija fokusa (tržišne segmentacije). Korišćenje koncepta rezervoara profita. Faze životnog ciklusa (uvođenje, rast, zrelost, pad). Strategije pada. Strategije preokreta.

Strategija na nivou korporacije: Stvaranje vrednosti kroz diversifikaciju. Povezana i nepovezana diverzifikacija. Portfolio menadžment. Sredstva za postizanje diversifikacije.

Upravljanje inovacijama: Inovacije proizvoda, usluga i poslovnih procesa. Tehnologija. Zrelost privredne grane. Proces inovacije. Inkrementalne i radikalne inovacije. Guranje tehnologije i privlačenje tržišta. Faktori koji omogućuju i ometaju inovacije.

Međunarodna strategija stvaranja vrednosti na globalnom tržištu: Globalna ekonomija. Porterov model dijamanta. Širenje u međunarodnim razmerama: motivacije i rizici kompanije. Postizanje konkurentske prednosti na globalnim tržištima. Smanjenje troškova i prilagodavanje lokalnim tržištima. Strategije za nastup na globalnom tržištu. Načini ulaska na međunarodno tržište.

Strategijsko liderstvo: Utvrđivanje pravca. Projektovanje organizacije. Izuzetnost i etički ispravno ponašanje. Savladavanje prepreka ka promenama i efikasno korišćenje moći. Karakteristike lidera.

Strateška kontrola: Pojam, značaj i faze kontrole. Tradicionalni i savremeni pristup kontroli. Kontrola prema vremenu izvođenja. Obezbeđivanje informativne kontrole. Implikacije kontrole za menadžere. Disfunkcionalna strana kontrole i druga pitanja. Efikasno reagovanje na promene iz okruženja. Postizanje kontrole ponašanja: uravnoteženje kulture, nagrađivanja i ograničenja.

Stvaranje efektivnih organizacionih struktura: Tradicionalni oblici organizacione strukture. Modeli rasta velikih korporacija. Jednostavna, funkcionalna i divizionarna struktura. Matrična struktura. Struktura strategijskih poslovnih jedinica i holdinga. Internacionalne organizacije. Početničke firme na globalnom nivou.

VJEŽBE:

Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u> -Đuričin, D., Kaličanin, Đ., Lončar, D., Vuksanović, Herceg, I. (2018). <i>Menadžment i strategija</i>, Ekonomski fakultet, Beograd.</p> <p><u>Dopunska literatura:</u> - Stamatović, M. (2011). <i>Strateški menadžment – SKRIPTA</i>. Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad. -Mašić, B. (2015). <i>Strategijski menadžment</i>, Univerzitet Singidunum, Beograd. -Thompson, A. A. Jr., Strickland A. J. III i Gamble, J. E. (2006). "Strateški menadžment: u potrazi za konkurentskom prednošću", IV izdanje, MATE, Zagreb.</p>
-------------------	--

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI											
PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenta. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table> <tr> <td>Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 15 poena</td> <td>30 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>10 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisbitnih poena</td> <td>50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Dva testiranja po 15 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predisbitnih poena	50 poena		
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena										
Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
Seminarski rad	10 poena										
Ukupno predisbitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
OBIM PREDMETA	<p>Predavanja: 45 časova Vježbe: 30 časova</p>										

ECTS	ECTS bodovi 8 (osam)							
Tabela opterećenja studenata								
Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
45	30	2	42	20	15	6	160	8.00
OCJENJIVANJE		<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>						

NAZIV PREDMETA:	MEĐUNARODNA TRGOVINA
ŠIFRA PREDMETA	MJU-MT-7
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VIII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Svetlana Ignjatijević Amela Ikanović
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da studenti ovladaju osnovnim pojmovima vezanim za teoriju međunarodne trgovine, međunarodnu trgovinsku praksu i pojmovima iz međunarodne trgovinske politike, kako bi ukoliko u supehom primenjivali stečena znanja ukoliko se zaposle u organizacijama, čije poslovanje je zavisno od međunarodnog tržišta, odnosno spoljne trgovine. Studentima će se predavati o karakteristikama međunarodnih trgovinskih tokova, pojava i politika u uslovima otvorenog tržišta i međunarodne konkurencije.
ISHOD PREDMETA	Student će nakon položenog ispita biti osposobljen da primeni stečeno znanje iz međunarodne trgovinske prakse / politike, razume međunarodne trgovinske odnose, spoljnu trgovinu, spoljnotrgovinska plaćanja, kao i strane direktne investicije. Takođe, student će moći predložiti rešenja problema u okviru organizacije u kojoj bude angažovan, a iz oblasti međunarodne trgovine.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Međunarodna trgovina' je povezan sa nekoliko predmeta iz ekonomske grupe, kao što su Ekonomika preduzeća, Makroekonomija, Poslovne finansije, Poslovno bankarstvo, Finansijska tržišta, Strategijski menadžment i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet 'Međunarodna trgovina' se izučava na visokim školama i fakultetima ekonomskog usmjerenja, odnosno kompatibilan je: - <i>Trgovina i međunarodno poslovanje</i> , Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb; - <i>Globalization and International Trade</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Međunarodna trgovina</i> , Visoka poslovna škola, Novi Sad.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Pojmovno određenje međunarodne trgovine; Međunarodna ekonomija i trgovina; Spoljna trgovina; Uvoz i izvoz roba, dobara i usluga; Trendovi u međunarodnoj trgovini. Razvoj i strukturne promene međunarodne trgovine XX veka; Specifični fenomeni međunarodne trgovine; Elektronsko poslovanje u međunarodnoj trgovini. Subjkti međunarodne trgovine (države, međunarodna trgovinska komora,</p>	

transnacionalne kompanije i međunarodne organizacije, konkurentnost država, Porterov model dijamanta; Teorija apsolutnih prednosti; Teorija relativnih koristi i druge teorije);

Međunarodna tržišta i međunarodna trgovinska razmjena - Primarni proizvodi, industrijski proizvodi, specifični proizvodi (naoružanje, zlato), usluge, proizvodi intelektualne svojine.

Međunarodne trgovinske institucije - Međunarodni sajmovi, Međunarodne berze i Međunarodne aukcije; Modeli ulaska na međunarodno tržište, slobodne zone, Svetski trgovinski centri.

Politika međunarodne trgovine; Pojam spoljnotrgovinske politike, carine, necarinske barijere, bilateralni trgovinski sporazumi. Multilateralno regulisanje međunarodne trgovine; Najvažnije međunarodne i nadnacionalne institucije međunarodne trgovine; GATT, Svetska trgovinska organizacija; Međunarodne integracije i regionalni trgovinski blokovi; Ostale trgovinske organizacije.

Forme međunarodnog biznisa i trgovine; Organizacija i strategija nastupa na međunarodnom tržištu; Strategija međunarodnog poslovanja; Operativna realizacija poslova u međunarodnom biznisu; Sistem i instrumenti deviznog plaćanja.

BiH u međunarodnoj trgovini. Položaj BiH u svetskoj privredi; Spoljnotrgovinska politika BiH; BiH i Svetska trgovinska organizacija.

VJEŽBE:

Ponavljjanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bjelić, P. (2018). <i>Međunarodna trgovina IV izdanje</i>, Ekonomski fakultet, Beograd. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Grandov, Z. (2009). <i>Međunarodni biznis i trgovina</i>, BTO, Beograd. - Kozomora, J. (2012). <i>Osnove međunardnog poslovanja – Spoljnotrgovinske robne transakcije</i>, Ekonomski fakultet i Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd. - Ćuzović, S., Sokolov-Mladenović, S. (2016). <i>Menadžment internacionalizacije trgovine</i>. Ekonomski fakultet, Niš. - Grimwade, N. (2003). <i>International Trade: New Patterns of International Trade, Production and Investment</i>, ROUTLEDGE.
-------------------	---

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISBITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave, a njihov napredak u savlađivanju predmetne materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenata.</p> <p>Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <p>Redovno i aktivno učešće u nastavi 10 poena</p>
----------------------------	---

	Dva testiranja po 15 poena	30 poena										
	Seminarski rad	10 poena										
	Ukupno predispitnih poena	50 poena										
ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan i položen je ukoliko se osvoji minimum 25 poena.</p> <p>Uslovi za izlazak na usmeni ispit: odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad.</p> <p>Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>		51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6											
61-70 poena	ocjena 7											
71-80 poena	ocjena 8											
81-90 poena	ocjena 9											
91-100 poena	ocjena 10											
OBIM PREDMETA	Predavanja:	30 časova										
	Vježbe:	30 časova										
ECTS	ECTS bodovi	7 (sedam)										
Tabela opterećenja studenata												
Pre-davanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi-narski	Konsul-tacije	Ukupno sati	ECTS				
30	30	2	40	15	15	6	138	6.90				
OCJENJIVANJE	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>											

NAZIV PREDMETA:	ELEKTRONSKO POSLOVANJE
ŠIFRA PREDMETA	IPI-EP-1
Godina studija, Semestar	IV godina, VIII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Radovan Vladislavljević Vukašin Macura
Dodatak 4	
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj predmeta je da studenti steknu mogućnost samostalnog rada u oblasti elektronskog poslovanja, kako bi bili u mogućnosti da isto apliciraju u savremenom poslovnom svetu. Kroz ovaj predmet studenti će uvideti na koji način IKT menjaju način poslovanja i trgovine.
ISHOD PREDMETA	Ovladavanje terminologijom, sticanje znanja neophodnih za projektovanje i integraciju informacionih sistema u oblasti elektronskog poslovanja, sticanje znanja za praktičnu realizaciju sistema u softverskom domenu. Kroz ovaj predmet studenti će naučiti da izaberu adekvatan model automatizacije poslovnih procesa.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Savladavanje predmeta je bitan faktor unapređenja poslovanja u savremenom biznisu, a povezan je sa predmetima Informatika, Upravljački informacioni sistemi, Menadžment malih i srednjih preduzeća i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta u zemlji i inostranstvu. Kompatibilan je sa predmetima: - <i>Electronic Communications</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business - <i>Elektronsko poslovanje</i> , Univerzitet Privredna Akademija u Novom Sadu, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment u Novom Sadu, - <i>Elektronsko poslovanje</i> , Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehnički nauka.
SADRŽAJ PREDMETA	
<p>PREDAVANJA: Kroz predavanja sa studentima obradiće se sljedeće teme: informatičko društvo, tehnološki okvir poslovanja na internetu, novi poslovni modeli, internet i poslovne funkcije preduzeća. Razvoj i značaj elektronskog poslovanja; Prednosti i nedostaci elektronskog poslovanja; Opravdanost primjene elektronskog poslovanja i problemi primjene e-</p>	

poslovanja; Modeli elektronskog poslovanja i njihove karakteristike; Elektronska tržišta gdje se pažnja posvećuje elektronskoj razmjeni podataka EDI, razvoju B2B poslovanja (e-komerc), B2C - poslovanje i B2E - poslovanje; Elektronsko poslovanje i uticaj na upravljanje, Klasifikacija e-poslovanja; Tehnološka infrastruktura elektronskog poslovanja; Koncept virtualnog preduzeća i virtualnih mreža; Upoređivanje e-poslovanja s tradicionalnim načinom poslovanja.

Elektronsko bankarstvo - proučavaju pojam internet bankarstva, elektronsko bankarstvo u platnom prometu, digitalni novac i elektronsko plaćanje, mobilno bankarstvo.

Mobilne tehnologije u e-poslovanju, marketing i poslovne informacije na internetu, Zaštita podataka i pravni aspekti poslovanja na internetu, Etička pitanja e-poslovanja. Mobilno računarstvo i M-trgovina: Bežični uređaji i mediji prenosa, Bežične mreže prema dometu, Primene M-trgovine.

E-vlada i E-obrazovanje, Upravljanje lancima snabdevanja, E-trgovina, karakteristike, prednosti i ograničenja, E-plaćanja, E-novac, Servisi za podršku e-trgovini, plaćanju i logistici. E-učenje i rad na daljinu; Telemedicina i prisustvo na daljinu; Primena mreža u poslovanju; Pojam web 2.0; Rad na daljinu iz aspekta poslodavca i zaposlenog.

VJEŽBE:

Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu provjeru znanja. Izlaganje seminarskog rada.

LITERATURA	<p>Osnovna literatura: Trninić, J., Đurković, J. (2016). <i>Elektronsko poslovanje : savremene organizacije i digitalna ekonomija</i>, Ekonomski fakultet, Subotica.</p> <p>Dopunska literatura: - Radenković, B., i dr. (2015). <i>Elektronsko poslovanje</i>, Fakultet organizacionih nauka, Beograd. - Turban, E., et al. (2018). <i>Electronic Commerce 2018: A Managerial and Social Networks Perspective</i>, Springer International Publishing.</p>
-------------------	--

PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI

PREDISIPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko dva testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napretka studenta. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">5 poena</td> </tr> <tr> <td>Dva testiranja po 20 poena</td> <td style="text-align: right;">40 poena</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">5 poena</td> </tr> <tr> <td>Ukupno predisipitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena	Dva testiranja po 20 poena	40 poena	Seminarski rad	5 poena	Ukupno predisipitnih poena	50 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	5 poena								
Dva testiranja po 20 poena	40 poena								
Seminarski rad	5 poena								
Ukupno predisipitnih poena	50 poena								
ISPITNE OBAVEZE	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">Praktični rad</td> <td style="text-align: right;">25 poena</td> </tr> <tr> <td>Usmeni ispit</td> <td style="text-align: right;">25 poena</td> </tr> </table> <p>Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarSKI rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu: 51-60 poena ocjena 6</p>	Praktični rad	25 poena	Usmeni ispit	25 poena				
Praktični rad	25 poena								
Usmeni ispit	25 poena								

	61-70 poena	ocjena 7
	71-80 poena	ocjena 8
	81-90 poena	ocjena 9
	91-100 poena	ocjena 10

OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova
ECTS	ECTS bodovi 6 (šest)

Tabela opterećenja studenata

Predavanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Seminarski	Konsultacije	Ukupno sati	ECTS
30	30	2	25	15	15	6	123	6.15

OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E

NAZIV PREDMETA:	UPRAVLJAČKI INFORMACIONI SISTEMI
ŠIFRA PREDMETA	MJU-EO-6
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VIII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Dragan Soleša Vukašin Macura
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Osnovi cilj predmeta Upravljački informacioni sistemi je upoznavanje studenata sa primenom informacionih sistema u savremenom poslovnom okruženju, gde se informacioni sistemi koriste za povećanje profitabilnosti, udela na tržištu, poboljšanje usluge svojim kupcima, kao i za poboljšanje svakodnevnog poslovanja.
ISHOD PREDMETA	Nakon položenog ispita studenti će ovladati potrebnim znanjima iz informacionih sistema i tehnologija, koje će s uspjehom moći primjeniti u svakodnevnom poslovanju, kod donošenja ekonomski najracionalnijih odluka. Karakteristike Internet podržanih transakcionih informacionih sistema, karakteristike informacionih sistema koji se koriste za upravljanje dokumentima, standard IDEFO, vrste sistema za podršku grupnom odlučivanju, osnove veštačke inteligencije, namenu neuronskih mreža i inteligentnih agenata, karakteristike izvršnih informacionih sistema.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet je koncipiran kao podrška upravljačkim strukturama u poslovnim organizacijam pri donošenju odluka, a povezan je ili se naslanja u većoj mjeri na sljedeće predmete: Informatika, Poslovna inteligencija, Elektronsko poslovanje, Strateški menadžment i dr.
KOMPATIBILNOST	Predmet se izučava na srodnim visokim školama i fakultetima, tj. onima koji realizuju studije ekonomsko-menadžerskog usmjerenja ili imaju smjer informacioni sistemi i sl., a kompatibilan je sa: - <i>Management informacijskih sistema</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - Programming, University of Ljubljana, School of Economics and Business; - Data management, UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA:	
<p>Predavanja: Podatak; Informacija i znanje; Informacija u pravom trenutku, na pravo mesto, na pravi način; Novi kvalitet informacije; Struktura informacija sa aspekta nivoa odlučivanja; Informacioni sistem – koncepti, arhitektura, organizacija, kontrola i zaštita; Informacioni sistemi poslovnih procesa - BPR, ERP, SCM, CRM, Workflow, Document Management. Sistemi podrške odlučivanju (pojam, karakteristike i vrste, model i struktura); Projektovanje upravljačkih informacionih sistema.</p> <p>Platforma IT; Arhitektura i infrastruktura IT; Infrastruktura savremenog poslovnog okruženja; Pritisci koji se javljaju u poslovanju i uloga IT u podršci i rešenjima; Tipovi IS (klasifikacija po nivoima menadžmenta); Komponente informacionih sistema; Tipovi IS prema nivou podrške organizaciji; Strategijski IS; Porterov model sila konkurencije; Strategije sticanja konkurentske prednosti; Načini upravljanja informacionim resursima; IS i organizacija (IS funkcionalnih cjelina,</p>	

<p>sistemi za planiranje resursa, sistemi za CRM i SCM); Sistemi za obradu transakcija; Upravljački informacijski sistemi i podrška koju pružaju funkcionalnim cjelinama organizacije; Sistemi za planiranje resursa preduzeća; Sistemi za upravljanje odnosima sa kupcima; Sistemi za upravljanje lancem snabdevanja; Ekstranet i razmjena standardizovanih podataka;</p> <p>Upravljanje podacima i znanjem; Projektovanje i proizvodnja u dobu znanja; IT i upravljanje organizacijom u dobu znanja; Životni ciklus podataka; Izvori podataka; Načini prikupljanja podataka; Pojam baze podataka; Skladišta podataka i uloga u podršci odlučivanju; Otkrivanje znanja u bazama podataka; Procedure upravljanja podacima u organizaciji.</p> <p>Pojam menadžmenta, odlučivanja i podrške odlučivanju; Sveprisutno računarstvo i tehnologije koje su u njegovoj osnovi; Pretnje bežičnim mrežama; Analiza izveštaja; Diskusija i ocenjivanje izveštaja; Sistemi za podršku menadžmentu (SPO, ES, UIS); Informacioni sistemi za strategijsko planiranje.</p> <p>Multidimenzionalna analiza podataka i data mining; Digitalne kontrolne table; Vizualizacija podataka; Virtuelna stvarnost; Pojam vještačke inteligencije; Ekspertni sistemi i komponente; Obrada prirodnog jezika; Pojam neuronske mreže; Odlučivanje pri nabavci IS (metodi proračuna troškova, procena isplativosti i troškova eksploatacije); Proces planiranja u IT; Pojam procesa;</p> <p>Životni ciklus razvoja softvera; Alternativne metode razvoja softvera; Mogućnosti nabavke IT; Kriterijumi za izbor; Procena troškova posjedovanja sistema; Uloga održavanja; Proces selekcije dobavljača; Zaštita informacionih resursa; Pretnje sa kojima se susrećemo kod zaštite informacija; Mehanizmi i postupci zaštite; Politike zaštite; Osnovni pojmovi kriptografije; Kontinuitet poslovanja i procesi koji ga obezbeđuju; Planiranje oporavka od katastrofe.</p> <p>IT u upravljanju proizvodnjom. IT i reinženjering proizvodno-poslovnih procesa. IT kao omogućivači sprovođenja reinženjeringa. Modeliranje poslovnih procesa. Upravljanje poslovnim tokovima (workflowmanagement).</p> <p>Vježbe:</p> <p>Ponavljanje gradiva sa predavanja. Diskusije na određene teme. Primjeri iz prakse. Pripreme za pismenu proveru znanja. Izlaganje seminarskog rada.</p>									
LITERATURA	<p><u>Osnovna literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Njeguš, A. (2012). <i>Poslovni informacijski sistemi</i>, Univerzitet SINGIDUNUM, Beograd. - Roljić, L., Mikić, Đ. (2012). <i>Informacije – sistemi - upravljanje</i>, Visoka škola za ekonomiju i informatiku, Prijedor. <p><u>Dopunska literatura:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lovreković, Z. (2012). <i>Upravljački i informacijski sistemi</i>, Visoka tehnička škola strukovnih studija, Novi Sad. - Kaščelan, Lj. (2012). <i>Informacione tehnologije za podršku poslovnom odlučivanju</i>, Univerzitet Crne Gore, Podgorica. - Minelli, M., Chambers, M., Dhiraj, A. (2013). <i>Big Data, Big Analytics: Emerging Business Intelligence and Analytic Trends for Today's Businesses</i>, Wiley. 								
PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI									
PREDISPITNE OBAVEZE	<p>Rad studenata se prati tokom izvođenja nastave i njihov napredak u savlađivanju materije se provjerava preko tri testiranja. U toku nastave studenti imaju obavezu izrade i odbrane seminarskog rada. Takođe, kroz konsultacije se provjerava stepen napredovanja studenata. Shodno tome, rad studenata se u toku semestra vrednuje po sljedećim kriterijima:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Redovno i aktivno učešće u nastavi</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Tri testiranja po 10 poena</td> <td style="text-align: right;">30 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Seminarski rad</td> <td style="text-align: right;">10 poena</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Ukupno predispitnih poena</td> <td style="text-align: right;">50 poena</td> </tr> </table>	Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena	Tri testiranja po 10 poena	30 poena	Seminarski rad	10 poena	Ukupno predispitnih poena	50 poena
Redovno i aktivno učešće u nastavi	10 poena								
Tri testiranja po 10 poena	30 poena								
Seminarski rad	10 poena								
Ukupno predispitnih poena	50 poena								

ISPITNE OBAVEZE	<p>Usmeni ispit je obavezan, a položen je ako student osvoji minimum 25 poena. Uslovi za izlazak na ispit: Odslušana predavanja, položeni testovi i odbranjen seminarski rad. Na usmenom ispitu se može osvojiti maksimalno 50 poena, tako da se konačna ocjena formira po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>								51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6																	
61-70 poena	ocjena 7																	
71-80 poena	ocjena 8																	
81-90 poena	ocjena 9																	
91-100 poena	ocjena 10																	
OBIM PREDMETA	Predavanja: 30 časova Vježbe: 30 časova																	
ECTS	ECTS bodovi 6 (šest)																	
Tabela opterećenja studenata																		
Pre- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS										
30	30	2	22	15	15	6	120	6.00										
OCJENJIVANJE	Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10 Internacionalna ocjena: Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E																	

NAZIV PREDMETA:	STRUČNA PRAKSA 3
ŠIFRA PREDMETA	STP - 3
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VIII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Prof. dr Svetlana Ignjatijević /
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Cilj stručne prakse u četvrtoj godini je da studenti usvojena teorijska znanja dopune praktičnim iskustvima, odnosno da se profilišu, kao stručnjaci iz oblasti za koju se školuju. Studenti treba da iskoriste praktičan rad u poslovnim organizacijama, da se što bolje pripreme za zapošljavanje nakon diplomiranja, na način da upoznaju i nauče sve što im je suštinski bitno iz struke.
ISHOD PREDMETA	Nakon obavljene stručne prakse studenti će biti osposobljeni da stečena teorijska znanja efikasno primenjuju u poslovnoj praksi. Studenti će nadograditi teorijska i usvojiti dodatna praktična znanja iz različitih disciplina. Na taj način, biće u prilici da u realnom sektoru daju svoj puni doprinos ostvarivanju boljih proizvodno-ekonomskih performansi poslovnih subjekata, ali moći će da s uspehom primene stručna znanja u svim organizacijama, koje imaju potrebe za ekonomistima.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet 'Stručna praksa 3' je povezan sa ostalim predmetima, koji pokrivaju stručne prakse (Stručna praksa 1, Stručna praksa 2), ali i sa ostalim stručnim predmetima na kojima se usvajaju teorijska znanja i vještine.
KOMPATIBILNOST	Predmet egzistira na većini visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta, a kompatibilan je sa: - <i>Stručna praksa</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Internship</i> , University of Ljubljana, School of Economics and Business; - <i>Internship</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics.
SADRŽAJ PREDMETA	
Praksa će biti organizovana u preduzećima sa kojima Visoka škola za ekonomiju i informatiku - Prijedor ima potpisane ugovore o poslovno-tehničkoj saradnji, kao i u ostalim preduzećima i organizacijama javnog sektora, za koja studenti dobiju preporuku, odnosno mogućnost za izvođenje prakse. Student može i sam da izabere organizaciju, koja mu najviše odgovara. Zadatak je da student iz stručnih predmeta	

<p>praktično osposobi i da uskladi teorijska znanja sa primenom istih u praksi i savlada logiku razmišljanja i iznalaženja optimalnih praktičnih rešenja. U tome će mu pomoći profesori s fakulteta, menadžeri, ekonomiste, inženjerski i drugi kadrovi iz organizacija, gde se obavlja praksa.</p> <p>U toku predviđenog vremena trajanja prakse studenti će provesti planirano vreme i neposredno se uključiti u izvršenje zadataka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa funkcionisanjem organizacija, koje su usmerene na inostrane privredne subjekte. • Upoznavanje sa praktičnim radom oko formulisanja i vođenja projekata. • Upoznavanje sa aspektima analize poslovanja, posebno finansijskih tokova i indikatora. • Upoznavanje sa strateškim menadžmentom i osposobljavanje za donošenje strateških poslovnih odluka. • Upoznavanje sa savremenim načinom poslovanja putem elektronskih komunikacija i uređaja. • Upoznavanje sa poslovnim informacionim sistemima i njihovom ulogom u poslovnom odlučivanju. • Pronalaženje mogućnosti za izradu Diplomskog rada na konkretnom primeru nekog preduzeća. 											
<p>LITERATURA</p> <p>Različita u zavisnosti od organizacije u kojoj se izvodi stručna praksa i od djelatnosti na koju se odnosi ista.</p>											
<p>PRAĆENJE RADA STUDENATA I ISPITI</p>											
<p>PREDISBITNE OBAVEZE</p>	<p>Studenti se prate na stručnoj praksi od strane lica zaduženog za organizaciju stručne prakse u poslovnoj organizaciji, a mentor ili nastavnik zadužen za stručnu praksu ima pravo obilaska i posmatranja studenata na praksi.</p> <p>-Aktivnost u toku prakse: 40 poena</p>										
<p>ISPITNE OBAVEZE</p>	<p>Ispitne obaveze podrazumijevaju dvije stavke:</p> <p>- Dnevnik rada: 40 poena</p> <p>- Izvještaj mentora: 20 poena</p> <p>Konačna ocjena formira se po sljedećem kriterijumu:</p> <table> <tr> <td>51-60 poena</td> <td>ocjena 6</td> </tr> <tr> <td>61-70 poena</td> <td>ocjena 7</td> </tr> <tr> <td>71-80 poena</td> <td>ocjena 8</td> </tr> <tr> <td>81-90 poena</td> <td>ocjena 9</td> </tr> <tr> <td>91-100 poena</td> <td>ocjena 10</td> </tr> </table>	51-60 poena	ocjena 6	61-70 poena	ocjena 7	71-80 poena	ocjena 8	81-90 poena	ocjena 9	91-100 poena	ocjena 10
51-60 poena	ocjena 6										
61-70 poena	ocjena 7										
71-80 poena	ocjena 8										
81-90 poena	ocjena 9										
91-100 poena	ocjena 10										
<p>OBIM PREDMETA</p>	<p>45 sati</p>										
<p>ECTS</p>	<p>ECTS bodovi 2 (dva)</p>										
<p>OCJENJIVANJE</p>	<p>Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5 Prolazne 6-10</p> <p>Internacionalna ocjena:</p> <p>Neprolazne: F i Fx Prolazne: A, B, C, D i E</p>										

NAZIV PREDMETA:	DIPLOMSKI RAD
ŠIFRA PREDMETA	
GODINA STUDIJA, SEMESTAR	IV godina, VIII semestar
NASTAVNIK, SARADNIK	Svi nastavnici stručnih predmeta
Dodatak 5	
TIP PREDMETA:	OBAVEZNI
VRSTA STUDIJA	REDOVAN
CILJ PREDMETA	Izradom diplomskog rada student dokazuje sposobnost samostalnog rješavanja složenih poslovnih problema. Dakle, cilj diplomskog rada je da se stečena teorijska i praktična znanja upotrebe u rješavanju nekog problema u poslovnoj praksi. Diplomskim radom student treba da pokaže da je kritički proučio veći dio postojeće stručne literature i da je u stanju da svoje znanje jasno izloži.
ISHOD PREDMETA	Diplomskim radom student dokazuje da je sposoban da: - identifikuje poslovni problem. -samostalno primjenjuje teorijska i praktična znanja i rješava probleme/poslovne izazove iz oblasti poslovne ekonomije. -vrši izbor odgovarajućih metoda rada i dokazuje važnost i opravdanost njihove primjene. -pokazuje svoje umijeće i motive za samostalno usvajanje novih znanja iz odabrane oblasti; -posjeduje sposobnost kritičnog mišljenja i logičkog zaključivanja i da je u stanju da na jasan način izloži svoje zaključke.
VEZA SA DRUGIM PREDMETIMA:	Predmet Diplomski rad je povezan sa stručnim predmetima, a posebno sa predmetom iz kojeg je uzeta tema za izradu diplomskog rada.
KOMPATIBILNOST	Većina visokih poslovnih škola i ekonomskih fakulteta imaju neke vrste završnih radova, a najčešće Završne radove: - <i>Završni rad</i> , Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb; - <i>Final Exam</i> , UNIVERSITA CA FORSARI VENEZIA, Department of Economics. - <i>Završni rad</i> , Visoka poslovna škola strukovnih studija, Novi Sad.
SADRŽAJ PREDMETA	
Diplomski rad predstavlja stručni rad studenta u kome on rješava određeni poslovni problem iz oblasti Poslovne ekonomije. Nakon obrade stručne literature i rješavanja postavljenog zadatka, student priprema diplomski rad u formi koja sadrži sljedeća	

poglavlja:

- naslovna strana (naziv visokoškolske institucije, Diplomski rad, tema, mentor, student, mjesto - godina,
- sadržaj,
- sažetak / abstract (od 150 do 200 riječi, a sadrži cilj rada, metode, važnije rezultate i koncizan zaključak),
- ključne riječi / key words (3 do 5 riječi),
- spisak tabela, šema, slika, grafikona,
- uvod,
- teorijski dio
- predmet, cilj i metodi rada,
- rezultati i diskusija, odnosno razrada (više logičnih cjelina označenih numerisanim naslovima i podnaslovima),
- zaključak,
- literatura (abecednim ili azbučnim redom po prezimenima autora sa potpunim podacima o bibliografskoj jedinici koristeći APA stil ili neki drugi opšte prihvaćen),
- prilog (opciono),
- biografija.

Diplomski rad student može da radi iz bilo kog stručnog predmeta. Temu diplomskog rada daje predmetni nastavnik, a student može i sam predložiti i definisati temu u dogovoru s mentorom.

Postoje četiri pravila za izbor teme:

1. Tema mora odgovarati interesima kandidata (u najužoj vezi sa ispitima koje je polagao, literaturom koju je koristio, njegovim političkim i kulturnim ambicijama).
2. Izvori (literatura) koje će kandidat koristiti moraju biti dostupni (prilagođeni njegovim materijalnim mogućnostima).
3. Izvori na koje se student upućuje moraju biti upotrebljivi (primjereni kulturnom profilu kandidata).
4. Metodološki okvir istraživanja mora biti usklađen sa iskustvom kandidata.

Profesori pri predlaganju teme mogu da slijede dva kriterijuma:

1. Predlažu oblast koju dobro poznaju da bi sa lakoćom mogli da prate rad kandidata ili da,
2. Predlože temu koju slabije poznaju i o kojoj bi i sami željeli više da saznaju.

LITERATURA

- Jorgić, D. (2016). *Akademsko pisanje završnih radova*. GrafoMark, Laktaši – Banja Luka.
- Pravilnik o postupku izrade i odbrane završnog rada (2020), Visoka škola za ekonomiju i informatiku, Prijedor.
- Odabrana poglavlja iz literature vezane za temu Završnog / Diplomskog rada, kao i sva dostupna literatura, koja se bavi strukturiranjem završnih radova na visokoškolskim ustanovama.

Student prikuplja knjige i naučno-stručne radove, koji obrađuju područje njegovog diplomskog rada. Korištenje stručne literature neophodan je uslov samostalnog rada.

Veoma je bitno u što ranijoj fazi rada tačno definisati predmet istraživanja

(rasprave), jer će te se od samog početka suočiti sa problemom dostupnosti odgovarajuće (kvalitetne) literature.

Temu treba prihvatiti samo ako je student siguran da će imati pristup odgovarajućim izvorima, a pri tome morate znati:

- Gdje se oni mogu naći,
- Da li su lako dostupni i
- Da li ste u stanju da se njima služite.

Prethodno prikupljeni radovi obično upućuju na odgovarajuću literaturu. Studentima ponekad mentori predlažu ili savjetuju određenu literaturu, ali ima i slučajeva, zbog želje da se student u potpunosti posveti samostalnoj izradi rada, da posao traženja pogodne literature posve prepusti studentu.

Kad je završeno prethodno pretraživanje literature, pronađeni izvorni radovi, koji su odabrani i proučeni uz pomoć mentora, pristupa se razradi teme.

Kako koristiti biblioteku?

Kada bude raspolagao određenom bibliografijom student treba u biblioteci pogledati autorski katalog i vidjeti šta u stvarnosti biblioteka nudi. Zatim se posjeti još jedna biblioteka i tako redom. Ovaj metod podrazumijeva jednu već sređenu bibliografiju (i pristup nizu biblioteka, od kojih jedna može biti u Banja Luci, druga u Sarajevu, Beogradu, Zagrebu,...)

Napraviti jednu bibliografiju znači tražiti nešto za što još uvijek ne znamo da li i postoji. Dobar istraživač je u stanju da uđe u biblioteku sa malo znanja o svojoj temi, a da izađe iz nje sa puno korisnih informacija. Ako smo u situaciji da tražimo nešto za šta još uvijek ne znamo da li postoji, biblioteka nam nudi nešto što nam sigurno može pomoći, a to je predmetni katalog iz koga će, u jednoj dobroj biblioteci, kandidat saznati ono što želi. Autorski katalog po abecednom redu prezentuje autore i kratak sadržaj njihovih djela i dobro može da posluži onom ko zna šta želi.

Veći dio biblioteka objavljuje registre dopunjene najnovijim izdanjima, pa je za određene oblasti moguće konsultovati kataloge, koji vas informišu o bibliotečkom fondu drugih biblioteka. Ima i biblioteka koje su međusobno povezane preko računara i sa bazom podataka, pa se za nekoliko sekundi može saznati da li određene knjige postoje i gdje. Takva pretraživanja se mogu obaviti prema imenu autora, nazivu djela, temi koja se obrađuje, ediciji u kojoj je objavljena, izdavaču, godini izdavanja itd.

Ne treba odmah ići na čitanje svih knjiga koje ste pronašli. Napravite izbor tako što ćete prvo sve knjige površno, a zatim detaljno prelistati i pronaći poglavlja, koja su vezana uz vašu temu. Ovakvim pregledom ustanovićete koji su to bazični autori i šta treba čitati. Utvrdite redosljed, kojim ćete čitati iako se to tokom rada može mjenjati, ali bar imate nešto od čega možete poći.

Naravno da treba imati u vidu i izvore dostupne na Internetu (nužno – stručne časopise), ali sa njima treba biti vrlo oprezan, jer se na Internetu može pronaći vrlo veliki broj tekstova i knjiga bez ikakvih informacija o kompetentnosti autora, bez recenzija i bez naučne i stručne verifikacije. Često je teško ustanoviti i kada su objavljeni određeni tekstovi. Međutim, pored tih loših strana, na Internetu ima i veliki broj on-line knjižara, koje nude novu i staru stručnu i naučnu literaturu, često po vrlo pristupačnim cijenama. Takođe, na Internetu se mogu pronaći sažeci radova sa raznih naučnih i stručnih skupova sa adresama autora, tako da se i na taj način može pristupiti dobrim izvorima. Nadalje, na Internetu postoje i baze znanja kojima se ne može pristupiti bez naknade, ali zauzvrat one nude kvalitetnu literaturu, koja je prošla potrebne recenzije i verifikacije i koja se može slobodno koristiti kao pouzdan izvor.

PROCEDURA IZRADA I ODBRANE DIPLOMSKOG RADA

Pri izradi diplomskih radova treba poštovati sljedeći redoslijed aktivnosti:

1. Odabir oblasti (u skladu sa interesovanjem i sklonošću studenta, odnosno u skladu sa portebama njegovog budućeg posla),
2. Odabir mentora (iz oblasti iz koje se želi pisati diplomski ili završni rad),
3. Odabir teme (prema vlastitom nahođenju studenta ili uz konsultacije sa mentorom ili kombinacijom ova dva načina),
4. Prijavljivanje završnog ili diplomskog rada (u studentskoj službi na posebnom obrscu "Prijava diplomskog / završnog rada"),
5. Odobravanje teme diplomskog rada (temu odobrava direktor Visoke škole za ekonomiju i informatiku i imenuje komisiju od 3 člana za odbranu diplomskog rada),
6. Prikupljanje literature, eventualno istraživanje, proučavanje izabrane oblasti i pisanje rada,
7. Konsultacije sa mentorom i eventualne korekcije rada,
8. Štampanje i korićenje rada (konačna verzija rada se štampa u 5 primjeraka i korići),
9. Predaja rada u Studentsku službu (ukoričenih 5 primjeraka rada se predaje u studentsku službu, a ona ih dostavlja članovima komisije. Direktor škole u roku od 15 dana zakazuje termin odbrane rada),
10. Odbrana diplomskog rada.

ECTS

ECTS bodovi   9 (devet)

Tabela opterećenja studenata

Pređa- vanja	Vježbe	Ispit	Priprema ispita	Priprema testovi	Semi- narski	Konsul- tacije	Ukupno sati	ECTS
0	0	5	55	0	75	45	180	9.00

OCJENJIVANJE

Nacionalna ocjena: Neprolazna – 5   Prolazne 6-10